

САМ ЛУНДВАЛ АХ, ТАЗИ АЛИСА!

Превод от шведски: Светла Стоилова, Антоанета Приматарова-
Милчева, 1985

chitanka.info

1

Белият жребец пое още в ранни зори по криволичещия път към билото на планината. Щом се изкачи, той не помръдна повече въпреки изгарящия зной. Застина в очакване, в смътно предчувствие, че именно това се иска от него. В този горещ ден земята димеше... В долината неспокойно се движеха някакви странни същества, вперили поглед в белия жребец от страх да не изпуснат отдавна жадувания сигнал, който трябваше да им даде. Но предсказанията на старите врачки се сбъднаха едва привечер. Изведнъж на хоризонта се очертаха космически кораби, които затрептяха във въздуха като рояк комари в зноен ден. На фона на синия вечерен небосклон те приличаха на капки бял разтопен метал. Изгарящ копнеж накара жребеца да изпъне мускули и да се устреми нагоре към небето. От тялото му се отделиха огромни бели криле, разпериха се и сякаш без никакво усилие го понесоха към здрачаващия се небосвод. Жребецът описа кръг над планината, следван от хиляди погледи, в които се четеше гореща молба, и се понесе с яките си криле над неизменно стоманеносинята морска шир, устремен към космическите кораби, които танцуваха нагоре-надолу в обгърнатия от маранята хоризонт. Последва го рояк летящи същества, които се откъснаха от земята, тласнати от същия неудържим копнеж. Валкирии^[1], яхнали хвъркати коне, птицата Феникс, сфинксът, един едър юначага, тръгнал от Трудхейм^[2] със своята летяща колесница, теглена от два козела — стотици, хиляди различни по големина крилати същества. Най-високо от всички тях се бе издигнала Медея с теглената си от дракони колесница. Малко по-назад от големия рояк се носеше и внушителен бръмбар, изоставил вечерницата Венера на произвола на съдбата. Този бръмбар се наричаше Хепера^[3] и по природа не се отличаваше от останалите същества, които летяха във въздуха. Безспорен предводител на всички тях бе Пегасът с ярките криле, устремен да прекоси морето и да достигне трептящия рояк на космическите кораби. Вятърът развяваше бялата грива, а въздухът свистеше, порен от силните криле. Полетът му го носеше над морето,

наричано някога Средиземно, и неговата крайна цел бяха далечните острови, на които кацнаха космическите кораби на хората.

[1] В скандинавската митология — войнствени полубогини, които участвували в сраженията и отнасяли душите на убитите герои в двореца Валхала. Б.пр. ↑

[2] В скандинавската митология замък — седалище на Тор, бог на гръмотевицата, повелител на ветровете и облаците. Б.пр. ↑

[3] Става дума за свещения бръмбар скарабей, символ на превъплъщаването или възкръсването за нов живот. Хепера е древноегипетско божество с глава на скарабей. Б.пр. ↑

2

Първият космически кораб се откъсна от здрачаващия се небосвод, описа широка дъга над ширналите се под него планински вериги и мрачни лесове и се устреми към земята. Спускането му наподобяваше безшумния вихрен танц на подхвърлено във въздуха перце. Дългите му криле се къпеха в светлинни водопади,меняха цвета си непрекъснато — като крилете на водно конче — и хвърляха странни отблясъци върху земята. Два метални пилона, изгубили някогашната си ослепителна белота, потъмнели и набраздени от тънки пукнатини, убежище за спорите на непретенциозен тъмнозелен мъх, бяха полегли на една страна — корабът прелетя между тях, възви към някаква ръждясала стартова площадка, обезформена до неузнаваемост от жилави, дълголетни дървета, и безшумно се приземи. Черният метален цилиндричен корпус остана на половин метър от повърхността. Фосфоресциращите криле загубиха блясъка си и се прибраха. От сенките наоколо се надигна здрач, приближи настъпателно, връхлетя кораба, но се разби в бронята му. Зад здрача дебнеше нощта — внушителна, пълна с изненади и напрацяла от древност, която обаче не бързаше да се прояви и търпеливо чакаше своя час.

Вътре в кораба, пред командния пулт с неговите спартански изчистени форми и идеални геометрични полета, седяха двама мъже. Една жена, облечена с дрехи в преливащи се сини цветове, стоеше до изходния люк, който се отвори с леко свистене. Тя се поизвърна към мъжете.

— А сега?

— Какво сега? — Мъжът се бе облегнал на командното табло с цялата си тежест и не вдигна очи. Погледът му блуждаеше, устните му бяха болезнено свити. — Пълно мъртвило. А ти какво очакваше?

Делегация от посрещачи? — Гласът му прозвуча рязко и пискливо, в странно несъответствие с едрото му тяло.

— Толкова е... различно от това, което си представях — отвърна жената и се вторачи в здрача, който бавно обгръщаше кораба. Държеше ръцете си зад гърба и ту свиваше, ту разпускаше пръсти; гъстата ѝ черна коса се пилееше свободно по раменете. Обгърнатата от лекото ухание на бензое, тя изглеждаше някак недостижима. — Но ти сам знаеш Жослен — продължи тя, — че това мъртвило може да се окаже привидно...

— Да. Разбира се — съгласи се той, докато следеше данните от компютъра.

Тя сви рамене и отново се загледа в здрача.

Другият мъж седеше на командирския стол пред искрящия светлинен екран, без да се намесва в разговора. Отпуснал ръце на коленете и затворил очи, той се бе облегнал назад, по устните му играеше едва доловима усмивка. Трептящата светлина подчертаваше металическия блясък на лицето му.

Жослен бавно се изправи.

— Е — каза той. — Да вървим.

Навън ги очакваше отминалото величие на един от най-големите — някога, преди 50 000 години — космодруми на планетата Земя. Сега представляваше непроходима гробница от рушащи се сгради и машини, необозрима джунгла от метални стълбове и порутени зидове, тук-там просечена от дървета с кичести корони, които тържествуваха над останките от чудесата на една отшумяла епоха. Всичко внушаваше чувството за преходност толкова осезаемо, че то сякаш полепваше по езика, по пръстите и при допира с тях придобиваше форма и образ. Някъде в далечината на фона на здрача се виждаха неясни очертания — може би на праисторически космически кораб. Неимоверно голям, той приличаше на полуразложение труп на великан, от чиито гръден кош стърчаха огромни ребра. За миг на фона на ярката синьобяла светлина, която струеше от люка, се откриоха силуетите на Жослен и Марта — после и двамата скочиха на земята. След толкова много години бетонната настилка бе съвсем трошлива и непрекъснато пукаше под стъпките им. Когато двамата се отдалечиха от кораба, по

корпуса му се появиха отвори, отначало едва забележими, но постепенно разрастващи се, от които безшумно изскочиха оръжейни дула — чу се само лекото прищракване на добре смазани механизми. Идеално гладки метални уреди ловяха последните слаби отблясъци на гаснещата вечерна светлина и проучваха околността с отмерени механични движения. Движения, в които се криеха едновременно красотата и смърт.

Марта вдигна поглед. Разпери ръце и ококори очи.

— Гледай! — прошепна тя. — Гледай!

Околността започна да се променя. Машините и сградите се разтърсиха, очертанията им се размиха като водни отражения, набъбнаха и придобиха нов облик. Развалините се извисиха до небосвода, плъзнаха нагоре като огнени пламъци, които постепенно застинаха в каменна и кристална маса; нагоре към огромни сводове от вкаменена светлина изригнаха колони огнена лава, а сводовете отекнаха от звънтежа на далечни камбанарии. Земята се разтърси из основи и се покри с каменна настилка, която се ширна надалеч, докато накрая се изгуби в мъгла; сред мрака се открииха тъмните силуети на масивни предмети; изгряващата луна също попадна под величествения свод, но се разцепи на десетки хиляди блещукащи огнени езици; отнякъде долетя приглушената песен на внушителен хор. Сред мрака изкристализираха огромни готически прозорци със стъклописи в искрящи багри, появиха се пластики и скулптури, каменни изваяния на ангели и дяволи, разпятия от полирано дърво, а огромните сводове се изпъстриха с изображения на светии. Това беше Реймската катедрала — шедьовърът на френската готика, само че стотици, хиляди пъти по-голяма. Тя се издигна до звездите, островърхите ѝ кули пресякоха орбитите на планетите и пронизаха слънцето, между колоните заплуваха купести облаци. Космическият кораб на Марта и Жослен се намираще в центъра на катедралата, но там, заобиколен от блещукащите колони, които се губеха в небесата на стотици километри от безкрайната каменна настилка, той чезнеше като нищожна пращинка. Отнякъде отекна глухият звън на камбана и на амвона се изкачи проповедник, който разтвори пред себе си дебела книга. Гласът му достигаше до всички стени, колони и огнебагвени фрески, непрекъснато съпровождан от тихата песен на внушителния хор.

Жослен закри лице с шепите си и нададе вик; в гласа му прозвуча такъв ужас, че хорът и боботещият глас замлъкнаха. Пронизителният вик изпълни цялата катедрала, колоните ѝ се разтърсиха, готическите стъклописи изгубиха блясъка си, скулптурите се разбиха на парчета. От кристалите остана само безцветен пращец, който се разлетя на всички посоки, подът се огъна и заприлича на накъдрено от вълните море, зидовете се обезформиха, смалиха и изчезнаха сред дъжд от искрометни пращинки.

Катедралата безшумно потъна вдън земя. Само след мигове от нея не остана друго освен замиращото ехо на глух камбанен звън.

Мъжът, който бе останал в кораба, наблюдаваше безмълвно екрана над контролното табло. Под бледата лунна светлина отново се очертаха развалините на някогашния космодрум и там, между наклонените подпори от тъмнозелен камък на някаква врата, се появи момиченце. Вероятно около десетгодишно, със светлосиня рокля, бели тричетвърти чорапи, черни обувки и бяла колосана престилка. По раменете му се пилееха дълги руси коси, то тупкаше по земята с една шарена топка и гледаше кораба, а очите му искряха от едва сдържан смях.

Мъжът съзерцава известно време екрана с безразличен поглед, после рязко изключи камерата, която го обслужваше, и се завъртя на стола си. Отчете замислено резултатите от измервателните уреди — те продължаваха да регистрират невероятната маса, която допреди малко заобикаляше кораба — изчезнала тъй ненадейно, както бе се появила. Друг на негово място би подсвирнал, но той не издаде нито звук. Ярката синьобяла светлина от измервателните уреди хвърляше отблясъци върху лицето му и подчертаваше с болезнена яснота изкуствения цвят на човешка кожа и безизразността на чертите му, като се изключат големите широко отворени очи и чувствителните устни. Старомодна конструкция, разбира се, но хората обичат роботите им да приличат на тях. Човекороботът натисна няколко копчета на контролното табло и спокойно, без да бърза, се свърза с главния кораб, който чакаше в извънземна орбита. Мираж или халюцинация? Облегна се назад и изчака на екрана да се избистри образът на мъж в униформа.

Халюцинациите не са нещо необичайно. Да, вярно, при хората, но не и при роботите.

3

— Но той е видял всичко това! — възкликна Монтийе, висок слаб мъж, облечен с обикновена синя туника, от лявата страна на която висеше значката на Междупланетната федерация с изображения на космически кораб и слънцето. Монтийе имаше черна четинеста коса и голям, остър нос. Примижал от подозрителност и вътрешно раздражение, но свил устни в непоколебима решителност, той се надвеси над масата и обгърна с поглед всички присъстващи в залата. — Видял е всичко това — повтори той, — което бе отчетено и от измервателните уреди. — После добави разколебано. — Поне отчасти. Къде се е чуло и видяло машини да се поддават на халюцинации?

Еди Бър, един от техниците по поддръжката на компютрите, вдигна поглед:

— Мен ли питаш?

— Да.

— Според данните от компютрите — каза Еди — всичко това е било халюцинация. Съвсем недвусмислено.

— Да можех и аз да вярвам в компютрите като теб — измърмори Монтийе. — Но не е така, уви.

— Халюцинациите не са чак толкова необичайно явление — намеси се и Катрин ди Рац, психоложката. — Особено в стресово състояние. Жослен и Марта сигурно са слезли на Земята в трескаво очакване, нали така?

— Разбира се — усмихна се изкуствено Монтийе. — Може би роботът и компютрите също са изгаряли от нетърпение? — Изправи се и приближи екрана, който изпълваше една от стените на залата. — Да не говорим пък за камерите. — Поклати глава. — Халюцинации, които се виждат на екран? Може ли някой да ми обясни това чудо?

— Може да е било мираж... — подхвана неуверено Еди.

— Какъв ти мираж! Уредите едва не се разпаднаха да отчетат масата на това... чудо, дето се появи ей така — от нищото. Появи се и изчезна, сякаш нищо не е било. Що за халюцинация?

— Катедрала — обади се някой. — Бих казал ранна готика. Внушителна архитектура.

— Какво полезно наблюдение — изсумтя Монтийе. — Пет пари не давам дали е катедрала или приказан замък, искам да знам откъде и как се появи — всичко останало не ме интересува. Някакви предположения?

Никой не се обади. Монтийе вдигна вежди, сви, рамене и се обърна към екрана. В бавен пулсиращ ритъм върху него се появяваха и изчезваха различни пейзажи — сивкавосини водни талази, гори, джунгли, безкрайни савани със стада от странни животни, които препускаха под лъчите на изгарящо слънце, заснежени простори, планини, долини, пустини, морета. И развалини. Четиринайсет космически кораба с камери на борда си кръжаха в орбита около планетата, снимаха повърхността ѝ и изпращаха несекващ поток от картини до екраните. Мотивите се меняха непрекъснато, но оставяха едно и също впечатление. На двата полюса някогашните градове се губеха под вечни ледове и странни бели животни бродеха като единствени господари сред еднообразната шир, от която в далечното минало към безкрайния небосвод се бяха издигали кулите и небостъргачите на високоразвита цивилизация. Малко по на юг някогашните градове и космодруми се губеха под пищния зелен саван на влажни, непроходими джунгли; коренищата на вековни гигантски дървета бяха погребали под себе си блестящи небостъргачи, а из едновременните приказни зали се кълчотеха маймуни, жалки подражатели на изчезналия неумолим дворецов етикет. Пресъхнали бяха великолепните водоскоци, дело на човешки градеж, само развалини се виждаха от извисяващите се някога на километри небостъргачи, машините не работеха, огромната пътна мрежа лежеше погребана под дебел слой пръст, раззеленена от растителност. „След още няколко хиляди години ще изчезнат и тези следи от чудното дело на хората. Царството на надарения с разум бозайник *Homo sapiens* е продължило сто хиляди години, един бегъл миг в историята на планетата. Огромните влечуги са се радвали на неограничена власт над Земята в продължение на стотици милиони години, без да оставят след себе си по-осезателни дири от човека. След още няколко милиона години господари на Земята ще бъдат други същества, които на свой

ред ще създават нови чудеса и ще се ласкаят от мисълта за собственото си величие.“ Монтийе потръпна от ужас.

— Питам се на какво се надявахме тайно всички ние — промърмори той. — Може би да заварим една високо развита цивилизация. Старата империя непокътната и готова да посрещне блудния си син с добре дошъл... началото не е много обнадеждаващо. — Обърна се с лице към хората в залата. — Свободни сте. Постарайте се да намерите някакво обяснение, каквото и да е то. Само че не забравяйте — нямаме много време.

Залата зажува от тихи разногласия, после хората излязоха и отново настъпи тишина. Монтийе гледаше към вратата, но мислите му бяха другаде. Облакът се на масата, зарови лице в шепите си и се прозя. Почувствува се изведнъж остарял и отпаднал, кожата на лицето му стоеше някак изпръхнала и загрубяла, по тялото му, като вълните на слаб морски прибой, се разливаше умора.

Долови размърдване в стаята. Вдигна очи и срещна погледа на Катрин ди Рац.

— Ти си още тук, Кат? Това ме кара да се чувствавам почти като едно време. — Той се усмихна едва доловимо. — Неизменно добрата самарянка, винаги готова да те утеши. Или може би си останала, защото имаш някакво приемливо обяснение за случилото се?

— Знаеш, че нямам такова обяснение.

— Значи все пак, за да ме утешаваш. — Той се облегна назад и склучи ръце на тила си. — За миг наистина повярвах, че причината може да е друга. Така бих се радвал на някое просто, логично обяснение — каквото и да е то. — Присви очи и попита: — Вярваш ли, че може да е било халюцинация?

— Не.

— Нито пък аз. Честно да си кажа, изплаших се до смърт. По дяволите, да знаех какво става там долу!

Кат седна на масата и сви крака под плота ѝ, както правеше винаги в негово присъствие. Всяко нейно движение — повдигане на вежда, накланяне на глава, трепване на устна или бегъл жест — събуждаше у него цял свят от спомени, заместваше неизречени думи; обстоятелствени въпроси и отговори. Да, тялото ѝ, скрито под синята туника, не криеше никакви тайни за него, дългите ѝ чувствителни ръце го бяха прегръщали толкова пъти. Монтийе се вгледа в очите ѝ.

„Съжالياва ме! — помисли си. — Ах, това проклето състрадание, тези проклети приветливи думи и очи! Винаги нащрек като психоложка, но какво да се прави, такава се е родила — с душа изповедалня за другите. Никога няма да мога да се отърся от влиянието ѝ.“

Изведнъж му се прииска да се възстановят старите им отношения.

Преди доста години работеха заедно на борда на разузнавателен кораб и минаваха за много добър екип. Живееха в принудителна общност в продължение на месеци заради прищявката на някакъв компютър. А искате ли да направите любовници от напълно непознати мъж и жена, достатъчно е да ги затворите в продължение на два месеца в кабина с площ десет квадратни метра. Ако любовта не събере телата им, омразата ще го стори. Да се бориш срещу ненавистта с помощта на страстта: това също е изход. Изход, към който прибягнаха и Монтийе и Кат.

Затворени в миниракета, пращинка сред мрака на вечната нощ, те двамата прокарваха път за изследователските кораби на разрастващата се Междупланетна федерация — летяха, направлявани от безмълвни машини, към мъртви планети, пръснати сред една безкрайна вселена надгробни паметници на човечеството, където под лъчите на далечни слънца се разпадаха някогашните чудеса. Натъкваха се на измрели градове, безжизнени спомени, погребана вече слава, диваци с блуждаещи погледи, които коленопреклонно се свиваха пред все още проблясващи екрани сред развалини от внушителни дворци и кристално ослепителни кули. Кацнаха между другото и на Петара, Карстен и Чандра — планети със звучни древни имена, някога символи на могъщество. Към някои от планетите ги насочваха безплътни гласове, които им даваха подробни инструкции и точни координати за приземяване на огромни космодруми, където, разяждани от ръжда, се разпадаха на прах хиляди внушителни звездни кораби. Любезни гласове изискваха идентифициране на ракетата по строго определена схема и сведения за целта на нейното кацане, но винаги се оказваше, че любезните гласове принадлежат на все още функциониращи компютри и роботи, които продължаваха да служат на една вече

изчезнала империя. С кацането си разузнавателният кораб на Монтийе и Кат причиняваше трусове, от които сградите се олюляваха и политаха като пияници, сриваха се бавно и погребваха необикновените машини под хиляди тонове пластмаса и стомана. Строителството на старата империя бе добро, но все пак не вековечно. Плодовете му падаха, пометени сякаш от стихийна вълна.

Този път целта на експедицията бе Земята, средището на старата цивилизация, митичната светиня отвъд пропастта от неизброими светлинни години, символът на съвършенство и безкрайно познание, центърът на Вселената, бленуваното от толкова много религии небесно царство. Земята олицетворяваше светата чаша Граал^[1] и на нея се гледаше като на единствената светиня в една вселена, в която от безчет поколения насам не се вярваше вече в нещо свято. За човечеството, което живееше пръснато по стотици хиляди планети, разпилени край една от спиралните извивки на Млечния път тъй надалеч една от друга, че нямаше обитавана планета, която да се вижда поне колкото главичката на топлийка върху звездния небосвод на най-близката обитавана съседка, Земята представляваше нещо безкрайно повече от светиня. Само тя можеше да предложи на хората — въпреки бездната от светлинни години, чувството за общност, за родствена близост там, където такава близост не съществуваше, чувството, че всички те имат една обща прародина, една обща люлка, общ корен. Изплашени от зеещата пустота, която обгръщаше малките им пращинкообразни светове, хората трепереха под безкрайния леденостуден небосклон на Вселената, стопляни единствено от представата, че макар и запокитени на различни посоки, те са свързани помежду си от прародината Земя. Звездната империя, най-висшата организационна форма на човечеството, бе успяла да засели хора по стотици хиляди планети, но след упадъка и разпадането ѝ връзката между тези хора бе прекъсната. Сега те живееха самотни, обгърнати от необятен, вечен мрак, а на отделните планети бавно се заличаваха и последните следи от старата империя.

Настоящата експедиция си бе поставила за цел да върне на човечеството неговата бленувана прародина. Първоначалното разочарование тежеше като камък в гърдите на Монтийе.

— Изглеждаш ми уморен — каза Кат и се наведе напред.

— Нищо чудно, като се има предвид, че последните четирийсет часа не съм мигвал. — Монтийе въздъхна. — Сега се решава всичко. Няма как да си позволя необходимата ми кратка възстановителна дрямка, защото докато спя, може да се случи какво ли не. Нямах представа колко много струва тази експедиция на Междупланетната федерация... Знаеш обаче какви надежди се възлагат на нея — завръщане на Земята, повратен момент в историята ни, пристъпване към едно ковчеже, което чака само да го отворим, за да ни възнагради със съкровищата си... Млъкна за малко и се усмихна на Кат. — А ето че вече намирисва на провал.

„Колко по-прости бяха нещата едно време на борда на разузнавателния кораб — помисли той. — Как ли бих се чувствувал, ако се върна към старата работа? Отново да проправам път на другите сред неизвестността, месеци наред да прекарвам затворен вътре в кораба, сетне седмица или две на някоя планета, отдалечена на двадесет светлинни години от нещо неопределено, а после отново години наред вътре в кораба. И отново да съм заедно с Кат, без да се питам какъв е смисълът на всичко това.“

Кат го изгледа.

— Променил си се — каза тя.

— Никой не е останал непроменен. Нито ти, нито аз, нито пък другите. Какво странно има в това? Нали все някой ден трябва да излезем от младежката възраст?

— Беше по-друг навремето — продължи тя. — По-добродушен някак. Започнал си да ставаш циничен.

— Много нещо ни дели от онова време. — Той вдигна очи към тавана, без да погледне Кат. — Десет години. Стотици планети. Десетки милиони развалини. Стотици милиони светлинни години. Като че ли сега гледам по-различно на тези неща. Що се отнася до теб... — той не се доизказа.

— Би искал отново да си с мен, нали? — усмихна се тя.

— Не съм сигурен... Не, мисля, че не искам. Имам хубави спомени от теб. Предпочитам да не ги развалям. Понякога ми се иска отново да съм с теб, но това е чиста похот, нищо повече. Животинското в мен. — Той се усмихна разсеяно.

— Практичен си — каза тя и се изправи.

— Искаш да кажеш, че съм мръсник. Не протестирам.

Монтийе се облегна още по-удобно на стола си и измери Кат с развеселен и любопитен поглед. „Като женско куче е — помисли той, — но не какво да е куче, а породисто, красиво, винаги с разбиране в очите си. Да, Кат е кротка, тиха и тъй привлекателна. Винаги знае как да използва природните си заложби. Името^[2] ѝ изразява нейната най-съкровена същност. Тя е истинска котка — ловка и гальовна, гъвкава и хитра, но понякога и привързана. Независима и за всеки случай с чифт остри нокти.“

Веднъж я бе изоставил — тя не можа да му го прости. Навярно чувствуваше наранена гордостта си — все пак сцени нямаше, защото тя бе преди всичко отстъпчивата, търпелива Кат. В никой случай злопаметна, но затова пък упорита — рано или късно винаги постигаше предназначаната цел.

Монтийе продължи наблюденията си: „Очи — теменужени. Устни — стегнати. Тяло — издаващо вътрешна решителност. Краката съобразително скрити под масата, защото знае, че пет пари не давам за тях. Стига да имах слабост към красиви колене, щеше да ги разкрие щедро пред погледа ми — само на педя разстояние.“

— Кой е в момента щастливецът с щафетния ключ? — попита той. — Познавам ли го?

— Ще ли ти се да узнаеш?

— Всъщност не. Полюбопитствувах ей така.

— Гернщайн — отговори въпреки това тя. — От социологическия отдел. Харесва ми, защото е забавен. — Гласът ѝ прозвуча спокойно и безучастно.

— Виж ти. Значи заради това нашият човек ходел с такъв замечтан поглед. — Монтийе стана и тръгна към изключения телевизионен екран, сивкавото стъкло бе огледало, което му даваше възможност да следи Кат дори с гръб към нея. — Гернщайн е глупак.

— Хм — каза Кат, — въпрос на вкус. На мен лично ми допада. — И като отмести поглед към Монтийе, добави: — Да не мислиш, че съм готова да се хвърля на шията на първия срещнат?

— Не, едва ли. Все пак той е глупак. И ни най-малко не се старее да го прикрие. Нито пък, че е влюбен.

Надвеси се над контролното табло и натисна едно копче. Екранът просветна, в ъглите му се очертаха сенки и бързо се избистри образ,

който обаче във всеки следващ миг отстъпваше на нови картини, тъй като насочените към Земята камери се въртяха свободно на триста и шейсет градуса. Монтийе мълчаливо впери поглед в бързо сменящите се картини с надеждата, че Кат няма да забележи пламналото му лице — целия скован, той чувствуваше, че тя го гледа в гърба, и си представяше смеха в очите ѝ. Сега не биваше да разговаря с нея, първо трябваше да се успокои. Затова се съсредоточи върху огнената панорама, която се разкриваше върху леко заобления екран. Кат се усмихна, но не каза нищо. Едно от добрите ѝ качества бе, че знаеше кога да замълчи.

Върху екрана картините продължаваха да се менят — нажежена от слънцето пустиня, леко разлюляна тревна степ, окъпан от лъчите на залеза морски бряг с тъмните сенки на няколко високи дървета на хоризонта, а на самата крайбрежна ивица някакво същество, устремило поглед нагоре към небето. Монтийе се присегна и фиксира обектива на камерата към себе си. Образът се уголеми и постепенно запълни целия екран.

Стана ясно, че това не е човек, яхнал кон, както изглеждаше отдалеч на здрачаващата се светлина, а кон. Или по-точно странна смесица от човек — от главата до кръста — и кон — от кръста надолу. Човекът беше мъж на средна възраст — стоеше с ръце на хълбоците и не откъсваше поглед от небето. Дългата му коса се развяваше от вятъра, а в тъмните му очи блестеше искрата на човешкия разум. Монтийе неволно отстъпи назад.

— Това същество — каза той — е от тъй наречените кентаври. Огледай го добре.

Кат скочи с лекота на пода и приближи. Странното същество видимо събуди любопитството ѝ.

— Митично същество от ранната елинистична епоха — определи тя без никакво затруднение. — На места — символ на мъжественост. Известно с похотливостта си. — Без да съзнава, тя плъзна език по устните си. — Радвало се на голяма почит до късната елинистична епоха и с годините ставало все по-похотливо. Красив екземпляр, какво ще кажеш?

— В действителност никога не е имало кентаври — подхвърли Монтийе.

— Очевидно настоящата година е крайно благодатна за всички творения на човешката фантазия — отвърна Кат. — Струва ми се дебеланко.

— *Виждам*, че това е кентавър — продължи Монтийе. — И все пак...

— Биологически експеримент?

— Но с каква цел? И защо точно кентавър?

— Може би е допадал на жените — Кат се усмихна. — В крайна сметка не е изключено, нали? Петдесет хиляди години са много време.

Монтийе, погълнат от изображението на екрана, не й отговори. Кентавърът размахваше опашка, но сам не помръдваше.

— Първо крилат кон — започна да изброява Монтийе и гласът му прозвуча унило, — после гигантска птица, която по големина може да се мери дори с нашите кораби, два дракона, и то огнебълващи, огромна горила, която се катери по небостъргачите... това сега е шестото подред от тъй наречените митични същества. Ако мога да разбера какво става там долу! Да не би цялата тази проклета планета да е полудяла?

Изключи рязко екрана и напусна залата. Кат го последва и двамата тръгнаха по коридорите на кораба. Монтийе говореше шепнешком, защото наоколо имаше голямо движение — хората от екипажа бяха тръгнали към работните си места, а той не искаше да чуят думите му. Те го обичаха, но имаше неща, които не можеше да обсъжда на всеослушание.

— Какво да правя при това положение? — говореше той възбудено. — Ако стрелям по тези проклети същества — нито за миг не бих се колебал да го сторя при най-малкия повод от тяхна страна, — те навярно ще се окажат по-безобидни и от някое пеленаче, а аз ще се озова в ролята на глупак, който вади оръжие, без да мисли. Или пък ще стане ясно, че те наистина са нещо като мираж или халюцинация, следователно пак ще изляза глупак — човек, който се плаши дори от сенки. Главният щаб ще ме линчува. Ако не стрелям обаче, главата си залагам, че те ще се окажат жизнена заплаха за нас и главният щаб ще ми търси отговорност защо не съм ги ликвидирал навреме. С какво оправдание ще изляза тогава? Не върви да им разправам, че според компютрите те въобще не съществуват... дяволско положение, *какво да правя?*

Двамата прекосиха главния надлъжен коридор и влязоха в единственото кафене на кораба, претърпано от посетители, както винаги. Повечето маси бяха заети от сънени техници, току-що приключили поредната си смяна. Във въздуха витаеха напрежение и очакване. „Трябва да се предприеме нещо — помисли Монтийе, — и то колкото може по-скоро. Космическата армада кръжи в орбита около Земята от десет дни насам, а досега сме изпратили долу един-единствен кораб разузнавач. Вероятно всички са научили вече какво става там.“

Кат и Монтийе си запобиваха път между масите и накрая откриха свободни места в един ъгъл на кафенето. Монтийе си взе чаша кафе-заместител от автомата и приближи глава към Кат през масата, явно избягвайки погледите на останалите посетители.

— Какво възнамеряваш да правиш? — попита Кат. — Да кацнеш долу с цялата армада?

— И да заложа всичко на карта? — Монтийе изкриви лице. — Не можем да си позволим такъв риск. Тази експедиция струва много скъпо на Федерацията. Провалим ли се ние, едва ли ще има други опити за кацане на Земята. Мисля да действувам предпазливо... Може би още един кораб разузнавач след завръщането на Жослен и Марта, а после... — Монтийе изгледа Кат с присвити очи. — От теб очаквам да ги поемеш в свои ръце — казвам ти го направо. Трябва да знам какво точно се е случило долу. Прави, струвай, но аз искам да получа отговор на всичките си въпроси.

— Опитваш се да ми внушиш да прибягва до сондата? Отговорът ми е отрицателен. Категорично.

— Нищо не се опитвам да ти внуша. Сложи ги да легнат на канапето и поговори приятелски с тях, приложи хипноза или... ти си знаеш най-добре. Но имай предвид, че отговорите им ми трябва бързо.

— Изискванията ти към мен не са малки — каза Кат.

— Към мен също се предявяват големи искания — отсече Монтийе. — Ти имаш само мен над главата си, а аз — всички шефове от генералния щаб, които упражняват натиск върху мен, защото от своя страна се чувствуват притиснати до стената — знаеш, че стремежът на консерваторите е колкото се може по-скоро да ликвидират настоящия проект. Аргументите им са, че настоящата експедиция не е нищо друго

освен безразсъдно пилеене на средства — и донякъде имат право. А аз съм най-отдолу и прехвърлям топката на теб. Ясно?

— Ясно.

Уморен, Монтийе се облегна назад на стола си. Кат го гледаше с големите си питащи очи съвсем открито — след две години принудително общуване между тях нямаше място за престореност. Тя го познаваше и разбираше тъй добре! Великият пълководец, мъжът, който не знаеше какво е провал — колко лесно четеше мислите му — и който въпреки това не можеше без нея: единствено на нея можеше да довери тревогите си.

„Тази задача е пряко силите ми — мислеше той. — Смазва ме с тежестта си и не виждам как бих могъл да я реша.“

Хвърли поглед към екрана през рамото на Кат. От него зееше вечната бездна на Космоса, прорязана единствено от блестящите иглици на звездите и от пърхащите водни кончета на корабите. А под тях мудно се въртеше Земята — една загнила ябълка на кафеникави и синкави петна. Забулени от бавно плуващи перести и купести облаци, контурите на континентите едвам се различаваха.

От Голямото преселение бяха изминали петдесет хиляди години — оттогава никой не бе посещавал Земята. А за петдесет хиляди години стават много неща: империи се раждат и умират, династии се издигат и падат от власт, твори се безсмъртна история, която в даден миг все пак изчезва. Историческите хроники прерастват в легенди, фактите се превръщат в предразсъдъци. От Звездната империя, напуснала някога планетата майка заради новия административен център, разположен точно в средата на огромните ѝ владения, не бе останало нито помен, а приемниците я се споменаваха бегло в бележките под линия на отдавна забравени трудове. Всички войни и преломи бяха завършили с обичайния резултат. Заради повсеместния културен и технологически упадък всяка планета се бе изолирала в отделно царство. Над разхвърляните из Космоса останки от старата империя тегнеше вечна нощ, озарявана единствено от легендата, от мита за Земята, но не като символ на една високоразвита цивилизация, а като олицетворение на човешкия блян по свързваща родствена близост.

Земята обаче не бе само мит — тя наистина съществуваше. Координатите ѝ изровиха от някаква затънтена библиотека.

Федерацията, обединяваща шестдесет и четири някога земеделски и поради това относително ненакърнени планети, реши да поеме риска и да организира експедиция. Финансирането на това начинание надвишаваше възможностите на Междупланетния съюз, но се оправдаваше от възлаганите нему надежди. Федерацията очакваше Земята да се разкрие като своеобразна технологическа съкровищница, богата на стари научни чудеса, но не това се оказа решаващо при организирането на експедицията — най-важното бе, че Земята, като люлка на човечеството, би могла да му даде убежище сред мрака на вечната нощ. Четиринайсетте кораба, които кръжаха в орбита около Земята, бяха само авангардът на една далеч по-многочислена армада от бюрократи, войници и чиновници, които се готвеха да се върнат на планетата майка след петдесет хиляди години изгнание. Корабът на Монтийе кръжеше бавно около Земята, докато уредите му опипваха повърхността ѝ, за да открият някакви следи от човешка или механична дейност. Резултатите се изчерпваха засега с чудовищата, които камерите от време на време улавяха с обективите си. И с внушителната катедрала, халюцинация или кой знае какво.

„Петдесет хиляди години — разсъждаваше Монтийе. — Петдесет хиляди години, а ние не знаем нищо за Земята. Чудно ми е как ли изглежда в действителност всичко там долу. Вероятно като на останалите изоставени от човечеството планети.“

Веднага отхвърли тази мисъл. Не, Земята трябваше да се различава от другите планети.

Камерите отново се въртяха свободно на всички посоки и продължаваха проучването на планетата. Върху екрана се редуваха планини, безкрайни гори и морета. На места от околния пейзаж се открояваха развалини, които проблясваха под лъчите на слънцето или под студеното лунно сияние. Монтийе се обърна към Кат, която неотлъчно го следеше с поглед.

— Има нещо — каза той, — с което Земята ме плаши. Не ме е страх от отбранителни съоръжения, които може би още функционират самостоятелно и биха ни атакували. Тяхното нападение би било нещо реално, срещу което ще мога да взема мерки. Но тази история... никак не ми харесва.

— Изглежда ти непонятна — поясни унило Кат. — А ти никога не си обичал нещата, които не можеш да разбереш. Довери се на

преценката ми.

Той я погледна изкосо.

— Себе си ли имаш предвид?

— Донякъде.

Погледът му отново се плъзна към екрана.

— Може би имаш право. Тази планета е като жените — прикрита и хитра, тя дебне в кого да се вкопчи, не знаеш на какво е способна, за да постигне целта си.

— И въпреки това ти се стремиш към нея — отбеляза Кат. — Не постъпваш много разумно.

— Само заради доброто старо време, а не от някакви други подбуди. — Монтийе се изправи рязко. — Да вървим.

— Къде? — попита Кат, като го последва в коридора.

— Чака ме доста работа. — Той вдигна поглед към един от екраните, почти на височината на тавана, и въздъхна. — Нищо ново.

— Щом е така — обади се Кат, — мен също ме чака много работа. — Тръгна напред, но след няколко крачки се поколеба и се извърна назад. — Ако ти се прииска да имаш ключ, Мон, кажи ми. Може би имам още един за теб.

— Възобновяваш старото си предложение? — усмихна се той.

— Никога не съм го оттегляла.

— Може да се възползувам, но друг път. До скоро виждане. — С тези думи той се обърна и тръгна в обратна посока с бърза и решителна крачка. Пръстите му напипаха студените ключове в джоба. Кат постъпваше винаги толкова тактично. А той бе практичен — самата тя го бе казала. Нямаше никаква нужда от нов ключ, защото още пазеше стария.

[1] Най-голямата реликва на християнския свят, заема централно място в келтската легенда за крал Артур и неговите рицари на кръглата маса. Б.пр. ↑

[2] Katt (швед.) — котка. Б.пр. ↑

4

В това време долу на Земята белият жребец се спусна от небето, силно, но безшумно приплясна с криле и се задържа във въздуха на петдесет метра от стария космодрум. Уредите на кораба отчетоха правата му, отсъдиха, че в действителност той не съществува, и невъзмутимо продължиха да вкарват в електронната си памет останалите по-съществени данни и събития. Ракетите разузнавачи се отличаваха с много по-голям коефициент на интелигентност от обикновените роботи, но имаха и известни недостатъци — така например те не вярваха в приказките. За тях съществуването на Пегаса противоречеше на редица необорими природни закони, затова безучастно отместиха смъртоносните оръжия, които го бяха взели на прицел, и го оставиха да си пърха на воля горе сред мрака. Пегасът проследи с поглед отдалечаващите се от кораба Жослен и Марта и в големите му, блестящи очи се запали пламъкът на необяснима и неудържима радост.

Горе в мрачните висини, сред дъжд от огнени искри, спря колесницата на Медея, а около нея се скупчиха валкириите, които очаквателно се завзираха надолу през облаците. Отвъд планините, над снежните върхове, се надигна огромната глава на змията Мидгард — студените ѝ, пронизващи очи се впиха в двете човешки фигури. Огромното ѝ тяло, което опасваше Земята като пояс, потрепера едва забележимо. Размърдването на това туловище срина цели планини, накара много реки да променят коритата си и забули небето с прахоляк. Главата на чудовището увисна над Земята като непроницаема сянка, а стъклените му змийски очи се извъртяха надолу. С голямо закъснение, но бодро до космодрума долетя и бръмбарът скарабей, който за първи път изоставяше своите задължения. Корабът регистрира появата на всички тези същества, отчете големината им и скоростта на летене, отсъди, че никое от тях не представлява заплаха, запамети информацията за евентуални бъдещи допитвания и веднага я забрави. Погълнат от задачата с помощта на

телекамерите да следи всяка стъпка на Жослен и Марта, човекороботът не удостои с никакво внимание действията на кораборобота.

Оръдията на кораба се прицелиха неуверено в огромното туловище на змията Мидгард, но след като прецениха, че дори това чудовище ще да е само едно от необяснимите призрачни видения, загубиха интерес към него и отново се заеха, вече преодолели тревогата, със задачата си да търсят някакви по-осезателни угрози. Оттук нататък не обръщаха никакво внимание на странните същества, които се събираха далеч от светлината, жужаха, шушукаха и наблюдаваха Жослен и Марта с очи, издаващи безгранична самота. В мрака се спотайваха, всички рожби на човешкото въображение и търпеливо чакаха своя час — вече цели петдесет хиляди години. Трите стари норни^[1], изrekli пророчеството за завръщането на човечеството, седяха под короната на дървото Игдрасил^[2] и под схлупения, мрачен небосвод тъчаха нишките на своята ужасна мрежа, а встрани от тях стоеше мъж с наметка и ги наблюдаваше мрачно и безмълвно. В корените на дървото се криеше подземната змия Нидхьог и денонощно гризеше корените му. А на хребета на една искрящо бяла планина чакаше богинята Деметра, заобиколена от свитата на своите плешиви мъже, които тъй добре подхождаха за службата си при нея. Шията ѝ трепна, тя отметна назад лъскавата си коса, вдигна поглед към небето, където скарабейт бодро продължаваше своя полет към космодрума, и се разсмя.

Отвъд развалините, озарен от бледата лунна светлина, вървеше Жослен. Следван по петите от Марта, той се спускаше по едно стръмно нанадолнище и стискаше пистолета в ръка като нещо свято. От двете му страни се издигаха шумолящи дървета, призрачно бледи на лунната светлина. Под стъпките му пропукваше трошлив бетон. Погледът му се местеше неспокойно, нащрек да предусети и най-малкото знамение за угроза, но срещаше навред само плътни сенки. Вдигнеше ли очи към небето, Жослен виждаше шепа бледнеещи звезди — голяма част от небето тънеше в непроницаем мрак, надвиснал над земята като огромна черна сянка. От разстояние долитаха странни шумове, пращане на листа, кикот и шепот на

същества, които използваха мрака, за да се приближат дебнешком. Жослен сви рамене и продължи, без да им обръща внимание.

Вече бе убеден, че катедралата е била просто халюцинация. Чувствуваше се облекчен, но същевременно и принуден да се замисли над доста неща. Спомни си как като малко момче опитваше да си представи силите, по-властни от човека, и старите образи от потъналите в забрава светилища, които подхранваха въображението му. Крачеше надолу по стръмното с широко отворени очи и се питаше дали той и Марта виждат едни и същи неща. Марта го следваше неотстъпно, гледаше ту бледите дървета, ту гърба му и също се бе умислила. Никой от двамата не понечи да каже нещо.

Навлязоха в някакво дефиле: от двете им страни се издигаха скални масиви и дълбоко насечени каменни стени. Всичко наоколо изглеждаше раздробено, натрошено, разпокъсано. Каменните стени бяха прошарени от успоредните ивици на най-различни утаечни скали: сини, сиви, жълти, кафяви, червени. А вътре в тях се виждаха какви ли не вкаменелости: амонити, граптолити, трилобити. Най-ранните пластове, в основата на скалите, бяха от протерозойската ера, а най-горните от кватернера. По земята, в краката на Жослен и Марта, се търкаляха вкаменени морски лилии и звезди, а над главите им се извисяваха развалините на някогашната човешка цивилизация, заспали под едно небе, което сега безмълвно бе озарявано от фосфоресциращите криле на космическите кораби. Личеше си, че някога оттук е минавало коритото на пълноводна река.

Дефилето все повече се стесняваше, накрая вече се виеше като тясна пътечка между нависоко издигащите се стръмни скали. Но Жослен и Марта не се отказваха да я следват — чувствуваха се уверени, защото знаеха, че отвъд развалините над тях бдят човекороботът и корабороботът с неговите получовешки възприятия. Скалите бяха обрасли в тъмен мъх и други слабо осветени пълзящи растения. Вятърът носеше сякаш против волята си шумове от шепот и леки стъпки на остроноктести лапи по скалите. На следващия голям завой Жослен и Марта се озоваха пред надвиснала над пътечката огромна скала, а върху нея забелязаха застанало нащрек странно създание, което впи поглед в лицата им.

Това беше сфинкс — полужена, полульвица. С гордо разперени криле на гърба, с остри нокти и дебела опашка и същевременно с

тесни, изящно извити женски вежди. С котешки гъвкаво тяло, с богато оперени криле и тънка женска шия, която гордо се открояваше от перушината и от блестящата златиста козина. Сфинксът ги измери с поглед и проговори с ясен, звучен глас:

— Този проход е мой. Затова, преди да преминете, трябва да решите загадката ми. Не успеете ли... — От лапите се показаха черни смъртоносни нокти.

Жослен все още се чувствуваше в безопасност (човекороботът, корабороботът, всичко това означаваше могъщество), затова попита:

— Какво ще рече това?

— Ще рече, че пред вас стои тиванският сфинкс — отвърна чудовището с усмивка. — Пазачът на този проход, ангелът на смъртта, който удушва всекиго в желязната си прегръдка. Поставен съм тук от богинята Хера — задавам гатанки и тъй охранявам прохода. Досега само един е успял да разреши загадката ми — тъмноок, по-накуцващ мъж, който след това попадна на майка си, без да я познава. Сега ще ви поставя загадката си. — И сфинксът отново се усмихна.

— Говори като дресиран папагал — каза Жослен, — но те кара някак да потръпваш. — Присви очи, за да види по-добре сфинкса, който се приготви за скок под бледата светлина на луната. — Дали е машина?

Марта се бе отдръпнала настрани в сянката на скалите.

— Да се връщаме при кораба — предложи тя.

— Аз поразявам по-бързо и от смъртта — обади се сфинксът, като я изгледа. — Никога няма да напуснете това място, ако не решите загадката ми.

— Това е някаква шега — каза презрително Жослен (човекороботът, корабът, студеният метал на пистолета с дремещия в него огън го правеха уверен в превъзходството му). — Може би умее да показва фокуси? — И с усмивка към сфинкса попита: — Познах ли?

— Не ми харесва тази история — каза Марта. — Да се връщаме.

— Сигурно е робот или нещо подобно. Страх ли те е?

— Да.

Сфинксът проговори отново:

— Готови ли сте да отговаряте?

— Разбира се. Казвай само.

Сфинксът се надвеси от скалата си.

— Добре — каза той. — Слушайте.

*Същество едно има, с крайници
на брой два, четири или три.
По земята, във въздуха и морето
никой друг като него не умее да се мени.
Най-бавно е и най-малка сила има,
когато на всичките си крайници се довери.*

Настъпи мълчание. След известно време сфинксът се усмихна. Подаде нокти. Изпъна мускули като за скок, разпери криле. Надигна се лениво и замени поглед от Жослен към Марта.

— Загадката — каза той — не е по силите ви, доколкото виждам. — Провалихте се, но всъщност всеки един живот е осъден на провал и затова сега аз ще ви убия.

Разпери криле.

— Жослен! — изпищя Марта. — Бягай!

В следващия миг сфинксът скочи.

В кораборобота седеше човекороботът и следеше екрана. Озарени от бледа светлина, по него се движеха неясни силуети. После заслепително проблесна пистолет и в миг сенките придобиха гротескно реални очертания: Жослен в прегръдката на сфинкса, Марта, свила се на земята, с облепени от ужас очи. От ръката ѝ излиза огнена струя, която рикошира в сфинкса, без той да пострада ни най-малко.

Роботът започна да действа хладнокръвно и целенасочено. Завъртя се на стола си към контролното табло и плъзна ръце към него. На мъждукащата светлина на — екрана той приличаше на умело движена кукла на конци сред трепкащите сенки и блещукащите червени и сини лампички. Докосваше копчета, лостове, включваше различни уреди. Те заработваха отначало с леко жужене, после с чувствителен шум, а накрая с грохот, който бързо надхвърляше ултразвуковата бариера. В бронята на кораба се прибраха някои от добре смазаните дула, а на тяхно място се появиха нови, матовочерни.

Те заеха позиции според изчислените от уредите траектории на изстрела. Върху командното табло непрекъснато проблясваха и угасваха някакви светлинки. Роботът докосваше копчетата, сякаш бяха клавиши на орган, и тъй събуждаше един дремещ до този миг светлинен хор, който изпълни кораба с идеалната хармония на своите хорали и басови машинни химни.

Камерата отново се въртеше на всички страни, за да обхване с обектива си целия космодрум и околните смълчани развалини. Роботът подаде команда за излитане. Корабът се откъсна меко от земята, но не можа да се издигне много високо.

Наоколо започнаха да се съгъстват тъмни сенки, осезаеми единствено за него. Докато екранът продължаваше да показва пустеещия сред околните развалини космодрум, корабът регистрира, че от всички страни бързо започват да никнат скални масиви. Те растяха вертикално нагоре и се сключваха в един общ свод някъде нависоко. Така образуваха пещера, прогизнала от влага и тънеща в пълен мрак. От далечния свод се спускаха проблясващи от светлинни рефлекси сталактити, а от каменния под никнеха сталагмити и образуваха колони, арки и скални завеси. Корабът се озова затворен в клетка с необикновени пръти, обкичени със смарагди, турмалинови и хризолитни кристали. Уредите отчитаха милиарди тонове масивен камък от всички страни на кораба. Той повися известно време под непреодолимия скален свод и отново кацна на земята.

Всичко това остана скрито за човекоробота — той виждаше само пустия космодрум и откритото небе. Натискаше копчета, подаваше команди, но корабът не помръдваше. Накрая стана от стола, грабна някакво оръжие и излезе навън пред люка. Корабът видя как човекоподобният му събрат мина безпрепятствено между искрящите кристални колони и изчезна отвъд скалната стена. Това го смути, но според данните от уредите нямаше никакво съмнение в реалността на пещерата. Затова вкара в магнитната си памет взаимно изключващите се информационни данни и ги забрави.

Човекороботът хукна надолу по склона към скалния проход, където Жослен и сфинксът се бяха вкопчили един в друг и се търкаляха по земята като голяма черна топка. Мъртвешки бледа, Марта се бе прилепила до една скала малко встрани. Човекороботът остави оръжието си и се нахвърли върху сфинкса; металните му ръце се

вкопчиха здраво в златистожълтата козина. Сфинксът отблъсна Жослен, който политна, удари се глухо в скалата, изпружи се неподвижно на земята, и се зае с внезапния нападател. Роботът беше бърз, интелигентен, действуваше целенасочено, но сфинксът имаше много, много години на гърба си, а бе и хитър. Той започна да обикаля в кръг около робота с усмивка на красивите си женски устни.

— Загадката ми не бе отправена към теб — каза той, — пък и Хера едва ли си е представяла, че тук може да се появи някой като теб. Не ме привлича да те схрускам, но не пропускам нищо живо покрай себе си, а в теб също мъждука искрица живот. С това съдбата ти е решена.

И сфинксът се хвърли напред. Роботът отстъпи, но не достатъчно бързо. Металната конструкция поддаде, раздрънча се и тупна тежко на земята. Сфинксът бавно се изправи и се върна при Жослен. Забравена от чудовището за момента, Марта стана и впери в него неவிждащите си очи. Тръгна заднишком към мрака, обърна се и побягна.

Корабът отново си имаше компания. Русокосо момиченце със синя рокля и бяла престилка изскочи от скалите и се покатери в ракетата. Седна пред командното табло, ококори очи при вида на калейдоскопичното багрено многообразие върху екрана и възторжено размаха крака. Корабът не показваше никакви признаци да е забелязал момиченцето. По страничните облегалки на командирския стол имаше пъстроцветни светлинни копчета и бутони. Странни неща ставаха, когато момиченцето се докосваше до тях. При всяко завъртане или натискане корабът вършеше какви ли не работи и в палавите сини очи на момиченцето проблясваше неудържима радост.

[1] В скандинавската митология — трите богини на времето и съдбата. Б.пр. ↑

[2] Според скандинавската митология гигантско дъбово дърво, което крепи цялата вселена от горе до долу. Б.пр. ↑

5

Монтийе крачеше забързан по главния коридор на командирския кораб, но още не можеше да пропъди съня от очите си. Стъпките му кълтяха между металните стени и преди да заглъхнат, се сливаха с шума от стъпките на следващия го по петите млад и нервен лейтенант, който го бе събудил.

Най-накрая Монтийе бе решил да подремне няколко часа. Голяма грешка, разсъждаваше той сега с горчивина. Разбира се, точно тогава трябваше да се случи нещо. Преди да връхлети в командния център, изруга тихичко под носа си.

— Спокойствие! — опита се той да надвика глъчката. — Ето ме и мен! Млъкнете малко — искам да разбера за какво е цялата суматоха! — Проправи си път между насъбралите се военни и цивилни служители и с благодарност се възползува от стола, който му отстъпи един от техниците със зачервени от умора клепачи. Прозя се и разтърка очи. — Е — каза той малко по-спокойно, — ще ми обясни ли някой какво се е случило?

— Тревогата ни е корабът разузнавач — обади се някой. — Нали знаеш, Марта и Жослен...

— Знам, че за тях става дума. По-нататък.

— Били са нападнати.

— *Какво?* — Монтийе се приповдигна от стола си и моментално се разсъни. — Как така?

Еди Бър застана между него и контролното табло.

— Компютрите — подхвана той неуверено, — от тях не мога да...

— Остави компютрите! Какво се е случило?

— Данните от различните устройства си противоречат — намеси се друг глас и Монтийе позна в него дежурния офицер, нисичкия мъж, върху чието лице неизменно бе изписано учудване. — Видеоуредбата предава нещата в един вариант, компютърното устройство на кораба в

друг. — Офицерът преглътна, преди да добави: — Много странна работа.

— Тук всичко е странно — промърмори Монтийе. — Къде са сега Марта и Жослен?

Настъпи моментно мълчание. После се чу покашлянето на Еди.

— Боим се, че са убити — обади се тихо той.

— Ти луд ли си! — Монтийе почти скочи от стола. — Невъзможно! Корабът не би позволил подобно нещо.

— Корабът — продължи Еди — твърди, че е бил затворен в някаква сталактитна пещера, заобиколен на километри от непреодолими скали.

— Възхитително! — възкликна Монтийе с горчивина в гласа. — Ами човекороботът? И той ли е седял в някоя пещера, докато Жослен и Марта са се борили за живота си?

— Той опитал да се намеси — каза Еди и се поколеба, преди да продължи. — Предполагаме, че е изваден от строя. Съжалявам, Мон.

Монтийе бавно се отпусна на стола си. Затвори очи, но почти веднага отвори отново клепачи.

— Вярно ли е? — попита спокойно той. — Всичко това?

— Да. Съжалявам.

Някой тикна в ръката на Монтийе чаша кафе-заместител. Той я поднесе бавно към устните си, а погледът му остана над ръба ѝ и се плъзна по всички присъстващи в залата.

— Вие там — обърна се той към дежурния офицер. — Разкажете ми точно как се случи всичко. — Сломената му преди малко самоувереност започна да се възвръща, макар и доста бавно.

— Двамата решиха да излязат от кораба — подхвана офицерът. — Поговорихме малко за тази, хм, катедрала, но единодушно стигнахме до мнението, че все пак е било само халюцинация...

— Доколкото разбирам, вие не сте направили никакъв опит да ги разубедите — отбеляза студено Монтийе. — Както и да е, продължавайте.

— След като напуснаха космодрума, двамата попаднаха в едно тясно дефиле и там се сблъскаха с... — Очевидно офицерът се колебаеше дали да продължи. — Имаме видеозапис от кораба. Може би е най-добре да го видите.

Монтийе направи нетърпелив знак да пуснат записа. Наведе се напред, когато екранът пред него се изпълни от призрачния лунен пейзаж с прохода и съществуващото, което седеше на задните си лапи върху надвисналата над главите на Жослен и Марта скала. Гледката го смрази.

— Сфинкс! — изпъшка той.

— Вие знаете какво е това? — Дежурният офицер остана очевидно изненадан.

— Тихо. — Монтийе внимателно проследи повторението на драмата върху екрана. Всичко изглеждаше невероятно, абсурдно и въпреки това се разиграваше пред очите му, вярно до най-малките подробности, включително и загадката на сфинкса. Докато следеше мълчаливо неясните сенки, Монтийе почувствува как започва да му прилошава. Записът се извъртя, екранът проблесна и сякаш против волята си угасна. Монтийе вдигна поглед. — Тази история да изглежда позната на някого? — попита той. Потърси с очи Кат, но не я откри сред присъстващите в залата и бързо смени темата. — Марта побягна. Накъде ли?

— Нямаме никаква представа — отвърна Еди.

— Разбирам — Монтийе сбръчка чедо. — Жослен може би е още жив. Записът не показва този... това същество да го убива.

— Но нали видях как вървят нещата! — възкликна Еди. — Да не мислиш, че може да оцелее след всичко *това*?

— Аз се доверявам само на очите си — сръза го Монтийе. — Видях схватка, но нищо повече. Жослен е попадал в къде по-сложни ситуации, съвсем по силите му е да се справи и с подобно положение. Що се отнася до човекоробота, той и без това не е програмиран за ръкопашен бой. Всеки би могъл да го потроши. — Монтийе млъкна и се замисли. — Как стоят нещата с кораба? Искам да ми покажете видеозаписа от тъй наречената пещера.

— Всъщност това не е пряк видеозапис — поясни Еди. — Корабът е предприел автоматично проучване на терена, с данните от това проучване ние захранихме компютъра и така получихме образ.

— Разбирам. Сега нека видим чудото.

Върху екрана се показва пустеещият космодрум. На преден план се виждаше част от плоска бетонна повърхност, а на заден — ръждясали машини и порутени зидове, които, озарени от бледата

лунна светлина, приличаха на огромни влечуги. Скални стени започнаха да растат и да обграждат кораба, от земните недра изригнаха струи кристален огън и застинаха в колони. Броячите регистрираха неизмерима скална маса във всички посоки. Монтийе въздъхна.

— Значи това била фантастичната пещера! — каза той. — Каква внушителна гледка! — Вдигна очи към хората си. — Наистина ли сте имали връзка с кораба през цялото време?

— Да.

— Как е възможно скалите да не попречат на преподавателя? Това са милиарди тонове каменен масив — преподавателят е добър, но чак толкова! В цялата Вселена няма радиосигнал, който да проникне през такива скали. Как ще ми обясните тогава, че е стигал безпрепятствено до вас?

Настъпи мълчание. Накрая се обади Еди:

— Но уредите...

— Уредите! Проклетият му кораборобот — включил е накъсо, това е простото обяснение на цялата тази история. И на катедралата, и на това чудо. Не ме интересува дали измервателните уреди потвърждават реалността на пещерата — съществуването ѝ е напълно невъзможно. А щом не е имало пещера... — Той не довърши изречението.

— Жослен и Марта също са видели катедралата — обади се притеснено Еди.

— Да. Точно това ме безпокои. — Монтийе Стана от стола и се запъти към вратата. — Нещо странно става там долу, с това съм съгласен — но очевидно не бива да се осланяме на кораборобота. — Погледна стенния часовник. — Ще слеза долу. Пригответе нов кораб разузнавач за старт след... двацет минути. И поддържайте връзка с кораба от Земята. Свободни сте. — И като тракна токове, Монтийе се обърна и напусна залата.

Откри Кат в една от информационните зали, заета с проучването на стари записи с легенди от Земята. Пред нея витаеше трипространствено изображение на кентавър. Монтийе се настани в едно кресло.

— Заела си се с нашия мъжествен приятел от Земята?

— В известен смисъл, да. — Тя изключи прожекционния апарат и се обърна към него. — Случило ли се е нещо?

— Най-меко казано. — И той ѝ описа набързо хода на събитията, като се спря по-подробно на сфинкса.

— Сякаш бе взет направо от онези психологически трагедии, които ми показваше навремето... — Помъчи се да си спомни заглавието. — Може би Орест.

— Цар Едип — кимна тя леко. — Трагедия от едното на име Софокъл. Впрочем един от старите писатели на земната цивилизация. Казваш, че и загадката не липсвала... — Кат вдигна очи към него. — Сигурен ли си, че някой не опитва да се шегува с теб? Прекалено е вярно, за да е само съвпадение.

— Кой тук е чувал за някакъв си цар Едип или за тази трагедия. Пък и положението е толкова сериозно, че едва ли някой би си позволил подобна шега.

— Дали не е робот артист или нещо подобно?

— Възможно. Виждал съм какви ли не чудесии по другите планети. Но да действа тъй безупречно след петдесет хиляди години?...

— Не е задължително да е от онова време — отсъди трезво Кат. Монтийе се вцепени.

— Какво искаш да кажеш?

— Искам да кажа, че животът на Земята може да не е напълно угаснал, както би следвало да се очаква. — И като направи неопределен жест към света извън кораба, продължи: — Сам видя какви същества бродят по нея.

— Но не и хора. Причудливи животни — позната история, и ти, и аз сме се сблъскали с къде по-странни мутационни екземпляри. Дори да има някакви хора тук, те ще са диваци. На цялата планета — нито един-единствен град, никакви индустриални центрове, нищо. — Монтийе се наклони към Кат. — Не ми харесва всичко това, някак... противоестественно е. Историята с Жослен и Марта е неприятна, но в случай на нападение все пак може да се предприеме нещо. Нямам нищо против да се сражавам с противници от плът и кръв, но тук съм изправен пред необходимостта да се бия с призраци, кентаври, дракони, а сега и този сфинкс... на всичко отгоре на кораба разузнавач също започват да му се явяват привидения. Единствено на машините

може да се осланя човек на този свят, защото те не знаят какво е лъжа, а ето че и те започват да се държат странно. Аз... — поколеба се и каза решително: — Ще слезем долу на Земята.

— С целия екипаж? Останах с впечатление, че искаш да избегнеш този риск.

— Говоря за нов разузнавач. С тричленен екипаж, в който броя и един човекоробот. — Монтийе погледна замислено Кат. — Ще ни е необходим и психолог, за предпочитане специалист, запознат със старите легенди и приказки на земната цивилизация.

— Разбрах намека ти. А кой ще е третият весел самоубиец? Ти ли?

Монтийе се надигна.

— Цялата експедиция е на път да завърши с шумен провал — каза той. — Ако ѝ е съдено да завърши безславно, предпочитам да преживея неуспеха си долу на Земята — така ще си спестя сума проблеми и обяснения. — Изгледа Кат изпитателно и след малко продължи: — Някога се разбирахме добре. Може би ще ни се удаде и този път.

— Старият боен екипаж. — Кат се извърна. — Съгласна, Мон. Ще те придружа.

Монтийе беше вече на вратата.

— Ще те чакам след четвърт час при стартовия люк Б. Ще успееш да се приготвиш, нали?

Не дочака отговора ѝ. Стъпките му бързо заглъхнаха по коридора. Кат се подпря на стената и вдигна поглед към тавана. Устните ѝ се свиха и почти се сляха в тънка ивица, тя сграбчи трипространствения запис и яростно го захвърли.

6

В това време на Земята се избистряше нов пейзаж с неочаквани природни картини. Появиха се дълбоки, кипящи от живот лесове, величествени планини издигнаха бавно своите върхове към небесата, равнините се разлюляха като набраздена от вълни водна шир, на места изникнаха малки локви, които постепенно се разляха и се превърнаха в езера и морета, а от тях щръкнаха острови, обрасли в гъсти гори и населени от пълзящи, гонещи се или летящи твари. Трептящият новосътворен пейзаж се успокои постепенно и застина като угаснала лава. Корабът разузнавач стоеше все тъй неподвижно напред космодрума, в плен на осезаема единствено за него самия пещера. Проходът бе изчезнал; на негово място — чак до хоризонта — се простираше мрачна гора. А из гората бродеше Марта.

Тя следваше някакъв дъвен път, застлан с каменни плочи, върху които сянката ѝ оставяше гротескни очертания. В първата бледа светлина на утрото тъмната гора край нея тънеше още в тишина. Изгряващото слънце засия в черните ѝ коси и в големите ѝ изплашени очи. Навред около нея се издигаха кедрови дървета, брези и вековни дъбове; откъм гърба ѝ, през гъстите корони на дърветата чак долу до земята, се процеждаше бледозелена светлина. Ехото носеше отдалеч птичи хорове и приглушен шепот на вятър, шумолене на листа и ромол от невидими потоци: застинала в някакъв покой извън времето, дремещата гора се огласи постепенно от безброй оркестри.

Марта не спираше да върви, преследвана от спомена за сфинкса и кървящата плът на човек, когото познаваше. Сцената се бе разигравала безброй пъти зад затворените ѝ клепачи, докато се луташе из смълчаната гора, разсичаше непроницаемия нощен мрак с виковете си, препъваше се, падаше, пълзеше, стъписваше се при най-слабия неочакван шум и плачеше, ужасена от неизвестността. Ноцта гъмжеше от същества, които безшумно я следваха встрани — издължените им очи излъчваха светлина, но щом се пресегнеше да ги улови, изчезваха светкавично бързо. Докато слушаше собственото си

задъхано дишане и се чувствуваше преследвана от безформени сенки, които ту приближаваха, ту изчезваха, но винаги оставаха недостижими и всъщност невидими, Марта бе загубила надежда, че тази нощ ще свърши някога. А когато утрото най-сетне настъпи, призрачните ѝ преследвачи се сляха със сенките, хвърляни от неподвижните дървета, тъй бързо и безшумно, че Марта започна да се съмнява дали въобще ги е имало.

Тя вървеше почти без да забелязва дърветата около себе си. Гората ѝ се струваше сън, всичко бе сън, действителен ѝ изглеждаше единствено споменът за умирация Жослен. Лицето ѝ оставаше една вкаменена, безизразна маска, но душата ѝ плачеше.

Преследвана от жестоката сцена, Марта не спираше нито за миг, докато изведнъж дочу гласове, долитащи от шубраците край пътя. Механично плъзна ръка по хълбока си към безполезния пистолет, който преди една нощ или може би преди цяла вечност бе избълвал всичкия си огън срещу едно несразимо чудовище, и дебнешком приближи гъсталака. Различи мъжки и женски гласове и отделни думи, които макар и странно архаични, звучаха съвсем понятно. Сред заобикалящия я свят на непрекъснати угрози тези гласове ѝ подеждуваха силно успокоително. Тя отмести няколко клонки и пред погледа ѝ се разкри окъпана от слънцето полянка. По тревата седяха странни същества. Жени в светлобагрени одежди с прозрачно тънки пеперудени криле по гърбовете, джуджета, мъже и жени с богато надиплени наметки и точно насред полянката — за голямо учудване на Марта — дребно шишкаво повече с магарешка глава. Една приказно красива жена с рокля, която искреше в хиляди цветове, се бе надвесила над него, галеше магарешката му глава и говореше с благ и нежен глас.

— А музика не искаш ли, мой мили?

— Виж, за музика — ще знаете — имам отлично ухо.

Може! Нека изкарат там нещо с хлопки и звънци!

— Не искаш ли да хапнеш нещо, обич моя?

— Че да хапна, защо не! Крина добър, сух овес например кой отказва! Или още по-добре — една стиска сено. Сладкото сенце няма равно на себе си!

— Един от моите най-ловки елфи от катеричите запаси може да ти домъкне лешничета вкусни!

— Ако ме питаш, бих предпочел шепа сушен грах. Само че сега по ме привлича спанака. Хи-ха! Искам да кажа, че усещам известно наклонение към спане. Нека всички тези ме оставят на мира!

— Добре, пък аз ще те прегърна нежно. Придворни, оставете ни сами! Тъй повет и бръшлян в едно се сплитат и дивата лоза тъй с бряста едър венчава се, обвързвайки го страстно с безбройните си пръстенчета вити. О, как те любя! Как за теб копнея!^[1]

Марта почувствува нечия длан върху рамото си. Извърна се и срещна любопитния поглед на момиченцето със синята рокля.

— Сън в лятна нощ — поясни то. — Харесаха ли ти? — Млъкна плахо и после продължи: — Имам предвид елфите. Красиви са, нали?

Марта мълчаливо се вторачи в момиченцето. То направи крачка напред и изведнъж се усмихна.

— Мислех си, че ще ти се хареса — каза то.

— Коя си ти? — попита сковано Марта.

— Алиса. — Засмените очи привличаха погледа на Марта като магнит — смехът просто напираше в сините им ириси. — И живея тук.

— Тук?

— Е, не съвсем, но почти... Ти ми се стори тъй нещастна, но елфите ти харесаха, нали?

Марта почувствува, че неволно се усмихва.

— Може би.

— Каж ми какво ти липсва — предложи Алиса.

Марта я погледна, а в гърдите си почувствува болезнен смях. Ах, колко весело, колко невероятно, абсурдно весело й изглеждаше всичко в този миг. Нима й липсваше нещо? Какво би могла да иска още? Нямах ли всичко, което би могла да си пожелае? Всичко с изключение на...

— Жослен — каза тя. — Липсва ми Жослен. — Все така усмихнатата, с лице, застинало в измъчена гримаса, добави: — Само че той е мъртъв.

Някакъв глас дълбоко в нея крещеше: „*Какво правя аз? Какви ги говоря? Какво ме прихваща?*“

Въпреки това повтори високо:

— Само че той е мъртъв.

Алиса я гледаше с разширени очи.

— О! — възкликна тя глухо. — О!

Марта се извърна към гората. Чувствуваше се упоена, зашеметена. Щастие и блаженство се разлиха бавно по цялото ѝ тяло като гореща вълна, която удави глухия, упорит въпрос: „*Какво правя аз? Какво? Какво?*“ Усмихна се сънливо, погледна към полянката. Там нямаше никой.

Без видима причина избухна в смях.

Тъмните хрусталаци в другия край на полянката се раздвижиха. Сред сенките се очерта силуетът на мъж, чието лице обаче остана скрито в мрака. Той извика Марта по име. Тя хукна към него.

— Жослен! Жослен! — извика тя и заплака. — Но аз мислех...

Алиса стоеше на полянката, склонила ръце зад гърба си, загледана към хрусталака. Вятърът поклащаше леко листата, отнейде изскочи заек, приближи на прибежки и опита да привлече вниманието ѝ. Алиса се наведе и разсеяно го почеса зад ушите. Заекът изскимтя доволно.

Марта беше вече при размърдалите се хрусталаци и с разтворени обятия се хвърли в прегръдките на мъжа. Полянката бе окъпана в светлина, но лицето на мъжа оставаше неизменно в сянка. Той ту приличаше на Жослен, ту изглеждаше съвсем друг. Жослен, видян с очите на Марта — недействителен, идеализиран, утопизиран. На челото му имаше рана. Дрехите му висяха разкъсани. Устните му се движеха. Той говореше, разказваше нещо. Гласът му звучеше почти като гласа на Жослен. Но само почти. Никой друг освен Марта не би могъл да познае този Жослен.

— Щастлива ли си? — попита галещият призрачен глас. — Истински щастлива?

Марта се усмихна и затвори очи.

В другия край на полянката Алиса взе заека на ръце и заедно с него изчезна между внезапно неясно и размазано откритите се

дървета. Гората се виждаше смътно още известно време, но постепенно съвсем се изгуби — от нея остана само ефирна мъгла, а когато и тя се разнесе, не се виждаше вече нищо друго освен няколко дървета в кръг около окъпаната от слънцето полянка, а сред полянката — неподвижно застиналата Марта, която притискаше в обятията си някакъв мъж. Може би Жослен?

[1] Диалог между Титания и Кросното, четвърто действие, първа сцена на „Сън в лятна нощ“ от Шекспир. Превод Валери Петров. Б.пр.

↑

Корабът на Монтийе вряза шумно в земната стратосфера, обгърнат от бяла огнена лавина и следван от продължителния грохот на ултразвукови взривове. Ударната вълна се стовари върху развалините на някогашната цивилизация със силата на един милион ковашки чукове и ги помете, вдигайки неимоверна пушилка. Огнената опашка на ракетата поваляше изящни кули и камбанарии, изкореняваше цели дървета, вдигаше във въздуха мостове и ги изсипваше отново върху земята като жалки съсипии. Животните бягаха в безпаметен ужас от тази опустошаваща стихия в горите, където сред облаци вихрен прахоляк търпеливо чакаха своя час много живи твари.

Монтийе управляваше кораба си непоколебимо, безмилостно и почти брутално — сякаш имаше насреща си необязден жребец. Беше изключил системите за автоматично приземяване; пъргавите му пръсти танцуваха с шеметна бързина по светлинните копчета на маневреното табло — определяха курса, коригираха го, искаха различни изчисления. Погледът му не се отместваше от екрана, върху който картините семеняха тъй бързо, че оставяха впечатление за търкаляща се топка от мъгла. Очите му блестяха, а устните му бяха разтеглени в почти болезнена гримаса. Наклонен на една страна, корабът прелетя със силно свистене съвсем ниско над някакви съборетини и остави след себе си вулкан от хвърчащи отломки. Ултразвуковият грохот погълна обаче трясъка на сгромолясващите се отвисоко камъни и метални парчетии. Кат, седнала в креслото до Монтийе, затвори очи и се облегна назад.

Както и някога, навремето, Монтийе се приземяваше като хала, опустошаваше всичко след себе си, а на лицето му бе изписано опиянение. Кат познаваше добре това му изражение — беше го наблюдавала толкова пъти — и го ненавиждаше. Сега тя вдишваше и издишваше бавно, а зад затворените ѝ клепачи светкавично се въртеше лентата на спомените. Две години съвместно кръстосване на галактиката по този начин. Най-напред прекараха цели седмици и

месеци затворени в кораба и захвърлени сред вечния мрак, по-късно започнаха да щурмуват някогашните центрове на човешката цивилизация — огнената им опашка носеше опустошение, атмосферата след тях се тресеше от ултразвукови взривове. Те двамата работеха за пробуждането на новата империя, за налагането на мощния глас на прогреса. Минаваха за един от най-добрите екипажи: бързи, изпълнителни и винаги оцеляващи, след каквато и да е задача. Изборът на компютрите се бе оказал повече от удачен: уравновесената, предвидлива Кат. И стихийният Монтийе, властолюбецът — железният човек с неумолимите очи, който само привидно се поддаваше на отчаяние. Идеална комбинация! Общо взето, нямаха лоши спомени от прекараните заедно месеци. Когато ги повишиха обаче, и двамата се разделиха съвсем безболезнено както с разузнавачеството, така и един с друг. Стигаха им тези две години — дори и те им бяха много; познаваха се прекалено добре след продължителните месеци в кораба или на обезлюдените планети, където изчакваха бавната главна сила на експедицията. През тези месеци се любеха по навик, което понякога успяваше да ги сближи, но тъй или иначе това не беше любов, а чиста похот, защитна реакция срещу бездействието и самотата, обикновена човешка потребност. Всъщност двамата мълчаливо се ненавиждаха.

Устните на Кат придобиха по-сурови очертания, когато корабът с грохот прелетя над планини, пустеещи равнини, дремещи гори и измрели градове, от които след тях щеше да остане само пепел. Вече всеки миг трябваше да пресрещнат утрото, плуваха сред океан от огнени облаци, скупчени високо на небето, откъдето се оглеждаха във всевъзможни водни площи и метални повърхности. Долу на Земята пееха птички, а в гъмжащите от живот джунгли се пробуждаха същества с тъмни силуети. Някъде там имаше и един мъж и една жена и едно същество, което не бе нито жена, нито мъж. Разгроменият екипаж на кораба разузнавач: двама самотници, уплашени или умиращи. Загадката на сфинкса: човекът в различните си възрасти. Един затворен кръг с абсолютен, неизбежен край. Кат потрепера, когато корабът се устреми надолу към космодрума. Развалините под тях се разтърсиха, проблеснаха в различни цветове също както мъгла на зазоряване и се огънаха в нови форми под въздействието на стоманенолъскавата ракета.

Наоколо се спусна мъгла и остави по земята следи като от нозете на танцуващи елфи. Сред тревата гордо се разхождаха пауни, заобиколени от косове, червеношийки и лебеди, от зайчета и бели котенца с розови муцунки. Във въздуха се носеше уханието на отминали лета, отекваха шумове от някога съществували светове.

Сред целия този пейзаж, на един малък, затревен хълм се издигаше къща, която по нищо не приличаше на обикновените къщи. Комините ѝ изглеждаха като заешки уши, а покривът ѝ бе от кожа. Под едно дърво пред къщата имаше голяма маса, наредена като за чай — с много чаши, чинии и няколко кани. Заек, катерица и дребно човече с черна шапка седяха плътно притиснати в единия край на масата, без да се вълнуват от кораба, който разсече небето с гръм и трясък и откъдето мина, изпепели тревата и изкорени много дървета.

Корабът се приземи само на стотина метра от странната къща и както винаги, се закова на половин метър от земята. Монтиейе се наведе към екрана, за да разгледа подробно картината.

— Ама че коварен мираж — каза той. — Човек би могъл да се закълне, че тази къща е истинска. Вече не ме учудва заблуждението на Жослен и Марта.

— Ако миражите са толкова реални, че могат да подведат корабоборота — подхвърли Кат, — би следвало и ние да сме застрашени от въздействието им.

— Какво искаш да кажеш? Нима смяташ, че тази къща *наистина* съществува?

— Защо не?

— Ти не си с всички си. Виждала ли си някога подобни същества? — Цялото му лице се озари от усмивка. — Впрочем, ако са истински, толкова по-добре. Готов съм да се преборя с всичко действително, пък било то предрешен заек или друга чудесия. — Присегна се и включи електронния мозък на кораба. Разпореди се: — Трябва ми проба от най-горния земен слой. Анализирай я и ми събщи резултата. Но не се впускай в подробности, интересува ме само дали този слой е от метал, камък или нещо друго. — После се извърна към Кат. — Това ще изясни нещата.

Двамата изчакаха мълчаливо корабът да вземе проба от горния слой и да я анализира.

— Елементарен анализ — обади се корабът — показва, че горният слой на Земята се състои от обикновена, доста плодородна и богата на микроорганизми пръст. Върху тази пръст вирее растение от рода Graminae, по-известно като...

— Достатъчно — прекъсна го Кат и се обърна към Монтийе, — има предвид трева.

— Трева?

— Точно така. А ти какво очакваше?

Монтийе се завъртя на стола си и рязко стана.

— Възхитително! — извика той. — Значи мозъкът на този проклет кораб също прави късо съединение! А и ти, чуваш ли се какво говориш — това място беше космодрум само преди десет минути, със собствените си очи видях, как може тогава да е затревено?

— Но то е затревено — усмихна се Кат.

— Невъзможно. Ще сляза да проверя сам.

Люкът се отвори. Докъдето поглед стигаше се простираше зеленина, няколко огромни стари дървета и странната къща. Монтийе изкриви физиономия.

— Трева! — измърмори той с презрение.

Резултатът от анализа бе верен. Монтийе, който бе коленичил, за да го провери сам, се изправи с напълно объркано изражение на лицето.

— Просто да полудееш — измърмори той и потърси погледа на Кат. — Някъде при гората трябва да съм объркал курса. Това тук не е космодрумът. — Обърна се към човекоробота, който безшумно го бе последвал: — Къде се намираме?

— На мястото, където се е приземил и първият кораб. Няма грешка в курса.

— Тъй значи. А би ли могъл тогава да ми обясниш къде е другият кораб?

— Според данните от компютъра там отсреща. — Металната ръка сочеше право към къщата.

Монтийе се отчая.

— И той е излязъл от строя. Взема къщата за космически кораб.

— Виждам пред себе си къща — обади се невъзмутимо роботът.
— Но според всички данни от компютъра корабът трябва да се намира там отсреща.

Монтийе пак се взря в къщата. Тя изглеждаше съвсем недействителна — сякаш взета направо от някоя детска книжка. Недействителен изглеждаше и идиличният пейзаж, който се простираше на всички посоки наместо разрушения космодрум.

Илюзии.

Смахнат свят; надежди, които изведнъж се превръщат в кошмар; несигурност; пробуждане на отдавнашни страхове.

„Някой — помисли Монтийе — си прави шеги с мен.“ Но веднага се поправи: „С нас. Мръсници такива!“

И тръгна към къщата с бавна, но решителна крачка.

Компанията, събрала се на чай, го изгледа с неприкрито неодобрение.

— Няма място! Няма място! — извикаха и тримата, като видяха Монтийе.

Без да обръща каквото и да е внимание на думите им, Монтийе се настани в едно голямо кресло на другия край на масата, леко изненадан, че е съвсем като истинска. Облакът се на нея и изгледа странната компания. Каза:

— Има много място!

— Ще пиете ли малко вино? — предложи любезно заекът.

Монтийе огледа масата, ала на нея имаше само чай.

— Не виждам никакво вино — забеляза той.

— Няма вино — рече заекът.

— Тогавя не беше толкова учтиво от ваша страна да ми предложите да пия — каза раздразнено Монтийе.

— Не беше толкоз любезно от ваша страна да седнете, без да сте поканен — рече заекът. — Както вие, така и чудатите ви приятели.

Монтийе вдигна вежди.

— Но те стоят още прави — каза той.

— Само да посмеят да седнат! — заплаши заекът.

— Косата ви трябва да се подстриже — каза дребното човече с голямата шапка. То се бе загледало в Монтийе с голямо любопитство и

това бяха първите му думи.

— Той е от митичните същества — каза заекът с всезнаещ тон.
— А те *винаги* са такива.

— Искаш да кажеш чорлави.

— Да, много чорлави.

— А единият му приятел има в гърдите си тиктакащ часовник. Не бих казал, че такъв неканен гостенин с часовник в гърдите ми е много приятен.

— Остави ги ти тези митични същества, те никога не знаят как да се държат на маса — рече заекът и изгледа неодобрително робота.

— Катерицата пак заспа — каза човечето с шапката и изля малко горещ чай на носа и.

Катерицата раздражено поклати глава и без да отвори очи, рече:

— Разбира се, разбира се! Точно това исках и аз да кажа!

— Защо гарванът прилича на писалищна маса? — попита човечето с шапката и изпитателно се втренчи в Монтийе.

— Беше *най-хубавото* масло — промърмори заекът тихо.

— Имало едно време три сестри — започна бързо катерицата. — Казвали се...

— Налейте си още малко чай — предложи любезно човечето с шапката.

— ... да, но и трохи навярно са паднали вътре — обади се тихо заекът.

— ... който тиктака вътре в *гърдите му*!

— Кой сме днес? Часовникът ми пак е спрял.

— ... не трябвало да го смазваш с ножа за хляб...

Започна се оживена кавга, при която всеки от тримата се опитваше да надвика останалите и да им наложи мнението си и никой не се сети повече за неканените гости. Монтийе гледаше слисано трите странни същества, питайки се дали не е започнал да полудява. Тъй като нямаше никаква надежда тази разпра да спре, стана от масата и се върна при Кат и робота, които стояха малко настрана и оттам наблюдаваха странната сцена.

— Само не ме питай какво е това — каза той унило, — защото не бих могъл да ти отговоря.

— Нищо ли не ти говори? — учуди се Кат.

Монтийе я изгледа смаян.

— На мен? Как така?

— Това е „Необикновената закуска“, за която се разказва в една стара приказка, попаднала ми преди години. „Алиса в страната на чудесата“.

— Не ще и дума, наистина необикновена закуска — измърмори Монтийе. — И следва ли нещо от това?

Кат се нацупи и без да го удостои с поглед, каза:

— Възможно е да са работи.

— Хм, работи. — Монтийе не изглеждаше никак убеден.

Кат го остави и приближи масата, но трите странни същества с нищо не показаха да са я забелязали. Човъркаха голям джобен часовник, в който жълтееше масло, примесено с доста хлебни трохи.

— Казах ти, че маслото не помага! — каза човечето с шапката, като погледна яростно заека.

— Беше *най-хубавото* масло — отвърна заекът тихо.

— Приличат ми на работи от някой увеселителен парк — сподели замислено Кат, след като се върна при Монтийе. — Може би сме се приземили сред огромен увеселителен парк — това би обяснило всичко.

— Странно чувство за хумор трябва да са имали създателите на този парк — измърмори Монтийе. — Особено като се има предвид разкъсващият хората сфинкс.

— Не забравяй, че оттогава са изминали петдесет хиляди години — каза Кат. — Никоя машина не може да действа безпогрешно цяла вечност.

— Ти си просто гениална! — подигра й се Монтийе и без да я погледне, се запъти към къщата. — Не забравяй да споделиш с мен следващите си изумителни предположения. Но сега се размърдай, защото тук някъде трябва да са хората, на които сме тръгнали да помагаме.

Кат го последва.

— Мислиш ли, че корабът е тук? — попита недоверчиво тя.

— Откъде да знам? Всичко е възможно.

Кат въздъхна, но нищо не каза.

Двамата влязоха в къщата. Вътре цареше пълен безпорядък: на закачалката вместо шапки имаше обувки, масите бяха обърнати с краката нагоре, а върху краката едвам се крепяха чаши за чай, виждаха се и много кафези, а в тях — странни живинки, всичко друго, но не и птици. Стаята изглеждаше застинала в някакъв покой, тъй абсурден, че Кат не можа да сдържи усмивката си.

— Мон — подхвана тя, — това тук не ти ли напомня...

Но не можа да довърши думите си, стресната от шумното затръшване на вратата току под носа на човекоробота, който ги следваше. Кат се извърна и затаи дъх.

Въздухът наоколо се изпълни с искри, от стените заизлиза мъгла и забули видимостта. Стаята сякаш се уголеми, приятната топлина изчезна и на нейно място плъзна влажна, режеща студенина. Жуженето на идиличния пейзаж заглъхна — настъпи зловеца тишина, нарушавана единствено от равномерно почукване на падащи водни капки някъде много далеч. Монтийе тръгна опипом сред стелещата се наоколо мъгла, като непрекъснато ругаеше; токовете на обувките му отекваха върху твърда каменна основа.

Изведнъж мъглата се вдигна и разнесе. Кат и Монтийе видяха, че се намират в огромна сталактитна пещера, слабо озарявана от неизвестно откъде процеждаща се светлина, сред гора от блещукащи колони, които се губеха нагоре към недостижимия свод. Кат направи няколко крачки назад, но се блъсна в твърда и влажна скала. Приведен напред, Монтийе стискаше пистолета в ръката си и не можеше да откъсне поглед от онова, което виждаше в средата на пещерата.

Там, на половин метър от земята, чернееше корабът разузнавач, обграден от всички страни от каменни колони с кристален блясък. Дулата на оръдията му бяха прибрани, люкът затворен. Този ням и неподвижен кораб бе несломимият, съвършен и все пак пленен разузнавач на Жослен и Марта.

8

Монтийе седеше като парализиран на стола пред командния пулт. Удари юмрук в страничната облегалка, а после разпери пръсти и ги изгледа, сякаш опитваше да се разсее с пулсиращата в набитите кокалчета болка.

— Корабът е реален — разсъждаваше той бавно на глас — и въобще не е засегнат. Но тази пещера... — Втренчи се в екрана. На него се виждаше вътрешността на огромната пещера, озарявана от струяща от всички ъгли слаба светлина — образът обаче непрекъснато играеше и трептеше, сякаш предавателната камера не бе напълно уверена в реалността на показваната пещера. На моменти иззад скалните масиви прозираха вълнистозелени хълмове, мимолетни очертания на дървета и затревени ливади, които ту се появяваха, ту изчезваха, в един миг проблясваха, в следващия изгасваха — и то против волята си. Зрението и всички останали сетива на Монтийе говореха в полза на съществуването на пещерата, за него тя бе една неоспорима даденост — веществена и обемна, но видеокамерите очевидно имаха известни съмнения. — Това е краят — каза с горчивина Монтийе. — Хубава халюцинация, няма що! — Завъртя се на стола си с лице към Кат, която седеше на другото кресло пред маневрения пулт. — Ти да виждаш някакъв изход?

— Бихме могли да се освободим, като взривим пещерата — предложи тя. — Корабът разполага с лазерни оръдия и...

— Да стоварим върху себе си цялата тази скална маса? Не, благодаря.

Кат отвори уста да му възрази, но той я възпря с вдигане на ръка.

— Знам какво ще кажеш: че всичко е само халюцинация, добре, но да не ми е името Монтийе, ако цялото това чудо — било то халюцинация или нещо друго — не се стовари върху главите ни в същия миг, в който опитаме да го взривим. Не ми се поема такъв риск. — И отново се завъртя към екрана.

— А ти имаш ли друго по-добро предложение? — попита Кат.

Монтийе се поколеба.

— Ммм... като че ли нямам. Но в никакъв случай не възнамерявам да бездействувам повече така. Ти имаш не по-малко опит от мен и знаеш с какви невероятни неща може да се сблъска човек по тези планети. В началото се случва нещата да изглеждат много объркани, но рано или късно истинските причини излизат наяве. Винаги се намира някакво логично обяснение.

Кат стана от стола и отиде при изходния люк. Облегна се на извитата метална врата и погледна навън през прозорчето.

— Но това тук не е някоя чужда планета — каза тя, — а Земята.

— Безсъмнено — съгласи се Монтийе, загледан в отражението ѝ върху играещия пъстроцветен екран. — Безсъмнено. Земята. Но от петдесет хиляди години насам никой не е слизал на нея, а това е много време. След оттеглянето на Империята все ще са останали някакви хора. Знае ли се какво се е разигравало тук? — Монтийе сбръчка чело. — Хората може да са се изродили в човекоядци или в нещо още по-страшно, може това тук да е пътят към казаните на канибалското им потомство.

Кат вдигна вежди.

— Наистина ли мислиш така?

— Нищо не мисля. Опитвам се само да разсъждавам хладнокръвно въпреки цялата абсурдност на положението.

Стана и изключи екрана. Трептящата картина се сви в една светлинна точка и угасна.

— Ще се махнем оттук — каза той.

Кат бавно се извърна към него.

— Как?

— А ти как мислиш? — Той се разрови в един малък стенен шкаф, извади разни неща от него и ги нахвърля по пода. Накрая се изправи, като държеше в двете си ръце по един ултразвуков предавател. Единия подхвърли на Кат; тя го улови във въздуха и го преметна през рамо.

— Халюцинация или не — измърмори Монтийе, — има единствен, стар и изпитан начин — да се махнем оттук.

В това време Кат провери дали предавателят ѝ е в исправност. Монтийе пръв излезе през люка и скочи на земята. Вдигна ръка към

края на пещерата. В далечината се очертаваха нови коридори, блестящи от окаменената светлина.

— Като се доверим на собствените си кракомобили.

Плененият кораб остана зад гърба им и те тръгнаха между исполински колони, обсипани със смарагди и хризолитни кристали, които блещукаха красиво на бледата, струяща от всички страни светлина. Пред погледа им се разкриваха замръзнали водопади, мостове, които не водеха никъде, изваяни в течение на хилядолетия от упорито прокапващата по скалите вода или в миг на свръхестествено сътворение. Монтийе избягваше да се замисля над произхода им; дълбоко в себе си той потръпваше от страх само щом си представеше какъв може да е отговорът.

Така стигнаха до една каменна гора, в която огромни дървета издигаха могъщите си стволове към недостижими сводове, докато корените им се губеха сред храсталаци и пълзяща растителност, която имаше същия студен каменен блясък, както и всичко останало. Здрави клони стърчаха разперени въпреки бремето на каменните си листа, а сред застиналата неподвижно трева, полегнала от поривите на отдавна укротили се ветрове, блестяха разноцветни кристални цветя. Между дърветата се виеше тясна пътечка, а встрани от нея се лееше бистроструен искрящ поток, който подскачаше игриво през ниски прагове. Пръските му се разпиляваха на всички посоки. Единствен неговият ромол нарушаваше тишината на пещерата.

След каменната гора започнаха нови, все по-стесняващи се пещери със стръмен наклон. Все по-често Кат и Монтийе се виждаха принудени да лазят на ръце и колене през виещи се тунели, които сякаш нямаха край, но после изведнъж се разширяваха в ехтящи зали. Двамата почти бяха изгубили надежда да излязат отново на бял свят, когато достигнаха до един напречен ръкав на тунела и съзряха сивкаво сияние — неповторимата сива светлина на утрото. Отдалеч се чуваше бавното плискане на вода. Отвъд тунела започваше безкрайна сива морска шир.

Намираха се на брега на Великия океан. Стръмните скали наоколо започваха непосредствено от пясъчната ивица, осеяна с каменените останки на праисторически същества, които при бледата

подземна светлина приличаха по-скоро на странни цветя. Нейде в замъглените висини скалите се сливаха в огромен купол, под който оставаше похлупак от купести облаци. От невидимия скален купол висяха огромни сталактити — щръкнали от долната страна на облациите, те приличаха на планински върхове в един свят, обърнат наопаки. Оловносивото море се плискаше тихо и вяло под сумрачния небосвод. Крайбрежната ивица се виеше непрекъснато от единия до другия хоризонт и изглеждаше съвсем пуста, ако се изключеха неколцината униформени мъже точно пред изхода на пещерата.

Там, малко над водното равнище, чернееше плоска метална площадка. Отпред и над нея се издигаха две клетки с наклонени стени, оградени отчасти с дебели лещовидни стъкла, виждаше се и отворен люк. Около люка стояха неколцина мъже, облечени в тъмносини униформи с огненочервени значки отляво на гърдите. На няколко крачки пред тях се открояваше висок брадат мъж с уморено лице, облечен в черна униформа, също с червена значка.

Зад гърба на мъжа стоеше русокосо момиченце със синя рокля — единственото цветно петно сред безкрайната сивота на околния пейзаж. То стискаше в ръцете си шарена топка и неотлъчно наблюдаваше Монтийе с искрящите си сини очи.

— Какво означава всичко това? — попита той. — Кой сте вие?

Мъжът с черната униформа склочи ръце на гърба си и леко се изпъчи. Във въгленочерните му очи под плоската униформена фуражка проблесна игриво пламъче.

— Наричайте ме Немо^[1] — каза той.

Момиченцето зад гърба му не можа да сдържи смеха си.

[1] Тук и в следващата глава се цитират, съвсем свободно, ситуации от романа на Жул Верн „Капитан Немо“, като Монтийе е поставен в ролята на професор Аронакс. „Немо“ (лат.) означава „никой“. Б.пр. ↑

9

Капитан Немо бе уравновесен, сериозен и сдържан човек. Той пръв тръгна надолу към вътрешността на подводницата, изпреварен единствено от русокосото момиченце, което все така стискате топката си с искрящи от радост очи След Кат и Монтийе по желязната стълбичка мълчаливо слязоха останалите хора на Немо. Капакът се затвори след тях с шумен трясък, а, малко по-късно се чу и бълбукането на водата, която заливаше странния плавателен съд отвън. Отекна дрънченето на месингови звънци, някаква свирка и бученето на водата, която нахлу в баластните резервоари. Подът потрепера леко. Подводницата се гмурна надолу към дълбините и остави след себе си опашка от блестящи мехурчета, които бавно се издигаха към застиналото водно огледало на Великия океан. Крайбрежната ивица отново опустя, само отпечатъците от стъпки подсказваха, че е имало хора.

Спряха пред разкошна врата от махагоново дърво, богато украсена с релефните изображения на морски животни. Капитан Немо хвана блестящата златна брава и се извърна към Монтийе и Кат.

— Добре дошли на борда на „Наутилус“ — каза гой. Приглушеният му глас издаваше добра школовка, произнесените без каквото и да е акцент думи доказваха познаване на езика на Междупланетната федерация. — Чувствайте се като мои гости. — По устните му се изписа полуподигравателна усмивка.

Монтийе погледна назад през рамото си. Униформените мъже стояха зад гърба му, но сякаш въобще не се вълнуваха от присъствието му.

— Странен начин за канене на гости — отбеляза той сдържано. — С помощта на оръжие.

Немо се поклони леко.

— В качеството си на капитан аз мога да постъпвам както намеря за добре. И тъй, за мен вие сте гости.

Монтийе не отговори нищо.

— Дълго се колебах как да постъпя — продължи капитан Немо. — Нищо не ме задължаваше да ви окажа гостоприемство. Спокойно можех да ви оставя да умрете от глад на брега на Великия океан. Или да ви кача на палубата си, да забравя, че сте там, и да потъна във водата. Нямах ли право да го сторя?

— Това може би е право на дивака — отвърна Монтийе, — но не и на цивилизования човек.

— Капитан Монтийе — възрази живо Немо, — аз не съм цивилизован човек, такъв какъвто вие го разбирате. Скъсал съм с цялото общество по съображения, които само аз мога да преценя. Тъй че аз не се подчинявам на неговите закони и ви моля никога да не ми говорите за тях.

— Тогава защо ни спасихте? — попита бавно Кат.

— Как да ви обясня? — поусмихна се капитан Немо. — Случайността ме срещна с вас и реших да ви задържа. Впрочем — и той се поклони леко — кой не би се поласкал от възможността да окаже гостоприемство на една тъй очарователна дама като вас?

Кат не остана поразена от кавалерството му.

— Бихме могли да ви принудим да ни освободите.

— Да ме принудите? На борда на собствената ми подводница, на сто метра под морското равнище? — Усмихна се снизходително капитан Немо. — Дори с помощта на оръжията си, които са ми толкова безразлични, че не бих си направил труда да ви ги отнема, вие не сте в състояние да направите каквото и да е, освен ако сте решени да загинете заедно с всички нас. Подводните кораби, както може би знаете, са лесно уязвими. Искане ми се да вярвам, че разумът ви няма да ви изневери, скъпа госпожице. Апелирам и към двамата ви да се откажете от каквито и да е планове за бягство и да се чувствувате както всички други пасажери на борда на „Наутилус“.

Извика един от хората си и му нареди нещо на някакъв непонятен език. После отново се обърна към Кат:

— Обядът ви чака във вашата каюта. Моля, последвайте тоя човек. А вие, капитан Монтийе, може би няма да възразите да ми правите компания. Насам, моля, аз ще ви водя. — И без да чака отговор, отвори махагоновата врата.

Монтийе улови погледа на Кат, сви рамене и последва Немо. Вратата се затвори безшумно зад гърба му.

Прекосяха някакъв дълъг коридор, минаха през още една махагонова врата и влязоха в пищна трапезария, достойна по-скоро за дворец, отколкото за подводен кораб. Тежки завеси, махагонови облицовки на стените, мраморни статуи, огромни картини в позлатени рамки. В двата края на залата се издигаха високи дъбови етажерки, инкрустирани с абанос, и по техните лавици блестяха невероятно скъпи фаянсови, порцеланови и кристални предмети. Сребърни и златни съдове грееха, осветени отлъчистия, разкошно украсен таван.

Насред трапезарията имаше богато наредена маса. Капитан Немо посочи на Монтийе мястото, което трябваше да заеме. Русокосото момиченце се покатери на един стол откъм дългата страна на масата и бодро размаха крака във въздуха.

Монтийе подхвана:

— Не може да ви се отрече — разбирате от старовремешен лукс. Но защо поканихте само мен? Защо отлъчихте дамата... която ме съпровождаше?

Капитан Немо отпи замислено глътка червено вино от чашата си и я задържа известно време в устата си. След като одобри избора, кимна бегло на слугата да напълни чашите им. Изчака да се убеди, че церемонията ще бъде изпълнена съвестно и чак тогава вдигна поглед към Монтийе.

— Добрият тон го изисква — поясни той. — Ние двамата с вас имаме почти еднакво обществено положение. На вас е поверено командването на кораб и вие изпълнявате дълга си при условия, които имат много общо с тукашните. Не съм убеден обаче, че безспорно очарователната ви спътница има същото обществено положение.

— Но тя... — подхвана Монтийе, без да довърши изречението си.

— Е жена — отсече равнодушно капитан Немо. — Дадохме ѝ отделна каюта. Убеден съм, че ще остане напълно доволна от оказаното ѝ внимание.

С тези думи обсъждането на въпроса очевидно приключи. Монтийе неохотно последва примера на Немо и се залови с ястието в чинията си. Храната беше много изискана, както и всичко останало на този странен подводен кораб, но Монтийе не се чувствуваше никак гладен.

За кафето и ликьора се прехвърлиха в библиотеката. Шкафове, пълни с книги, заемаха целите стени на този салон, в който имаше и мамещи с удобните си извивки кожени кресла. Монтийе държеше внимателно между дланите си скъпа чаша и през кехлибарената напитка в нея съзерцаваше пламъците на огъня в откритата камина.

Държим се като двама изискани джентълмени — помисли той. — Мътните ме взели! Капчица разум да имах, би трябвало да му извия врата!

Капитан Немо го наблюдаваше с равнодушен, разсеян поглед, удобно разположен в креслото си — с чаша коняк в едната и ароматна пура в другата ръка.

— Ако кроите планове за бягство — подхвърли спокойно той, — боя се, че ще трябва да разбия илюзиите ви. В момента „Наутилус“ държи югоизточен курс към Средиземно море на дълбочина сто метра под морското равнище. Никой не може да напуска кораба освен по мое нареждане. Сам разбирате, че една подводница е просто идеална като затвор — ако още държите да се чувствувате като затворник. За мен, разбира се, вие сте уважаван гост.

— А кога възнамерявате да ни освободите?

— Според обстоятелствата. — Капитан Немо сви рамене. — А може би и никога. Убеден съм, че пътешествието ще ви хареса и че няма да съжелявате заради случайността, довела ви тук.

— Натоварени сме с много важно поръчение — подхвана Монтийе, — горе на земята има хора, хора от моя екипаж, изпаднали в беда. Ако знаете...

— Знам всичко за поръчението, с което сте дошли — прекъсна го капитан Немо. — Всички тук знаем за него. Колкото до изгубените ви приятели, те ще се чувствуват възхитително добре и без вас. — Немо се поусмихна и повтори като на себе си: — Възхитително добре...

Монтийе не го остави да се доизкаже:

— Значи възнамерявате да ни задържите тук?

— Точно така. — Капитан Немо хвърли бегъл поглед към момиченцето, което седеше на масата, смееше се и тупкаше с топката си по земята. — Ние двамата имаме толкова въпроси за обсъждане, искам да ви покажа много неща — аз...

Чувството на безпомощност и безсилие събуди дремещия винаги някъде дълбоко в гърдите на Монтийе гняв. Той скочи рязко от

креслото и запокити чашата си в огъня — тя се разби на хиляди лъчисти кристалчета, в които затанцуваха отраженията на буйните пламъци.

— Не ме интересуват вашите работи — каза той, извърна се на пета и тръгна към махагоновата врата. Тя се отвори безшумно пред него, но отвън го чакаха безмълвните униформени мъже.

Капитан Немо не помръдна от креслото си.

— Пак ще си поговорим, капитан Монтийе — каза той. — Не се и съмнявам, че тогава ще разсъждавате по-трезво.

Монтийе затръшна вратата след себе си. Изпита удовлетворение, когато чу как тя хлопна и с трясъка си огласи целия коридор, по който го поведоха мълчаливите мъже.

10

Капитан Немо бе проявил все пак достатъчно разбиране да им отреди две съседни една на друга каюти. Каютата на Монтийе отговаряше на всички изисквания за корабен лукс — махагонова обшивка на стените, голямо писалище, удобно, меко легло с рамка от тъмно дърво. На стената висяха манометър за отчитане на външното налягане на водата и с това на дълбочината, на която се намира корабът, хронометър и други физически и навигационни уреди. Подът бе застлан с дебел килим, а втора врата водеше към малка самостоятелна баня. Кабината на Кат не можеше да се похвали с такъв лукс. Стените представляваха гола метална повърхност, наместо писалище имаше кръгла желязна масичка, за легло служеше подвижна стенна койка, която се спускаше само за спане и тогава заемаше половината от помещението, а за баня, разбира се, и дума не можеше да става. Затова пък на масичката бе поставена ваза със свежи цветя — малко внимание към женското и присъствие.

— Какво ще правим сега? — попита Кат. — Или ще седим със скръстени ръце и ще оставим този смахнат да си играе на капитан и да ни разиграва както си иска?

Свила крака под себе си, тя се бе разположила върху удобното легло на Монтийе. Изглеждаше бледа и притеснена. Тънки бръчици около устните издаваха тревогата ѝ.

Защо пък не — помисли Монтийе. — Всъщност тя има право.

Седна върху плота на писалището, загледа се в кристалния полилей, чиито висулки звънтяха леко в такт с полюшването на подводницата, и сви рамене.

— А ти предлагаш да се измъкнем някак, така ли?

Кат го погледна.

— Възпира ли ни нещо?

— Възпира ни, и още как. Единственото оръжие, с което разполагаме тук, са лазерните пистолети, а ако ги задействуваме, те ще

пробият обшивката на подводницата. Капитан Немо си е направил сметката.

Кат разсеяно си играеше с кичурите от косата си.

— Не съм съвсем сигурна, че е така. Някакво чувство ми подсказва... — тя замълча. — Но още не мога да го формулирам. Има съвсем прост начин да се измъкнем от това положение. Трябва само паметта ми да ме подсети... Не можем ли да го подкупим?

— Умряла работа. Той има дори повече, отколкото би могъл да си пожелае. Какво можем да му предложим ние?

— Тъй както се въртеше около теб, помислих, че може би ще иска нещо — особено след като ме отпрати, за да останете насаме.

— Тук цари мъжко царство — поясни Монтийе с щедра усмивка, — в което просто няма място за жени. Немо вероятно не би знаел какво да прави, ако му се наложи да забавлява някоя дама. Искаше да си поговорим насаме, защото ме има за равен на себе си, това беше то. Изглежда, е зажаднял да общува с хора.

Изведнъж електрическите светлини на кристалния полилей замъждукаха и угаснаха. Няколко мига по-късно над леглото просветна газена лампа и озари каютата с меката си, но трептяща жълта светлина. Газеничето представляваше бронзов ангел с пламтяща факла в ръката. Монтийе започна да чувства умората си.

— Очевидно е време за сън. — Вдигна поглед към Кат. — Имаш ли някакво конкретно предложение?

— И да, и не. — Тя бе извадила пистолета и разсеяно го въртеше в ръцете си. — Любопитно ми е какво ли ще стане, ако го наглася на максимална мощност и параметър и стрелям право в тавана.

— Въображение не ми липсва — каза мрачно Монтийе. — Представям си много образно цялата картина.

Кат премести един от ограничителите на оръжието и продължи да си играе с него.

— А аз не съм толкова сигурна какво ще стане. — Изглежда замислено Монтийе. — Започвам да се досещам в каква история сме забъркани. Най-напред онази сцена от „Алиса в страната на чудесата“, а сега пък... — Тя млъкна и разсеяно завъртя оръжието в ръцете си. Изведнъж попита: — Чувал ли си някога какво е Deus ex machina?

— Не.

— Това е литературен похват. Ако някой писател непредвидливо постави героя си в невъзможна ситуация, може да му се наложи да прибегне до т.нар. Deus ex machina — нещо като чудотворно спасение на героя. Каквото и да е то, но да го извади от обърканото положение.

— За какво ми го разказваш това точно сега? — учуди се Монтийе.

— Нима не разбираш, Мон? Попаднали сме в един литературен свят, свят, населен с митични същества театрални образи и герои, взети от различни романи. Мисля, че...

Тя стисна пистолета по-здраво. Монтийе успя само да вдигне ръка, преди тя да натисне спусъка. Покривът се проби и през отвора нахлуха стихийни водни талози, които заляха цялата каюта. Подът поддаде под тежестта и краищата му се огънаха надолу. Монтийе залитна към солидното легло. Нещо го удари в слепоочията, леглото се превърна в бездънна пропаст, която го погълна и той потъна в рог от безкраен мрак.

Стори му се, че някаква сила го захвърли сред обсипано със звезди пространство и го завъртя в орбита около невидимо слънце. Шеметният му полет продължи цяла вечност. След всяка обиколка отекваше огромен гонг. Неговият звън сякаш ускоряваше скоростта му на летене — накрая кръжеше шеметно бързо около невидимо слънце, а гонгът гърмеше все по-често и по-яростно. После му се стори, че го влачат по скърцащ пясък. Това чувство скоро отстъпи място на непоносими болки. Светлите точки край него летяха в безкраен поток, сякаш цялата звездна система потъваше в небитието. С мъка пое въздух, въздъхна и отвори очи. Двама мъже, застанали на колене, се занимаваха с него. Това, което бе взел за мощен тласък, се оказа люлеенето на кораба, ужасният гонг — голям тиган, окачен на стената, който потракуваше и подрънкваше при всеки наклон. Стържещият пясък се превърна в корави, груби длани на някакъв човек, който разтриваше оголената му гръд.

Монтийе понадигна глава. Видя тялото си зачервено, покрито с кървави кръгчета, които се показваха през изподраната и възпалена кожа.

— Достатъчно, Йонсън! — рече единият мъж. — Не виждаш ли, дявол да го вземе, че съвсем протърка кожата на човека?

Мъжът, когото нарекоха Йонсън, едър и недодялан човек, престана да го разтрива и някак тромаво се изправи на крака. Монтийе събра всичките си сили и бавно успя да стане прав. Цялото му тяло изгаряше от парещата болка, стори му се, че всичко наоколо се върти и затова се принуди да се облегне на дървената стена. С мъка успя да попита:

— Къде се намирам?

Мъжът, който бе подканил Йонсън да прекрати разтривката, се подпираше на стената в другия край на помещението.

— На борда на кораба „Призрак“ — отвърна той. — Плаваме към бреговете на Япония на лов за тюлени, сега сме недалеч от

Фаралонските острови, на югозапад от тях.

Монтийе поклати глава. Тези координати не му говореха нищо.

— А кой е капитанът? Трябва да го видя веднага.

По лицето на тромавия мъж изведнъж се изписа смайване и смущение.

— Капитанът се казва Вълка Ларсен^[1], поне така го наричат хората. Истинското му име никога не съм чувал. Но вие говорете с него по-внимателно. Тая сутрин той е бесен. Щурманът...

Монтийе не го доизслуша. Затворил очи, той стоеше облегнат на стената и дишаше дълбоко. Макар и в съзнание, все още се чувствуваше като зашеметен, а непрекъснатото силно люлеене на кораба влошаваше допълнително състоянието му. Беше разнебитен, гадеше му се. Идеше от един свят, който бе съвсем чужд на тези моряшки условия — те му бяха непонятни и му пречеха да събере собствените си мисли — как бяха попаднали...

Кам!

Монтийе се отблъсна от стената, тръгна с олюляваща се походка, но почти веднага политна и щеше да се строполи на земята, ако не бе го подхванал недодяланият моряк.

— Полека, полека, сър — измърмори той. — Силиците ви са още като на пиле.

Монтийе го отблъсна.

— Къде е капитанът? — изпъшка той.

Морякът посочи с ръка стръмния трап. Монтийе се заклатушка към него и успя да се изкачи на палубата. Озова се до една от мачтите и се хвана за нея, за да не политне отново. След малко световъртенето му мина, пое въздух с пълни гърди и се огледа.

Попаднал бе на кораб, и то не какъв да е, а ветроход! Наоколо се простираше безбрежната шир на синьозеленикаво море, а над нея се извисяваше яркосиният и безоблачен свод на небето. Ветрилата се издуваха от вятъра и носеха кораба сред големите вълни, които понякога заливаха дори част от палубата. Монтийе видя доста хора, но очевидно никой от тях не се интересуваше от него. Неколцина моряци с безформени водонепромокаеми дрехи се бяха скупчили в средната част на палубата. Там, върху покривка на люка, лежеше възник един едър мъж. Ризата на гърдите му беше раздрана и изпод нея не се виждаше нищо друго освен гъсти черни косми, които напомняха

рунтавата козина на куче. Лицето и вратът му бяха обрасли с черна брада — тя би била остра и щръкнала, ако не беше просмукала с вода, която се оттичаше от нея на струйки. Очите му бяха затворени, гърдите не се повдигаха. Над него се бе надвесил исполински мъж с неестествено широки рамене и изпъкнали гърди, от чиято уста се лееше порой от ругатни. Внезапно исполинът престана да ругае, удари крак в палубата и се озърна наоколо. Студеният му поглед срещна разширените от ужас очи на Монтийе.

— Ей, вие там! — каза той. — Я елате насам!

Изрече тези думи тъй непринудено заповеднически и тъй уверен в непрекословното подчинение, че на Монтийе дори през ум не му мина да се опълчи. Исполинът го измери с подигравателен поглед, а после посочи трупа.

— Приличате ми на проповедник. Ще можете ли да отслужите наизуст едно опело за този нехранимайко?

— Но аз не съм проповедник.

— Виж ти! — Исполинът го изгледа с присвити очи. — Аз пък бях готов да се закълна, че сте. А с какво си изкарвате хляба?

— Аз... аз съм офицер.

Устните на Вълка Ларсен се изкривиха в подигравателна усмивка.

— Офицер! Искате да кажете готованец. Значи не бихте могли да преживеете самостоятелно и едно денонощие, нито пък да напълните сам стомаха си три пъти на ден. Дайте си ръката!

И преди да му даде време да се опомни, сграбчи дясната му ръка. Монтийе опита да се освободи, но пръстите на Вълка Ларсен се свиха без всякакво видимо усилие и той помисли, че ще смажат неговите. Трудно е да запазиш достойнството си при подобни обстоятелства. Едва ли можеше да се дърпа и бие като ученик. Не му оставаше нищо друго, освен да си стои мирно и да понесе унижението.

Вълка Ларсен отпусна ръката му с презрителна гримаса.

— Женска ръка! Едва ли ще я бива за нещо друго, освен да мие съдове.

— Искам да ме свалите на брега! — твърдо каза Монтийе, тъй като бе успял да се овладее. — Освен това държа да узная къде е моята спътница. Тя е тук, на борда, нали?

— А аз имам съвсем друго предложение, за ваше добро — каза Вълка Ларсен, без да се спира на зададения му въпрос. — Моят щурман ни напусна и сега на кораба ще има редица повишения. Един от моряците ще заеме мястото на щурмана, юнгата ще стане моряк, а вие ще бъдете назначен за юнга и ще подпишете наемните условия за този рейс — двадесет долара на месец и храна. Е, какво ще кажете? И помнете, това е за ваше собствено добро! Ще станете човек. След време ще се научите да стоите на собствените си крака и може би — да походвате с тях.

— Вие сте луд!

— Помислете добре — Вълка Ларсен се извърна да си върви. — Сега трябва да се погрижа онзи нехранимайко да получи подобаващо погребение, но след това можем да продължим разговора. Ако бъдете кратък, защото нямам намерение да пропиляя целия си ден с вас.

И с бавна крачка се запъти към моряците, които тъкмо зашиваха трупа в един брезент. Монтийе се почувствува зле — виеше му се свят, повдигаше му се — и залитайки, се добра до перилата, облегна се на тях и се загледа във вечно бушуващото море.

Абсурд!

И все пак той се намираще на борда на този кораб. Ами Кат — какво ли бе станало с нея? Положи голямо усилие да се стегне и неуверено заслиза по трапа.

— Видях, че имахте малък разговор с Вълка Ларсен — посрещна го долу недодяланият моряк. — Ще ви дам един полезен съвет — никога не му противоречете. Днес и без това е бесен. Ще ви смлати като нищо, ако не си държите езика зад зъбите.

Монтийе с радост забеляза един разклатен стол и се стовари върху него. Плъзна ръка по пистолета си и си повъзвърна самоувереността.

— Ще видим — измърмори той. Сетне вдигна поглед към моряка. — Има ли една жена тук на борда?

Морякът замислено отхапа края на нещо кафеникаво, което приличаше на разкиснато въже. Челюстите му задъвкаха бавно, но ревностно.

— Има. Извадихме я от морето заедно с вас. Сега е отзад при кърмата, да не я надушат ловците на тюлени, че... — Плю на пода и като обяснение добави: — Не се случва често да виждаме жени.

Монтийе стана от столчето.

— Благодаря — каза той. — Само това исках да разбера.

Морякът вдигна равнодушно рамене.

— След като се видите с жената — каза той, без да спира да дъвче, — съветвам ви да се обадите на готвача. Там е мястото на юнгата.

Монтийе успя да се прокрадне незабелязано покрай Вълка Ларсен и останалите от екипажа, защото те бързаха да претупат погребението на своя щурман. Слезе по една стръмна дървена стълба долу при кърмата, залитайки ужасно, мина по някакъв зловонен коридор и се озова пред заключена врата. Почука на нея с дръжката на пистолета си.

— Кой е?

Гласът на Кат! Монтийе си отдъхна и прибра пистолета в кобура.

— Аз съм — Мон. Отвори.

Нещо изтрака в ключалката и вратата се отвори с проскърцване. На прага ѝ стоеше Кат, мокра до кости и разчорлена, но очевидно невредима. Тя погледна Монтийе и се разсмя.

— На какво приличаш, Мон! Какво си правил — да не си се бил с Вълка Ларсен?

— Остави шегите, хич не ми е до смях. — Монтийе се вмъкна през откренатата врата и я затвори след себе си. — Да не би да намираш всичко това за много забавно?

Кат сви рамене.

— Зависи как човек вижда нещата. — Изгледа го с присвити очи. — Предложиха ли ти вече да те вземат за юнга?

— Да.

— Един съвет: не се съгласявай. Постепенно ще те повишат, но те чакат и много тежки изпитания.

Монтийе не обърна внимание на забележката ѝ. През рамото ѝ забеляза русокосото момиченце, рокличката му беше безупречно изгладена и суха, ослепително бялата му престилка стърчеше колосана. То седеше на една койка, клатеше крачка и тупкаше по пода с шарената си топка. Усмихна се на Монтийе, но не каза нищо.

— Значи, и тя е попаднала тук заедно с нас?

Кат хвърли бегъл поглед към Алиса.

— Не съвсем. Ние попаднахме тук, а тя сама решила да ни последва. — Кат направи малка пауза. Малко ми е трудно да ти обясня, Мон. Алиса и аз се поразговорихме, докато теб те вербуваха за юнга... поприпомнихме си някои стари книги. Или по-скоро легенди.

Монтийе не издържа.

— Ти си полудяла.

— Не възнамерявам да ти обяснявам нищо, Мон — каза Кат. — Трябва сам да се досетиш — ако можеш. Аз подозирах донякъде каква е работата, когато се озовахме при капитан Немо на борда на „Наутилус“ Затова прибях до Deus ex machina, залагайки на чудотворното спасение, и когато успях, разбрах... поне отчасти.

Монтийе огледа помещението.

— Все още сме въоръжени. Очевидно цивилизацията на Земята е деградирала до най-примитивна варварщина — този кораб се управлява с ветрила! — затова мисля, че няма да срещнем големи трудности. Най-напред трябва да се махнем оттук, пък после... после ще видим.

Тъй говореше старият, самоуверен Монтийе, възвърнал вяра в собствената си сила и превъзходство, в средствата, с които разполагаше. Доволен от себе си, той се замисли.

Алиса се приближи до него, притиснала топката до гърдите си.

— Не ти ли харесва тук? — попита тя.

Монтийе я изгледа разсеяно.

— Ти не се безпокой — каза той. — Няма да те оставим сама. Стой сега настрана, а аз ще оправя тази каша.

— Аз пък мислех, че ще ти хареса — смотолеви Алиса, сякаш се оправдаваше. Наклони глава на една страна. — Къде възнамеряваш да отидеш?

Монтийе сви рамене.

— В някой град. Местен административен център. Където и да е, но далеч оттук.

Алиса остана видимо смутена. Недоумяващият ѝ поглед зашари между Монтийе и Кат — трудно ѝ беше да осмисли новото понятие. Накрая попита:

— В кой град?

Монтийе отговори сериозно, макар че това му струваше големи усилия:

— Все едно кой. Оставям на теб да решиш.

— Разбирам — каза Алиса. — Нещо като Всъдеград. — Тя огледа замислено помещението.

— Само че се постарай този път да бъде по-весело — добави той, като изкриви устните си в усмивка. И се тръшна на едно грубо дървено столче.

Вратата отново се хлопна. Когато Монтийе вдигна поглед, Алиса вече я нямаше.

Синьозеленикавото море изчезна и на негово място се ширнаха равнини, а равнини се превърнаха в бурни морета, заснежени планински върхове се издигнаха към небето. Крепости и замъци започнаха да никнат от земята като красиви цветя, кули и камбанарии заблестяха в багрено великолепие. Тежки врати се отваряха да пропуснат натруфени ловджии и дами, облечени в бяло, с островърхи шапчици на главите. Звуци на рог отекнаха из новосътворените лесове, в които окъпаната в роса трева изглеждаше като осеяна с диаманти. В долините и край извивките на реките се появиха мрачни градове — комините им бълваха кълба черен дим, тишината попадна в стоманените челюсти на мощни машини и бе безпощадно смляна от тях. От горите и от селищата в долините започнаха да излизат странни същества, пернати и космати, които пълзяха по земята или пореха въздуха. Сребристи ракети се откъснаха с рев от стартови площадки, разсякоха небето с огнените си опашки и изчезнаха; носени от ветровете, ветроходи пореха облаците и хвърляха котва сред тях. На земята се появиха тъмни силуети, а от недрата ѝ отекна странна музика.

Мъглите се вихреха на талази, а от тях изскачаха сенки, които постепенно се материализираха. После мъглата се сгъсти и плъзна пипалата си към захвърления сред една безкрайна равнина кораб на Вълка Ларсен, обгърна го с облак от мехурчета и съвсем го скри, а в това време зад завеси от танцуваща светлина започнаха да се оформят тъмни сенки. Постепенно движението замря. Млечнобялата мъгла отстъпи място на купести облаци, които скриха слънцето. В равнината

се ширна град — чак до огромните планини от стомана и стъкло, които очертаваха хоризонта.

Всъдеград.

[1] Главният герой от романа „Морският вълк“ от Джек Лондон. В свободно цитираните тук ситуации от романа Монтийе има положението на литературния герой Хъмфри Ван Уейдън. Б.пр. ↑

12

Всъдеград: градът на Виктор Юго, на Ъптън Синклер и Синклер Луис. Лондон 632 година след Форд и 1984 година след Христа; Чикаго от „Джунглата“^[1] и Ню Йорк от очерците на Драйзер^[2]. Стокхолм през 1432 и през 1974 година. Кристиан Деспота наблюдава Кървавата стокхолмска баня^[3] от почетната трибуна. Мистър Джордж Ф. Бабит^[4] следи събитията, но по-отдалеч. В ушите на мистър Леополд Блум^[5], рекламния агент, отекват шумовете на Дъблин, камбани и клаксони на черни автомобили.

Всъдеград. Всички градове, събрани на едно място като огромна разрастваща се язва, над която се носят черни пушеци и се веят пъстри знамена. А вътре в него хиляди пламтящи пещи, милиони фучащи коли, милиарди трудови, замечтани, любещи, гладуващи, умиращи хора. Земята сякаш бълваше своите стари спомени, изливаше ги във формата на сгради, улици, паркове, хора. Войната току-що бе започнала: тълпите по улиците крещяха „ура“. Войната току-що бе свършила: тълпите по улиците отново крещяха „ура“. Само дете междувременно се бе увеличил броят на инвалидите. Първият космически кораб се отправяше към Марс, Венера, Алфа Центавър, към Луната. Небето пламтеше от атомни светлини. Вилхелм Завоевателя се готвеше за война; в пристанището се появиха знамената на испанската Армада. Огромни магистрали разсичаха града; той бе в обсада, предаваше се. Над цитаделата се развяха нови знамена. В подземията Холгер Датчанина от паметивека търпеливо чакаше страната да падне, за да излезе той отново на свобода. Всъдеград се свиваше и разпускаше като бавно пулсиращо сърце, отровеното небе синееше над него. Той се зараждаше на т.нар. градско островче, *Île de la Cité, de City*. Бреговете на островчето бяха първите му укрепления, реката — първият му отбранителен ров. Два моста, един на юг и един на север, го свързваха със сушата. Оттам тръгна неудържимото му

нашествие. От двете страни на реката започнаха да се издигат първите редици на крепостни стени и кули. Постепенно къщите се сгъстиха, израснаха нависоко, пометоха и унищожиха градските стени. Броят на етажите им продължи да се увеличава. Кулите им никнеха като дървета, устремени да засенчат съседите си. Улиците ставаха все по-дълбоки и по-тесни, същински тунели в един бързо разрастващ се град от тухли и цимент. Новоизградени градски стени ставаха жертва на още по-нови сгради. От двореца в центъра на града плъзваха широки като за парад булеварди. Някогашните кули отстъпваха място на огромни комини, тежки облаци пушек се кълбяха над гетата в покрайнините на разрастващия се център. Всъдеград набъбваше като злокачествен тумор, пръскаше едновременно отрова, смърт и живот. Той бе Токио, Ню Йорк, Лондон, Париж. Жителите му бяха излезли от страниците на стари разкази и легенди. Царе се възкачваха на престола, а в същото време просяци умираха; дворци от вкаменен огън се издигаха редом с бедняшки колиби. Това бе Забраненият град, Валхала, Шангри Ла, Атлантида. Всички градове наведнъж, никой град, всеки възможен град. Всичко и нищо.

Всъдеград.

Огромна черна лимузина профуча на косъм от краката на Монтийе. Вълна от цветисти псувни проникна през задното ѝ стъкло и го удари в лицето. Той осъзна, че се намира насред оживено от движение улично платно, тъкмо навреме, за да отскочи назад и избегне следващата кола, която летеше насреща му, обгърната от облак зловонен, черен пушек. Направи още една крачка назад и се блъсна в Кат, която стоеше на тротоара.

— Значи това е прословутият град — измърмори той. — Странно как не сме го забелязали отгоре. Много странно. — Монтийе се вгледа с нарастваща неприязън в потока от гърмящи коли. — Някъде наоколо все трябва да се намира и административният им център — продължи той. — А в град с такива измерения не може да няма и електронноизчислителен център...

— Защо ти е непременно изчислителният им център? — попита тя малко развеселено.

— Защото всички хора на тази планета са напълно побъркани — необходим ни е един разумен компютър, който да ни обясни какво става. Аз загубих представа кое е горе и кое долу, необходими са ми конкретните и смислени отговори на няколко въпроса. — Млъкна за малко. — Не разбирам какво става тук. Тази проклетата планета се е обвила като пашкул и само от време на време ни позволява да надзърнем във вътрешността му. Имам чувството, че... — Както блуждаеше с поглед над несекващия поток от гърмящи коли, той внезапно затаи дъх. — Виж там! — и посочи с ръка.

Насред едно оживено кръстовище се открояваше малка площадка, обрасла с повехнала, пожълтяла трева. Между редките стръкчета прозираше сивкавопепелява пръст. А на половин метър над тревата чернееше корабът разузнавач със заплашително проблясващи на слънцето оръжейни дула. През отворения люк се подаваше човекороботът, загледан в морето от гърмящи коли — самотен корабокрушенец на малък остров, обграден от хищни акули.

Монтийе не можеше да откъсне поглед от недостижимия, мистериозно появил се кораб. Успя само да каже:

— Сега поне знаем къде е.

— Нашият кораб! — възкликна Кат. — Но как...

— Вече не се питам — измърмори Монтийе. — Опитвам само да вървя в крак с бурните събития. Нищо не е в състояние да ме учуди. Нищо.

Съгласен съм да се изправя лице в лице с някой сто метра дълъг дракон — мислеше той — или каквото и да е друго чудовище, стига то да е реално и просто за обяснение, но да се свърши поне този абсурд!

— Корабът може да ни е последвал от само себе си — подхвърли неуверено Кат. — Той е доста съобразителен, така че това не е изключено. — Очевидно обаче сама не бе много убедена в думите си.

— Да — отвърна Монтийе. — Корабът може да ни е последвал от само себе си. Разбира се.

Ако е така, това ще е безпрецедентен случай, но какво пък? Все някога трябва да се сложи началото — защо да не приемем необяснимото за начало?

Защо ли?

Защото е абсолютно изключено. Да!

— Ако въобще някога успеем да се доберем до кораба — каза Кат, — мисля повече да не излизам от него. Питам се само как бихме могли да пресечем улицата? — В този миг видя млад, брадат мъж, явно непоправим идеалист, който дръзна да слезе на платното, превит под тежестта на голям плакат с едър шрифт, за да запознае шофьорите с най-опасните последствия от замърсяването на въздуха. Плакатът политна и бе пометен от автомобилния поток. Иззад една кола се подаде ръка и изчезна. Нито една от колите не намали скорост. Кат се обърна към Монтийе: — Ти имаш ли някакво предложение?

— И друг път сме изпадали в критично положение — отвърна Монтийе. — Не е речено да пресечем улицата точно на това място. — И той тръгна по тротоара.

Стар сивобрад мъж седеше на една пейка край тротоара, блуждаеше с поглед над потока от автомобили, които профучаваха с рев на половин метър от кльощавите му колене, и разговаряше със своя съсед по пейка, също сивобрад, възстар господин с крив нос и черен бастун.

— Божичко, каква шумотевица! — възкликна той.

— Какво викаш?

— Казвам, че тази пукотевица е непоносима. От тези проклети автомобили вече нищо не се чува. От тях не мога дори да мисля на спокойствие.

— Не те чувам. Ужасно е шумно.

Мъжът, който бе заговорил пръв, изгледа с омраза улицата.

— Кой дявол ни кара да седим ден след ден на тази пейка? — попита той. — Би ли могъл някой да ми отговори? Поболявам се от тази улица.

— Нали винаги сме си седели на тази пейка — отвърна другарят му.

— Винаги.

— Имаше и по-добри времена. Чист въздух и въобще. Помниш ли конските каруци?

— Конските каруци, о, да. Кочияшите плющяха като побеснели с камшиците си по гърбовете на конете. Така и не разбрах защо, но го правеха. Понякога камшиците оставяха кървави бразди след себе си.

— Доброто старо време — въздъхна мъжът с бастуна и очите му проблеснаха мечтателно.

— Ами просяците. Понякога камшиците плющяха и по техните гърбове.

— Вече поизчезнаха.

— Измряха — уточни първият сивобрад господин. — От замърсяването на въздуха. И от този проклет шум. А и при опит да пресичат улиците.

— От тях и без това нямаше никаква полза — отвърна другият и стисна по-здраво бастуна си, готов да дръпне хубав пердах на първия просяк, който би му се мернал.

— Не може да се отрече обаче, че бяха колоритни личности — възрази първият господин. — Неделен ден обичах да им подхвърля по някоя и друга монета, за да ги гледам как ще се сбият заради нея — баща със син, син с майка, съпруг със съпруга. За пари пред нищо не се спираха тези хора. После се намесваше полицията и дървото играеше наред. Тъй им се падаше на тези отрепки. Кой им бе виновен, че не са си намерили почтена работа. Аз как се трудех, и никак не ми беше зле. — Изруга мрачно и отново плъзна поглед над фучащите автомобили.

— Виновен им беше мързелът им, нищо друго — отвърна събеседникът му. — Но тъй или иначе вече измряха.

— Не издържаха на автомобилните газове. Измираха от тях като мухи.

— Не издържаха и на замърсяването на околната среда от фабриките.

— И на оживеното движение. Тъй и не се научиха, че да излезеш на уличното платно е равно на смърт.

— Погубиха ги радиоактивните отпадъци.

— И изкуствените добавки в храната.

— Доколкото тези ленивци въобще можеха да съберат пари, та да си купят нещо за ядене.

— Бедността — каза мрачно сивобрадият — е порок, който се наказва със смърт. Божичко, колко съм щастлив, че се отървахме от тях.

— От тях и от китайците — добави събеседникът му. — И от лапландците, индианците, емигрантите, негрите, ирландците и...

— Господи, има двайсет години, откак не съм виждал синьо небе! — въздъхна първият. — Забравих вече как изглеждаше.

— Но не и аз — каза гордо събеседникът му. — Беше синьо. *Едно такова синьо-синьо.* — И той направи жест, с който искаше да изрази безкрайна синева.

— Не остана нищо вече освен този проклет смог.

— И радиоактивните отпадъци.

— И замърсяването.

— И това, че вече никой не смее да пресича проклетите им улици.

— О, господи, иде ми да се удавя! — извика сивобрадият.

— Недей — изсумтя събеседникът му. — Водата също е отровна.

Сивобрадият се обля в сълзи. Монтийе, който до този момент стоеше отстрани и смаяно следеше разговора, приближи и седна на пейката.

— Извинете, че се натрапвам — подхвана той.

— Тази пейка е наша! — избухна сивобрадият. — Махайте се оттук!

— Искам само да ви задам един въпрос — каза Монтийе.

— Не ви чувам — провикна се сивобрадият и с костеливата си ръка избърса една сълза от окото си. — Тази проклета пукотевица!

— Весело си живеем ние! — възкликна събеседникът му. Той бе извадил едно малко шише от джоба си и му се любуваше с поглед. — От сантименталност страдаш ли ти, кубически сантиметър от мен си пийни и болката стара тъй забрави! Някой друг да иска малко *сома*^[6]?

Монтийе посочи с ръка неподвижния кораб разузнавач.

— Бихте ли ме упътили как да пресека улицата, за да се добера до този кораб?

— Не можете да пресечете — отвърна тържествуващо сивобрадият. — Колите ще ви прегазят.

— Ще ви смелят на кайма — добави събеседникът му в знак на съгласие.

Сивобрадият полюбопитствува:

— Защо всъщност искате да пресечете улицата?

— За да се добера до кораба си — поясни Монтийе.

— Щом сте могли да го прехвърлите от другата страна на улицата — каза сивобрадият, — значи можете и да си го върнете.

Какво ме месите мен в тази работа! — И сърдито изломоти: — *Чужди елементи!*

— Смятах, че завръщането ни на Земята ще ви зарадва — каза Монтийе. — Нима не разбирате откъде иде този кораб?

— Просто умирам от щастие — каза сивобрадият. — Само че това тук е град, а градските хора от нищо не се вълнуват. Пише го във всички книги — пет пари за нищо не дават. — Той се ококори на Монтийе и оголи пожълтелите си зъби в подигравателна усмивка. — Нали искахте град, ето, какво недоволствувате още? Искахте да е весело; не ви ли забавлявам достатъчно, та аз ще пукна вече от смях. А какво по-интересно от всичките тези коли! Ако сте искали песни и танци, трябвало е да си кажете.

— Не виждам нищо весело тук — възнегодува Монтийе.

— Човек трябва да е ненормален или градски съветник, за да види нещо весело тук — измърмори сивобрадият. — По-урбанизиран град от този няма да намерите на цялата планета, повярвайте ми. Тук имаме всичко — пренаселеност, замърсяване, радиоактивни отпадъци. — Изтощен от толкова много приказки, той се облегна назад на пейката.

Монтийе размени поглед с Кат, която стоеше малко встрани, без да се намесва. Реши да приложи друга тактика. Подхвана:

— Държете се вие, браво, макар че годините ви положително не са малко. Сигурно познавате този град като на пръстите си.

— На четирийсет и шест години съм и вече всеки ден могат да ме понесат с краката напред към фабриката за естествени торове. Впрочем никога през живота си не съм излизал от този квартал. Никога не съм вършил нещо друго, освен да седя тук на пейката и да дърдоря с този глупак.

— По-добре на боклука изхвърли, време златно с подправки не губи — издекламира благоговейно събеседникът му. — Да живее Форд!

— Ще ме поболееш с приказките си! — простена сивобрадият и отново се обърна към Монтийе. — Аз съм мистър Джойбой. Името ми говори ли ви нещо?

— Не.

— Така си и мислех. Някога работех на едно гробище. Красиво място, с мраморни параклиси и статуи, които имаха нормална телесна

температура, защото бяха свързани с подземен топлопровод. Сводовете на гробниците се огласяха от класическа музика. Гробището се казваше „Полянците на омайния шепот“. Като балсамьор, аз отговарях за мумифицираните трупове — задължението ми бе те да изглеждат винаги добре. Доволен бях от работата си.

— О, небеса — промърмори Монтийе.

— Не познахте — каза мистър Джойбой. — „Скъпият покойник“^[7] от Ивлин Уо. Имах и годеница, но тя се самоуби. Скъпата ми Еме... — въздъхна той.

— Богатството и работата не вървят ръка за ръка — обади се замечтано събеседникът му.

— О, млъкни — сряза го мистър Джойбой. — Погребението ѝ ми създаде много главоболия. Не биваше да му се дава гласност. Така се принудих да се възползвам от услугите на един познат, който работеше към погребалното бюро за животни, приятели на човека — изгорихме я в техния крематориум и ѝ дадохме последно убежище сред кучетата, котките и канарчетата. Не ми беше никак леко. — Затършува в джобовете си и извади малка бяла картичка. — За всяка годишнина от деня на погребението ѝ получавам такава картичка от бюро.

Монтийе пое картичката, прочете я:

„Днес вашата мъничка Еме мисли за вас горе на небето и върти опашка.“

и я върна на собственика ѝ с думите:

— Малко странен текст.

Мистър Джойбой дръпна картичката ядосано и я прибра в джоба си.

— Това беше гробище за животни, приятели на човека — каза той. — Да не мислите, че ще седнат да отпечатват картичка със специален текст само заради мен? Котките и кучетата имат опашки, нали?

— Да, да — съгласи се Монтийе.

— И махат с тях.

— Врели-некипели — измърмори събеседникът му.

— Затваряй си устата, проклет безбожникo! — ядоса се мистър Джойбой, после пак се обърна към Монтийе. — Този се казва Уинстън Смит, но не е с всичкия си. Опитът му да се бунтува срещу системата е описан в една книга със заглавие „1984“^[8]. Положително не сте я чели. Вие очевидно сте литературен невежа.

Монтийе недоумяващо запремига.

— Книга ли?

— Всичко на тази проклета планета е взето от една или друга книга. Вие не знаехте ли?

Монтийе се усмихна сковано.

— Няма ли някаква администрация в този град?

— Ако искате да се свържете с администрацията — намеси се Уинстън Смит, — ще трябва да се обърнете към някой полицай. Само че внимавайте. Те стрелят, без да му мислят много-много.

— И не обичат пешеходците — добави мистър Джойбой. — Пешеходците пречат на автомобилното движение. Полицаяте първо стрелят, после мислят.

— Войната е мир — промърмори Уинстън Смит. — Боже, пази кралицата. Амин!

— Дъртият му козел, съвсем е смахнат — каза злорадо мистър Джойбой. — Такъв е, откак са го обработвали в Министерството на истината. Спомням си, млади човече, как той...

Мистър Джойбой не можа да продължи, защото в този миг от улицата отекна ужасен грохот. Монтийе вдигна поглед и видя шест или седем коли, нанизани една в друга и деформирани в огромна планина от метал, от която се издигаше пушек. От пробитите каросерии изтичаше обаgren в кръв бензин. Викове на ужас и болка се смесиха с трясъка на следващите коли, които се сблъскаха с димящата метална планина. Ревящите мотори замлъкнаха и на тяхно място ревностно засвириха хиляди клаксони.

— Търпението винаги се възнаграждава — подхвърли мистър Джойбой след един равнодушен поглед към мястото на произшествието. Бързо лумнаха високи пламъци. Писъците станаха по-пронизителни, но все пак не можеха да заглушат прашенето на буйния огън. Мистър Джойбой плю презрително върху най-близката пламтяща кола. Слюнката му изсъска върху каросерията и веднага се изпари. — Защо стоите, ами не вървите при кораба си, преди колите да

са потеглили отново? Движението в момента не е много натоварено и ще минат часове, преди да ви се удаде нов такъв случай.

Монтийе се бе вече запътил към Кат, но при тези думи спря и се извърна.

— Искате да кажете, че такива злополуки стават всеки ден?

— Всеки час — уточни мистър Джойбой. — С изключение на върховите часове. Тогава имаме най-малко по две произшествия на час. По тази причина не са оставени пешеходни пътеки — те просто не са необходими.

— Вместо да сипеш ругатни, по-добре глътка сома си пийни — избърбори Уинстън Смит, замислено загледан в една кола, в която изгаряше четиричленно семейство. Писъците на обгърнатите от пламъците хора се сливаха в многогласен хор с плътен и внушително звучен тон.

— Нищо ли няма да *предприемете*? — опита Монтийе да надвика усилващото се пращане на огъня.

— Ние градските хора пет пари за нищо не даваме — поясни мистър Джойбой.

Монтийе се почувствува наблюдавам. Обърна се и погледна нагоре към внушителните сгради, чиито най-горни етажи още не бяха разбудени от белезникавата, бързоподвижна мъгла. Зениците му се разшириха.

— Лъжа е — прошепна той. — Лъжа. Всичко това не съществува, не само в този миг, но и въобще не го е имало, това е просто... — Погледът му откри мълчаливи същества, които го наблюдаваха от натежалото от сиви, купести облаци небе. — Лъжа е! — кресна той. — *Лъжа!*

Небето над главата му се пропука с трясък, който огласи цялата планета, разтърси я и я срина из основи. Отгоре се изсипа мрак, а след това ослепителна светлина. Сградите изчезнаха, погълнати от пропуканата земя, която се издигна и заогъва в нови форми. Монтийе зърна бегло Кат — тя стоеше сред сриващите се небостъргачи и го гледаше с разширени, недоумяващи очи. Лицето ѝ бе застинало в безизразна маска. Монтийе хукна да бяга. Небето се стовари с цялата си тежест върху Всъдеград.

[1] Роман на американския критически реалист Ъптън Синклер (1878–1968). Б.пр. ↑

[2] Американският писател Теодор Драйзер (1871–1945). Б.пр. ↑

[3] В 1520 г. датският крал Кристиан II е коронован в Стокхолм и избива много шведски благородници. Б.пр. ↑

[4] Герой от едноименния роман на американския писател Синклер Луис (1885–1951). Б.пр. ↑

[5] Герой от романа „Улис“ на ирландския писател Джеймс Джойс (1882–1941). Б.пр. ↑

[6] От санскритски — растителен сок, за който се смята, че подпомага съсредоточаването. Б.пр. ↑

[7] Известен роман от английския писател Ивлин Уо (1904–1966), публикуван през 1948 г. Б.пр. ↑

[8] Утопичен роман от английския писател Джордж Оруел (1903–1950), публикуван през 1948 г. На Запад се спекулира много с тълкуването му като сатира на социализма, което е едно опростенческо разглеждане на неговото съдържание. Б.пр. ↑

13

Монтийе сви по друга улица, но катраненочерният мрак продължи да го следва по петите. Вляво и вдясно от него също тичаха хора — той чувствуваше това, без да ги вижда и без да им обръща внимание. Сградите придобиваха нов облик, но той вече не забелязваше това. Кат бе изчезнала, корабът го нямаше вече, всичко бе безкрайно далеч — на хиляди години или цяла вечност от него самия. Монтийе тичаше по смрачаващата се улица със смътно съзнание за хората наоколо, които му сторваха път или зяпаха подире му, почти без да чува отекването на подковани копита по каменната улица, нито пък многобройните гласове и викове. Бягаше съвсем безцелно, воден от мъждукаща искрица разум, запъхтян до изнемога. Врълхлетя върху някакъв висок мургав мъж, при сблъсък с него отхвъркна като топка и се удари в твърд и солиден каменен зид. Ударът му подействува донякъде отрезвително и макар че продължи да тича по криволичещата улица, започна да обръща внимание на къщите и тълпата наоколо.

Той вървеше напред, а времето назад. Къщите придобиха старовремски облик — надвиснали заплашително над стесняващата се уличка, те щяха да рухнат сякаш всеки миг, издадените им напред горни етажи хвърляха сянка, а в сянката пропукваха греди, които не си знаеха годините. Равното улично платно отстъпи място на паваж, на груба настилка от речни камъни и глина, усети се зловонието на застояла вода. Някои от хората станаха по-мрачни, други по-помпозно облечени. Дрехите на едните изглеждаха жалки и парцаливи, на другите блестящи от коприна и скъпоценни камъни. От едната страна сребро, злато и подрънкване на мечове в богато украсени ножници, от друга — груби платове и наметки, увиснали устни и празни погледи. Между грохналите къщи и мраморнобелите дворци отекваха токовете на подковани ботуши. Улицата шептеше и ехтеше от боси нозе, патерици и бастуни със златен обков. От тъмни странични улички

долитаха гласове на мъже и жени с угаснали погледи, които влачеха или тикаха каручки и колички и размахваха стоките си във въздуха.

— Господине, вие търсите нещо — може би ще го намерите при мен! Игли, панделки, колани, испански ръкавици или копринени панделки...

Монтийе си запробива път през тълпата, зашеметен от пъстротата на многобройните ухания, багри и звуци. Спираха го жени, облечени в черно, и деца, чиито лица бяха сякаш само очи.

— Да ви се намира работа за тенекеджия? Имате ли си такива бижута от злато и сребро? Калайдисвам паници, тави, тигани...

Закрит файтон, теглен от два коня, се зададе по тясната уличка и принуди хората да се притиснат към стените на къщите. После изведнъж спря, вратите се отвориха и от него слезе дебел господин. Голото му теме блесна на светлината на запалените факли, които бяха закрепени отвън на къщата. Дебелият господин изкачи трите стъпала към една кръчма и изчезна вътре, последван от развеселените си другари с поруменели от вино бузи. Техните викове се смесиха с глъчката на просяците и продавачите: „Мистър Пикуик! Мистър Пикуик!“^[1]

Може би ще си купите този лъскав календар?

Може би ще си купите тази лъскава четка?

Може би ще бъдете тъй милостиви, уважаеми господа, и ще дадете някоя и друга пара, та да се купи малко хляб за неколцина затворници голтаци...

Монтийе побърза да отmine.

[1] Атмосферата, обрисувана в тази глава, е почерпена от романа „Посмъртните записки на Клуба Пикуик“ на Чарлс Дикенс (1812–1870), в който той рисува раннокапиталистическия Лондон, Б.пр. ↑

След време Монтийе се озова в Мегаполис^[1]. Градът изглеждаше студен и ослепителен с правилните си, функционални форми. По това време, 2900 година от новата ера, Мегаполис покриваше Земята изцяло — все едно че планетата бе портокал, а той неговата кора. Мегаполис представляваше всъщност една-единствена двехилядоетажна сграда. В горните хиляда етажа се помещаваше техниката, необходима за поддръжката на този гигантски жилищен комплекс. Почти половината площ на долните хиляда етажа се заемаше също от тръбопроводи, електрически инсталации, асансьорни шахти и т.н. Шестдесет милиона милиарда хора живееха, мечтаеха и умираха тук — всеки на отредените му три и половина квадратни метра. В който и да е миг в Мегаполис живееха около десет милиона шекспировци. Цялата тази внушителна симфония от кипящ живот се дирижираше от т.нар. Директор. За изпълнението на неговите разпоредби отговаряше полицията. Имаше различни съсловия, всяко едно наброяващо милиарди хора — свещеници, техници и т.н. Специалните им права, както и предназначението на огромните площи в горните хиляда етажа, познати само на едно привилегировано малцинство, се държаха в тайна. Предполагаше се, че там, сред мрежа от тръбопроводи, транспортни съоръжения и хладилни камери, откъснати от долните пренаселени етажи, съществуват цели неизвестни и изолирани светове, способни да погълнат един, десет, сто милиона или може би дори един милиард хора, които след безследното си изчезване да се отдадат свободно на някакви свои занимания.

В лабиринтите на този огромен жилищен комплекс човечеството, както винаги, опитваше да осъществи своите блянове. Затова имаше един милиард колекционери на пощенски марки, един милиард нумизматици, един милиард колекционери на кибритени кутийки. Съществуваха и спиритуалисти, технократи, прелюбодейци, вярващи, които още не бяха намерили своята вяра, и безверници, които в нищо не намираха смисъл. Имаше един милион милиарда луди, голяма част

от тях влиятелни и уважавани личности. Селяни, които мечтаеха за парче земя, и поети, които жадуваха да зърнат някоя Звездица. Всяко действие, всяко чувство, били те противни или достойни за възхищение, се извършваха или изпитваха в един и същ миг от милиони хора едновременно. На всеки въпрос, възникнал някъде във вселената, мигновено се даваше отговор. В случай че бе потребен някому. В случай че съществуваше.

Мегаполис пееше възхвала на човечеството — той бе живият паметник, увековечаващ победата на духа над материята, най-големият нравуник хора в историята на планетата. А четирите квинтилина килограма плът продължаваше да се увеличава с всеки изминал миг.

Във вътрешността на Мегаполис се виеха безкрайни коридори. Някога белите им стени имаха вече неопределен мръсен цвят. На равни разстояния една от друга от двете страни следваха врати, но във всеобщата навалица бе невъзможно те да се отворят, без да ударят някого. От таваните струеше слаба светлина, а в някои участъци бе изгаснало дори и това мъждиво осветление. Подовете имаха съмнителен сив цвят. И навсякъде се тълпяха хора, хора, хора.

Коридорите нямаха край.

Те минаваха и покрай една огромна зала — най-малкото странна за град, в който големите пространства бяха нещо непознато. Дълга сто и петдесет, широка сто и тридесет и висока десет метра, залата изглеждаше наистина необятна на местното население. Необятна и потискаща, защото хората тук страдаха от агорафобия. Малцина се осмеляваха да влязат вътре. В най-добрия случай можеха да се преброят хиляда или две хиляди посетители. Но дори и тези смелчаци разговаряха с приглушени гласове и се тълпяха преди всичко около магазините, които опасваха залата от страни, без да смеят да прекратят огромната, пусто зееща площ в средата ѝ.

Сред магазините имаше и павилион, в който се продаваха част от 26000 вестници и списания, издания на този сектор от Мегаполис. Списанията бяха тематично специализирани: за филмови новини, фототехника, електроника, вероизповедания, любителски занимания, фантастика. Порнографски издания липсваха, затова пък имаше богат избор от брошури, които отделяха изключително място на контрола

над раждаемостта. Населението на Мегалополис се увеличаваше с 4441 милиарда души всеки ден.

Монтийе мина покрай една въртележка със списания и забави крачка. Върна се и взе едно от списанията. От гланцовата корица го гледаше познато лице. Камерата бе уловила мрачното му изражение анфас, решително свитите устни изпъкваха особено ясно на пряко падащата светлина. Личеше си, че мъжът не се е бръснал от предния ден. Макар и засенчени от козирката на фуражката, очите му имаха студен и презрителен, почти металически блясък. На разкопчаната му яка блестяха две звездички.

Златната значка на фуражката бе с емблемата на Междупланетната федерация.

Над снимката с големи, четливи букви бе изписано заглавието на списанието: *Мегасвят*. Под него, с по-дребен шрифт, се четеше: *информационно-политически бюлетин*. Сивкавата линия под това подзаглавие се оказа при по-внимателно взирание също печатарски ред: *Предназначен единствено за вертикалния сектор 644-5БСА*.

Ръцете на Монтийе се разтрепераха.

От корицата го гледаше собственото му лице.

В долния десен ъгъл на корицата пишеше:

Капитан Жак Томорек Монтийе

Монтийе запрелиства списанието като насън. Откри статията, която се предхождаше от друга негова снимка, изобразяваща го този път в цял ръст в мига, в който излиза от люка на кораба разузнавач и предпазливо стъпва върху свежо зеленеещата се земя.

Отново на Земята, гласеше надписът под снимката. Монтийе зачете:

Жак Томорек (Мон) Монтийе, 36-годишен, е главният представител на един род, чието родословно дърво води началото си от първите колонисти, преселили се преди 60 000 години на планетата Фонтемхайт Гама. Блестящата му кариера — първоначално пилот от разузнавателната флота

на Междупланетната федерация, а по-късно командир на първата експедиция до Земята (вж. и стр. 62) — е изключително характерна за представителите на новото офицерско съсловие, на което Междупланетната федерация възлага големи надежди за възстановяване и разширяване на границите на някогашната Човешка империя.

В продължение на две години капитан Монтийе проучваше новите предели на бързо разрастващата се Междупланетна федерация заедно със своята привлекателна сътрудничка Катрин ди Рац, известна психоложка (вж. съответната статия на стр. 47). Трябва да отбележим, че госпожица Ди Рац съпътствува капитан Монтийе и при настоящата експедиция. Отношенията им...

Монтийе почувствува, че му се завива свят, и бързо затвори очи. С голямо усилие на волята обаче си наложи отново да вдигне клепачи. Статията заемаше две страници и бе богато илюстрирана.

Според капитан Монтийе главните периоди в неговия живот са годините, прекарани в Беседе, на планетата Фонтемхайт Гама; подготовката му за флотата — на планетата Фонтемхайт Делта и работата му като пилот в рамките на разузнавателната изследователска програма на Междупланетната федерация. Той споделя, че...

Можеше да се очаква, че капитан Монтийе ще е сред първите, които ще слязат на Земята след провала на първия разузнавателен патрул, станал жертва на таванския сфинкс, първоначално изпратен от богинята Хера, а понастоящем...

Не е може би маловажно да се отбележи, че първият сблъсък със земния начин на живот стана по време на Необикновената закуска, тясно свързана с Алиса, която по-

късно се срещна с капитан Монтийе и госпожица Ди Рац, както и с...

В статията пишеше още много неща — целият живот на Монтийе се проследяваше в най-малки подробности. И непрекъснато се споменаваше името на Алиса. Алиса направила тъй, Алиса направила иначе. Монтийе стигна до края на статията и затаи дъх.

Може да се предполага, че капитан Монтийе ще направи опит да се свърже с някои от местните власти, като при това ще търси контакт с институцията, която по организация и форми да отговаря на представите му за едно развито общество. Смята се, че тези му представи се определят от прогнозираните в престеларната ера технологически цивилизации. Допустимо е...

Монтийе остави списанието на въртележката.

Огледа се наоколо. С изключение на двама старци и една млада жена, облечена в синьо, в залата нямаше никой друг освен него. Жената го гледаше с присвити очи и разсеяно се почесваше по дясното бедро. Роклята ѝ бе много къса и ушита съвсем по тялото. Монтийе механично отчете формата на краката ѝ. Жената издаде устни напред — като за въздушна целувка.

На стената зад гърба ѝ висеше огромен кървавочервен плакат с натрапчив едробуквест златен надпис: 4 441 000000 000 ВСЕКИ ДЕН. А под него, като призив: ТВОЕТО ДЕТЕ Е ИЗЛИШНО.

Монтийе тръгна да си върви.

„Алиса — мислеше объркано той. — Ах, тази Алиса!“

И в същото време се успокояваше: „Разумът. Ключът към истината. Той трябва да съществува. В крайна сметка винаги се намира.“

Така продължи да върви по внезапно опразнилия се коридор. Озова се пред леко открената масивна врата, която водеше към тъмен, малък килер. На вратата висеше табелка, а на нея имаше надпис —

Монтийе очевидно остана доволен от съдържанието. Влезе в килера — наоколо му се спусна мрак.

[1] От гръцки „мега“ (голям) и „полис“ (град-държава). Б.пр. ↑

Две врати се плъзнаха встрани с тихо свистене и Монтийе влезе в бледозелена зала, осветявана от един-единствен глобус, който висеше на тавана тридесет метра над главата му. Залата беше празна — само в средата ѝ имаше два стола. Монтийе се закова на място, когато чу как двете врати се затвориха зад гърба му. На единия от столовете, с лице към него, седеше мъж. Млад мъж, почти юноша, който го наблюдаваше с леко развеселен поглед.

— Очаквате, предполагам, да ви приветствувам с добре дошъл — подхвана той сдържано. — Първият човек, завърнал се на Земята след петдесет хиляди години. — Изгледа изпитателно Монтийе. — Защо се връщате?

Монтийе се облегна на слабо вибриращата стена. Помълча известно време, преди да попита:

— Кой сте вие?

— Нима не знаете?

— Значи така, роботът — каза с облекчение Монтийе. Душата му се отпусна, ръката му се отмести от кобура на пистолета.

— По-скоро негова проекция — уточни мъжът. Стана и приближи Монтийе. Моментът бе подходящо избран. — Тъй или иначе навремето съм бил конструиран от хората. Вие заслужавате да ви посрещна с уважение. — Внезапно се усмихна, приветливо, но високомерно. — Или може би със съчувствие, ако трябва да бъда точен?

Стоеше пред Монтийе със скръстени на гърба ръце и го наблюдаваше със странна смесица от доброжелателство и състрадание. Очите се открояваха на лицето му като две черни дупки. Монтийе отмести поглед.

— Забелязахме ви — продължи равнодушно роботът-проекция — още на границата на хиперкосмоса. За момент си играех с мисълта да изстрелям отбранителните спътници, но бързо отхвърлих тази възможност. — Обърна рязко гръб на Монтийе и се върна в средата на

залата. — Защо сте дошли? — попита той остро. — Как да разбираме появата ви — като носталгично гостуване или като окончателно завръщане?

Монтийе си бе възвърнал обичайното самообладание. Хората го объркваха понякога, не обичаше и да се сблъсква с необясними явления, но сега най-сетне отново бе изправен лице в лице с логиката, разума, системността. Изпъчи се едва забележимо. Пистолетът на хълбока му действуваше успокоително.

— Това е Земята — каза той. — И тя е наша. Вярно, че някога сме я напуснали, но това не означава, че сме я забравили. Защо да не се завърнем? Тази планета е наша.

— Била е някога ваша — възрази мъжът, — сега вече не е. Нима си въобразявате, че можете да се върнете току-така, сякаш нищо не е било? Навремето напуснахте Земята, захвърлихте я като негодна вече играчка, а сега искате да си я възвърнете, защото виждате, че тя може би все още има какво да ви даде. Някога Земята ви служеше вярно и това ѝ струва много скъпо. Вие я отровихте, ограбихте, низвергнахте и в мига, в който нямаше какво повече да вземете от нея, я изоставихте. Нима сте си въобразявали, че тя ще ви чака като просякиня? Много просто сте си представяли тогава нещата. Земята никога не е имала нужда от вас. — Мъжът се извърна. — Тя тъне в развалините, оставени от вас, в разбитите ви надежди, нощите ѝ се огласят от плачовете на вашите призраци. Те няма да изчезнат никога, но що се отнася до хората... — Той не довърши изречението.

— Разсъждавате почти като човек — отбеляза Монтийе, — но все пак сте машина, робот, създаден от човека. Не можете да ни откажете, щом поискаме нещо.

— Така ли мислите? — Мъжът се извърна с усмивка към Монтийе. — Навремето навярно не бих могъл... или по-скоро, не би ми минало през ума. Но оттогава се промениха много неща. Когато Империята напусна Земята, част от хората предпочетоха да останат тук. Шепа възторжени, наивни ентузиаста... Така и, не доживяха дълбока старост. Но успеха, хм, как да кажа, да усъвършенствуват в някои отношения техниката и аз се превърнах в господар на Земята, всемогъщ като вашите някогашни богове. Пръснати по други планети, все още се срещат някои потомци на тези хора — подивели, едва ли с нещо превишаващи животните, сред градове, потънали в развалини.

Изпитвам съчувствие към тях и понякога им помагам. Напомнят ми нещо, което обичах навремето, но самите хора ги няма вече. Те никога няма да се върнат.

— Но ето че ние се върнахме — каза Монтийе.

— Върнахте се, да. — Мъжът въздъхна и седна. Вдигна към Монтийе почти умоляващ поглед. — Силни сте вие — продължи той — и въпреки това поразяващо невежи. Давате ли си поне малко сметка какво вършите? Нямам предвид създаването на империи, нито грабенето и опустошаването на безброй планети — това са дреболии. Лошото е, че където и да се завъртите за известно време, вие оставяте нещо след себе си, спомена за мечтите и фантазмагориите на хората... — Млъкна малко, а когато продължи да говори, в погледа му проблесна съчувствие. — Видяхте ли съществата, които обитават Земята? Пъстър свят, нали? Може би дори сте познали някои от тях. Те са ваше творение, ваше наследство и проклятие. Тук на Земята ще срещнете всички твари, всички същества, всички химери, които някога са занимавали въображението на хората. Те ви чакат — вече цели петдесет хиляди години.

Вие ги създадохте във въображението си, в митовете и книгите си, дадохте им образ и плът, вярата ви ги издигна в култ и им даде пълномощия да вършат определени неща и така постепенно те заживяха свой собствен живот. И тъкмо тогава вие ги напуснахте.

Тази земя, някогашната земя на човека, е обременена с толкова много спомени за него, а тези същества са най-самотните, които можете да си представите. За вас не е нищо да се разделите с тях, вие ги оставяте след себе си на всяка напусната планета, но щом ги напуснете, те започват да чакат вашето завръщане, да жадуват и бленуват по него. Вие бягате от самите себе си, само че винаги без успех и тогава създавате нови злополучни култове, плод на възжеланията и идолопоклонничеството ви. С вас идва някаква зараза, която започва да се носи над равнините като мъгла, да вае градове и замъци от камъка на въображението ви и да се материализира в същества, които да ги обитават. Атлантида изплува от морето, замъкът в Оз издига кулите и бойниците си към небето; норните тъкат своето зловещо платно под короната на дървото Игдрасил, змията Мидгард усуква тялото си около Земята; над прерията властвува светия дух. Живи са и Вишну, и Йехова; а горе на Олимп боговете пият

кехлибареното си вино, надзиравани от Деметра, която е по-стара от Земята, защото някога вие пожелахте да бъде така. Ето, това е вашето дело, а сега искате да се завърнете!

Дори аз съм безсилен срещу вашите създания, а какво бихте могли да направите вие? Те се събират вече от всички краища на планетата, за да бъдат по-близо до вас. Готови са на всичко — само и само да ви задържат; ако опитам да ви укрива от тях, те ще ме унищожат. Ще слязат дори в земните недра, за да се преборят с мен. Чудовищата от митовете и кошмарите ви ще разчупят земята, ще потрошат машините ми, древните ви могъщи богове ще се спуснат от небесата, обгърнати от облака на унищожителния си, божествен гняв, за да потъпчат всяка съпротива срещу себе си. А те са всемогъщи — вие ги създадохте такива — и не по-малко, а напротив, стотици пъти по-безскрупулни и по-жестоки от вас, пак по ваша вина, — ще се вдигнат като един срещу мен, ако дръзна да им отнема човека. Всичко това е твое дело, Човек, мога ли аз да посегна при това положение на теб?

Трябва да се махнете от Земята, докато още е възможно, преди те да успеят да ви дадат всичко, за което сте мечтали, преди да ви уловят в измислените и създадените от вас самите клопки. Ако напуснете Земята, за тях ще започне ново чакане — те ще бленуват по вас и ще ви издигнат в свои кумири, защото някога вие дадохте на боговете уменията да създават човека. Райската градина ще разцъфти отново под погледа на един отмъстителен бог и Земята ще изплува от Праокеана на гърба на една огромна костенурка, защото някога хората вярваха, че такава е нейната предистория; а седем кристални купола ще захлупят човешката вселена. И кой знае — изведнъж мъжът се усмихна, — може пък Земята отново да стане плоска, според някогашните представи на хората. Всичко е въпрос на вяра, а едва ли има същества, които да вярват по-силно от тези ваши създания.

Докато говореше, мъжът се бе изправил и крачеше възбудено нагоре-надолу. Сега отново се отпусна на стола си и вдигна поглед към Монтийе, който стоеше неподвижно до вратата. Монтийе се втренчи в седналия мъж и почувствува, че макар и слабо, в него се надига отдавна заглушен страх.

— Лъжете — каза той спокойно. — Това не може да е истина.

— Недостатъци не ми липсват — отвърна мъжът, — великият ми създател е сложил отпечатъка на своето несъвършенство и върху мен, но да лъжа не зная. Би трябвало да сте наясно по този въпрос.

— Но митове, които оживяват... та това е абсурдно!

— Те не са митове — възрази остро мъжът. — Някога, преди да ги изоставите, бяха още само митове, но не и сега. При това непрекъснато ни надзирават — създадени от хората така, че да ни следят. Ако ви заплаша — с жест или дума, — веднага ще долети вестоносецът на някой древен бог и ще ми даде да разбере, че това е недопустима грешка. Вероятно това ще е млад момък с крилати сандали и студена усмивка — той ще направи всичко необходимо, за да е уверен, че случилото се няма да се повтаря повече.

Мъжът млъкна. Монтийе бавно приближи свободния стол и седна.

— Добре — каза той, — да приемем, че това е истината. Но защо да бягам? Те са доброжелателно настроени, нали така? Ние не идваме тук като нашественици, а като приятели. Защо тогава да не останем тук?

— Защото те ще бъдат ваши господари, а човек никога не е обичал да има господари над себе си, пък било то и създадените от него самия богове. Откога са ви зачали — и страдаха жестоко през това време. Никога не биха позволили да напуснете отново Земята. О, не че ще живеете лошо — пагубното ще е желанието им да ви угодят на всяка цена: те ще ви дадат всичко, за което сте мечтали, ще осъществят много ваши въобще неподозирани желания, ще ви затворят във въображаемите светове, съобразени с подсъзнателните ви възжелания, само и само да ви задържат, и с това ще задушат всяка искрица на воля, самоинициатива, живот и човечност. Оръжията ви с нищо няма да ви помогнат, защото сами сте сътворили някогашните си богове безсмъртни, всемогъщи и непобедими. И ще удари часът на Рагнарбок^[1] — Залеза на боговете, на Апокалипсиса, — не се съмнявате, че хората са си го представяли много образно, нали? В митовете, създадени от човека, се говори толкова често за жестокостта на боговете към хората — всички тези жестоки богове живеят сега тук със своите небесни или подземни армии от духове, тролове^[2], ангели, дяволи, валкирии, гноми, вещици и вампири, все същества, които две хиляди поколения човеци са създали в безброй чудовищни, мрачни

митове. Нима мислите, че богинята Намму^[3] ще ви прости смъртния грях на богосмешението? Или очаквате милост от Зевс? От Локи^[4], Митра^[5], Сет^[6], Хор^[7], Деметра, от някой от тези всемогъщи, отмъстителни богове? — Мъжът поклати унило глава. — Бедата на човечеството е там, че жестоките му богове винаги са всемогъщи, докато добрите остават безсилни.

Монтийе гледаше разсеяно в една точка на отдалечената стена. Отдавна заглушеният страх отново заговори в него, нашепваше му, че може би има и непобедими врагове. Старият кошмар възкръсваше. Мечтаният рай се оказваше смъртоносен капан.

— Тази планета е наша — каза той — и ние ще си я възвърнем, пък каквото ще да става.

— Защо го казвате на мен? — Гласът на мъжа прозвуча ледено равнодушно.

— Върнете ни Земята!

— Обясних ви вече, че това не е по силите ми. Но дори да можех, пак не бих го направил.

— За нас връщане назад няма — каза с горчивина в гласа Монтийе. — Трябва да продължим независимо от това, дали вие сте прав или не.

— Ще се разкайвате после — предупреди го мъжът.

— Възможно. Но рискът може да се окаже и оправдан. — Монтийе замълча. После изведнъж се сети: Марта. — С първия кораб на Земята слезе една жена. Двамата със спътника ѝ бяха нападнати, но тя успя да избяга. Къде е сега?

Мъжът отвърна:

— Тя е щастлива, както бихте били щастливи и вие, ако оставите Земята да ви наложи волята си. Живее сега в свой собствен свят, обичана от човека, когото смяташе мъртъв. Чувствува се щастлива за пръв път от дълги години, може би въобще за пръв път в живота си. Земята ѝ е необходима — тукашните същества усещат това и изпълняват всяко нейно желание. Тя никога не би ви позволила да я вземете със себе си.

— Фантасмагории — рече Монтийе. — Опиати. Халюцинации. Освен това тя е преживяла такъв шок. Не, с тези средства няма да можете да я заблуждавате вечно. Ние ще си я приберем.

— Вие сам видяхте част от тези същества — каза мъжът, — бяхте на борда на „Наутилус“, в Мегалополис. Те не бяха халюцинации, а съвсем истински. Хората са ги обрисували в книгите си, във въображението си; стига да поискате, и те ще бъдат ваши. Земята на драго сърце ще ви ги даде. Марта първа откри това. Вие също ще стигнете до нейното прозрение. Земята ви предложи вече няколко имагинерни свята — света на приказките, на аристократичната викторианска епоха, на закаляващите изпитания при Вълка Ларсен. Рано или късно тя ще открие света, за който вие винаги сте мечтали.

— Говорим като че ли за различни неща — отбеляза Монтийе.

— Може би — съгласи се мъжът.

— Все някак ще се справим — подхвърли Монтийе.

Мъжът не отговори. Монтийе се запъти към вратата. Тя се отвори безшумно пред него, преддверието изглеждаше мрачно и заплашително. Той прекрачи прага със странно чувство за пустота в гърдите си. Когато се обърна, мъжът бе вече изчезнал — сви рамене и остави вратата да се затвори зад гърба му. Проблесна слабо сияние и миг след това вратата отново се плъзна встрани. От Мегалополис нямаше нито помен — навред се стелеше килим от сочна, зелена трева, носеше се леко ухание на цветя. Съборени на земята колони белееха призрачно на лунната светлина. Свиреха щурци. Монтийе се измъкна от сянката на порутения храм и без особено учудване откри, че не е сам. Изправи снага и изгледа жената, която го чакаше под дърветата. Невисока, слаба, с руси пилеещи се коси, които обгръщаха правилното ѝ, красиво лице. Тялото беше женствено, но очите детски — като очите на Алиса. Облечена бе в бледосиня искряща рокля, която обгръщаше снагата ѝ чак до земята. Златен колан с изображения на митични животни опасваше талията ѝ. Жената беше неотразимо привлекателна — тя стоеше неподвижно с една ръка на хълбока и не отместваше поглед от Монтийе.

[1] В скандинавската митология — Залезът на боговете. Б.пр. ↑

[2] В скандинавската митология — свръхестествено същество: джудже, великан, вещица. Б.пр. ↑

[3] В шумерската митология — богиня, създава небето и земята и дала живот на всички богове. Б.пр. ↑

[4] Бог от скандинавската митология, известен със своето лукавство. Б.пр. ↑

[5] Древен индоперсийски бог на светлината. Б.пр. ↑

[6] В египетската митология — наред с Озирис и Изида, дете на небето и земята, но с всичко черно и унищожително, което небето и земята имат. Убива с хитрост Озирис. Б.пр. ↑

[7] Син на Озирис и Изида, който отмъщава на Сет за убийството на баща си Озирис. Б.пр. ↑

16

В храма на Диана: Тя изчезна, в сянката и след миг отново се появи.

— Донесох малка закуска — каза. — Изглеждаш ми уморен.

Сложи пред него хляб и плодове и наля червено вино от една амфора.

Монтийе се нахвърли на яденето, но без да забравя, че тя го следи с поглед.

— Как се казваш? — попита тя.

— Монтийе. А ти?

— Навзикая.

— Само Навзикая?

Тя се усмихна.

— Някога са ме наричали Навзикая — белоръката дева. Дъщеря съм на Алкиной, царя на феаките^[1]. — Тя седна на земята пред него и скръсти крака. — Какво те води насам?

Той се постара да ѝ обясни.

— По своето естество роботът не се отличава от всичко останало тук — каза тя и се загледа надалеч. — От него ще чуеш истината такава, каквато самият ти искаш да я чуеш, а не каквато е в действителност.

— Но той твърдеше, че Земята ще се бори срещу нас, че ще се стигне до война. Ние не искаме война.

Тя го погледна.

— Ами въоръжението на корабите ви, ами пистолетът на хълбока ти? Смъртта витае около теб като буреносен облак. Хората, където и да отидат, сеят само смърт след себе си — не се прави, че не знаеш.

Монтийе я изгледа замислено. Навзикая беше изключително красива на светлината от играещите огнени пламъци. Времето се нижеше бавно. Тя изправи кръшната си снага, робата ѝ тихо прошумоля. Огънят обагри белите ѝ ръце в червено.

В светлата обител заедно с Офелия. Сухият въздух ухаеше на тамян. Сред сенките проблясваше олтар. Монтийе хвърли един поглед към него и недоумяващо повдигна вежди.

— Искате ли да легнете в скута ми? — попита тя^[2].

— Нямам нищо против.

— Искан да кажа: да сложите главата си в скута ми.

— Нямам нищо против.

— Помислихте, че искам да кажа нещо просташко?

— Аз не мисля нищо.

— Хубава мисъл — каза Офелия, — да лежиш между краката на едно момиче. — И се усмихна.

Той чувствуваше ударите на сърцето ѝ под ефирно тънката дреха. Попита:

— Какво има?

— Нищо.

— Вие сте тъй весела?

— Какво друго трябва да прави човек, освен да бъде весел — на такова място и в такъв час? — Тя се надвеси над него. — Корабът ви е толкова надалеч. Бихте могли да останете тук.

Тя се изправи.

— Красива сте — каза той.

— Скъпи принце — разсмя се тя, — замълчете! Моята честност не позволява да говорим за моята красота^[3].

Приблужи се до него и зарови лице в туниката му. Прошепна: „О, говори ми все така!“

Русата коса се бе разпиляла по лицето ѝ, тя спеше свита на кравай като дете в майчина утроба. Дишаше бавно и равномерно. Монтийе бе коленичил пред олтара. При вида на блестящите копчета изсвири беззвучно през зъби, докосна ги. Никак не приличаха на църковни утвари, каквито човек би очаквал на такова място — странен олтар!

Странен, защото представляваше всъщност хиперкосмически предавател.

Външната му конструкция бе старомодна, скалите и копчетата имаха надписи на някакъв непонятен език, но всички детайли

подказваха недвусмислено предназначението му. Металната кубична основа завършваше отгоре с прозрачна плексигласова полусфера, в която проблясваха милиони светлинни точки: сложна антенна система, плод на високо техническо развитие. Междупланетната федерация не можеше да се похвали с такава съвършена антена. Забележително постижение!

Освен всичко друго устройството изглеждаше фабрично ново.

Храмът се огласи от добре познатото писукане, което замлъкна веднага, щом преподавателят се самонастрои на честотата на федерационната флотилия. Звездната мозайка в полусферата се прегрупира в образа на уморен офицер, който тъкмо поднасяше към устните си чаша кафе. Офицерът вдигна поглед и ококори очи.

— Капитан Монтийе!

— Бъди така добър — каза Монтийе — и ме свържи с командния пулт.

Лицето на офицера се разми в пъстроцветна мъгла, от която след миг се избистри физиономията на друг човек с мустаци и помътнели от умора очи.

— Само без възклицания — предупреди го дружелюбно Монтийе. — Да не стреснеш някого.

Офицерът се приближи към своя екран.

— Търсим те под дърво и камък от десет часа насам — защо прекъсна връзката с нас? Кат каза... — Млъкна и предприе нещо, което остана извън обсега на екрана. — Но ти не се обаждаш от кораба! — възкликна офицерът, когато лицето му отново изплува в центъра на екрана. — Какво, по дяволите, става там долу?

Монтийе забеляза, че офицерът целият е плувнал в пот и очевидно не се е бръснал скоро.

— Попаднах в някакъв урочасан храм, посветен на богинята Диана — поясни Монтийе. — И моля те, не викай, защото това е светилище и Диана не обича да ѝ вдигат шум. — Монтийе замълча и хвърли през рамо бегъл поглед към спящата девойка, за да се увери, че не се е събудила. — Какво става с Кат? Прибрала ли се е в кораба?

— Да...

— Предай ѝ да се заключи, ако вече не го е сторила, и да не излиза оттам, докато ние не отидем да я приберем. Кацаме на Земята.

— Но...!

— Чувствувам се все още отлично, благодаря за загрижеността. — Монтийе направи мрачна физиономия. — Слушай сега, Щефан, рано или късно, все някога ще трябва да се приземим, а мисля, че и без това сме позакъснели малко. Планетата не е толкова безобидна, колкото предполагахме... Лично се убедих в това. За какво мислиш, че използват този предавател? Във всеки случай не за пържене на яйца. Цивилизацията им е високо развита, Щефан, и ни изправя пред някои проблеми. Откак сме се приземили тук, Кат и аз, те правят всичко възможно, за да ни свършат психически. В момента опитват да ме подкупят с едно чаровно създание, чиято задача е да ме държи в бездействие. Щом не искат да ни посрещнат човешки, налага се да прибегнем до други методи. — Погледна бегло часовника си. — Обявете пълна бойна тревога, пригответе се за приземяване със заредени за стрелба оръжия. Установи координатите ми, нали? — и без да дочака утвърдителния отговор, продължи: — Ще действуваме според план БЗ: три крайцера ще ми изпратите долу, останалите да кръжат в орбита и да имат готовност за приземяване, в случай че се наложи. Ако се натъкнете на враждебни тела, стреляйте. Ако на пътя ви се изпречи нещо, което би могло да се окаже враждебно, стреляйте. Ако около някой от корабите започнат да се материализират отново проклетите им катедрали или пещери, не чакайте, а ги взривете и гледайте да се измъкнете. Всичко необичайно приемайте за враждебно дори да се съмнявате в съществуването му. Не се осланяйте на предположението, че става дума само за халюцинации — далеч не е така. Сам можах да се убедя. Планът влиза в действие след двадесет минути.

Погледна още веднъж спящата девойка. Тя бълнуваше насън. Продължи припряно:

— Установи координатите на Марта — би следвало да я откриете по излъчването на енергийния ѝ пакет или по нещо друго. Преди всичко трябва да се погрижим за нея, а когато вече си я приберем, ще се поразговорим сериозно с местните власти, които и да са те. Разбрано?

Долови слабо шумолене зад гърба си — раздвижване на дреха и шляпане на боси крака по каменните плочи.

— Разбрано — повтори той. — Край.

Медуза! Когато образът на офицера изчезна, Монтийе изведнъж съзря огледалния образ на Медузата върху плексигласовата полусфера. Гротескното ѝ лице бе изкривено от омраза, косата ѝ представляваше кълбо от виещи се змии.

— Излъга! — развика се тя. — Излъга! — Приближаваше към него, а пронизителният ѝ глас кълтеше из целия храм.

Медузата, разказваше му веднъж Кат, се смята за една от най-внушителните рожби, родени от въображението на древните гърци. Не само грозна, но и смъртоносна. Погледнел ли я човек в лицето, превръщан се на камък. Няма що, приятна жена. Извратено въображение са имали тези гърци.

Спомнил си тези думи, Монтийе залегна на пода, закри очите си с ръце и започна да стреля наляво и надясно, докато бялата светлина на оръжието му не изпълни целия храм.

После се върна при предавателя, без да гледа надолу към овъгления труп. Този предавател положително не бе монтиран току-така на това място.

Никога не оставяй коз в ръката на противника си, ако можеш да му го отнемеш, помисли Монтийе.

И се зае да развинти задната платка на предавателя. Когато надзърна във вътрешността му, размърда устни, без да може да издаде някакъв звук.

Предавателят представляваше една куха кутия.

Потъомкинов декор, шега, абсурд.

Монтийе бавно се изправи и през входа на храма се загледа в пищната зеленина навън.

Всичко тук е взето от една или друга книга.

Те изпълняват всяко нейно желание.

От него ще чуеш истината такава, каквато самият ти искаш да я чуеш, а не каквато е в действителност.

Али-

Монтийе се загледа в овъгления труп на пода.

са

Потънал в безизвестност писател си бе представил някога хиперкосмически предавател, но не бе успял или пък не си бе дал труда да опише сложната му схема. Защо му е трябвало да го описва? Нали предавателят и така е изпълнявал предназначението си в неговия разказ.

На Земята, в царството на митовете, той също функционираше.

Монтийе се прицели с пистолета си в кухата кутия и натисна спусъка. Предавателят се пръсна и изчезна сред кълбо от пламъци.

Неразрушими машини няма. Дори във въображението на писателите.

Монтийе излезе от храма, без да е напълно уверен в това.

[1] Четири от песните на Омировата „Одисея“ са посветени на гостуването на Одисей у феаките. Б.пр. ↑

[2] В този разговор с Монтийе Шекспировата Офелия изрича всъщност, почти непроменени, репликите на Хамлет в разговора с нея — трето действие, втора сцена на пиесата „Хамлет“. Б.пр. ↑

[3] Чувствително променената реплика на Хамлет от трето действие, първа сцена „... ако сте честна и красива, вашата честност не трябва да си позволява много да говори с вашата красота.“ Б.пр. ↑

— Отиде си — каза Алиса. Тя лежеше по корем на тревата, полускрита зад един храст, откъдето наблюдаваше долината. Изправи се и изтръска полепналите по роклята ѝ съчки.

— Но ще се върне — обади се Кат.

— Разбира се.

— И ще направи половината планета на пух и прах.

— Чакай го чудесни преживявания — заключи Алиса. Погледът ѝ се плъзна от Олимп към синкавите хълмове, които се губеха в далечината. Над горите витаеха леки мъгли, от тях се оформиха първо призрачни силуети, а постепенно и бойници, бастиони, внушителни кули. Те се издигнаха на хиляди метри над земята, свързани помежду си в пъстробагрени приказни замък, който непрекъснато менеше очертанията си. А отвъд замъка започваше непроходима гора, простираща се на десетки километри от него.

Кат попита:

— Какво е това?

— Бръмбар — Алиса с възторг наблюдаваше някаква буболечка, но вдигна поглед към Кат. — Виж, иска да се добере до нещо.

— И ще успее.

— Да, вече го докопа. — Алиса изгледа Кат с любопитство. — Интересно ми е обаче какво би искала да постигнеш ти.

Кат сви рамене.

Двете заслизаха надолу по планината. Огромни борове се издигаха мрачно встрани от тях, въздухът бе изпълнен от сладкото уханье на смола. Алиса продължи:

— Наясно си как стоят нещата, нали?

— Не храня никакви илюзии, ако това имаш предвид. — Кат замълча малко, преди да попита: — На колко години си всъщност?

— На десет. А ти? — Алиса се разсмя и хукна напред по пътеката. — Обзалагам се, че не можеш ме стигна!

— Не се и опитвам дори. — Кат продължи да върви, без да ускори крачка. Иглолистната гора започна да оредява, боровете отстъпиха постепенно място на светлокори широколистни дървета. Пътечката се виеше между пинии и кипариси. Неизменната лека мъгла почти не се забелязваше. Само дето силуетите на дърветата потрепваха като при мараля.

— Всъщност мечтата ми бе да стана антрополог — подхвана Кат, все едно че говореше на себе си. — Следвах социална антропология на планетата Фонтемхайт Гама... После попаднах на кораба разузнавач и оттам нататък се сблъсках само с измрели цивилизации, измрели градове, измрели планети. Призванието ми бе етнологията, но наместо това се отдадох на психология — все пак по-добре така, отколкото нищо.

— Употребяваш такива едни трудни думи... — подхвърли Алиса.

— Но ти и така ме разбираш, нали?

Алиса помълча известно време. Вървеше пред Кат и разсеяно подритваше разпилените по пътечката клонки и нападали листа.

— На Земята са съществували много цивилизации — каза тя предпазливо.

— И аз така подозирам.

Алиса отново се замисли.

— Но какво ще каже той, ако не се върнеш на кораба?

— Сигурна съм, че ти все ще измислиш нещо.

— Може би.

Те продължиха да слизат мълчаливо по пътечката, която на едно място съвсем се стесни, просече скалите и продължи от другата им страна успоредно с тях. В ниското се стелеше плътна мъгла, но колкото по-надолу слизаха, толкова по-рядка изглеждаше тя и се разнасяше като отгняващ дим.

В подножието на Олимп се ширна море. На няколко километра навътре сред водата се откри остров с пищна зеленина, небето над него изглеждаше особено синьо. Пръснати сред китна мозайка от ниви с правилни геометрични форми и добре поддържани градини, се виждаха доста градове и селца. Дълбок залив се врязваше в сушата и край това естествено пристанище бе разположен голям дървен град, който се отразяваше като в огледало в бистрото спокойно море. В пристанището се вливаше широка река.

— Анидър^[1] — поясни Алиса, като посочи реката. — Извира при Амаврот. — Погледна Кат и добави: — Амаврот е столицата на острова.

Кат се загледа в острова, който се виждаше ясно като на длан.

— А как се казва самият остров?

— Абракса. — Алиса се разсмя. — Но това беше преди на власт да се издигне Утоп, когото ние помежду си наричахме Автоп. Няма друго такова кътче на земята, на него е стъпвал един-единствен чужденец.

Кат се впечатли:

— Колко много неща знаеш!

Алиса се засмя.

— Аз съм само на десет години. Нищо не знам. Но съм сигурна, че на теб ще ти хареса на този остров.

— Може би. — Кат проследи с поглед пътечката, която свършваше в ниското под тях при брега. Там чакаше лодка, а от лодката ги гледаше лъчезарно лице. Кат вдигна очи към небето, което бе кристално ясно и синьо. Непомрачавано от нищо и безоблачно, то с нищо не издаваше, че там някъде горе кръжи черната космическа флотилия на Федерацията. Кат отново погледна надолу към далечните синкави хребети и притихналия остров. Почувствува някакво необяснимо спокойствие, душата ѝ се отпусна, ръцете ѝ увиснаха вяло встрани от тялото. Тя се извърна рязко и заслиза по стръмната пътечка. След десетина метра спря и погледна нагоре към Алиса, която не бе помръднала от мястото си на сред стръмния склон.

— Ами Мон? — попита тя доста сдържано и безучастно.

— Все ще измислим нещо — отвърна Алиса със смях.

Кат продължи надолу към очакващата я на брега лодка — тя вървеше по стъпките на Рафаел Хитлодей^[2], единствения чуждоземен посетител на остров Утопия. Зад гърба ѝ се спусна непроницаема мъгла, но гледано отдолу, небето бе все тъй ведро и безоблачно.

[1] Тук са заимствувани детайли от съчинението „Утопия“ (1516 г) на английския мислител, основоположник на утопичния социализъм Томас Мор (1478–1535). Измислените имена имат гръцки корен. Утопия — място, което не съществува; Анидър — безводна река, т.е.

също несъществуваща; Амаврот — неясен, тъмен, за да се подчертае, че такъв град няма; Абракса — непонятна магическа дума. Б.пр. ↑

[2] Измислен учен хуманист, на чийто разказ се позовава Томас Мор в „Утопия“. Неговата „Утопия“ се намира не край Олимп, а някъде около бреговете на Америка, където той попада, след като се отделя от експедицията на Америко Веспучи Б.пр. ↑

Монтийе стоеше в края на гората и наблюдаваше приземяването на последния от трите огромни кораба. Ракетата се откри над главата му черна и заплашителна, закри слънцето и потопа в сянка цялата гора. Люковете се отвориха; чуха се команди и метално дрънчене; после ракетата започна да бълва хора и бойни коли. Монтийе наблюдаваше десанта разсеяно, без да се радва на идеалната организация. Армията му изглеждаше внушителна, но потискащо малобройна. Освен това, доколкото му бе известно, никой от тези хора не бе влизал по-рано в бой.

Пушечно месо — мислеше мрачно той. — Обречени нещастници.

От трюмовете на кораба с грохот заизлизаха гъсенични коли: три леки танка се затъркаляха бавно към други два, стоварени от предходните ракети. Веригите им оставяха дълбоки следи по земята — между криволическите дири се разхождаха или седяха по тревата войниците и техниците. Неколцина ветерани се бяха отделили встрани и играеха карти.

Ракетата продължаваше да бълва коли, тромави бронетранспортъори, конструирани за проучвателни експедиции. Пригодността им за военни цели бе съмнителна, но все пак те бяха устойчиви, издръжливи и разполагаха с леко въоръжение. Осем такива бронетранспортъора плъзнаха по земята и спряха на почтително разстояние от леките танкове. Малко по-надалеч, на половин метър от земята, се чернееха четири кораба разузнавачи. Експедицията, която вече едва ли заслужаваше да се нарече така, имаше пълна бойна готовност. Монтийе се обърна към Кат, която съзря зад всички танкове и ракети в сянката на дърветата. Силуетът ѝ изглеждаше размазан в мрака. Монтийе чувствуваше, че тя е там, без всъщност да я вижда ясно. Лицето ѝ имаше странно неопределени черти.

— Е... какво мислиш?

Тя се полуизвърна към него.

— Готов си да пуснеш в действие всички средства, с които разполагаш, така ли?

— Обстоятелствата ме принуждават. — Монтийе стоеше разкрячен с ръце на хълбоците и надзираваше военните приготовления. — Откак сме дошли тук, те непрекъснато опитват различни възможности да ни сломят психически. Нямам намерение да им се дам, нито сега, нито по-късно. Държат Марта някъде в тази гора, вероятно охранявана на всяка крачка. Заловили са я и не възнамеряват да ни я върнат. Единствената възможност да я освободим, е да атакуваме внезапно, тъй че да предотвратим всяка съпротива. Ще щурмуваме гората, ще приберем Марта и ще се изтеглим. А после вече... — Монтийе се усмихна. — После ще си поговорим сериозно с тях.

— С езика на оръжията — подхвърли Кат.

— Опитахме да установим връзка с тях по мирен начин, така ли беше? — Монтийе изкриви лице. — И каква бе ползата от това? Жослен стана жертва на едно чудовище, а Марта бе взета като заложница. Ами „разходката“, която ни предложиха на нас двамата — действуваха съвсем предумишлено. Първо със заплахи, после със сила, а накрая опитаха да ме подкупят. Досега ги оставях да действуват според техните правила — и какво излезе от цялата работа? Затова вече аз ще диктувам собствените си условия.

Кат сви рамене.

— Надявам се, че знаеш какво вършиш — каза тя.

Монтийе насочи бинокъла си към една огромна сграда, която започна да се издига от недрата на гората. Бели мъгли пълзяха около шеметно високите кули, ту ги скриваха от погледа, ту ги разбулваха. В светлината на утрото приличаха на замръзнали пламъци. Изглеждаха много красиви. И не спираха да растат.

— Бъди спокойна — отвърна той.

Утрото беше свежо и ясно, само леко хладно. Наситеното ухание на зеленина и рохкава пръст се чувствуваше толкова осезателно, че изглеждаше почти материално. Военната част на Монтийе напредваше бавно след петте леки танка, които разчистваха пътя ѝ. Елите падаха със стон — някои повалени от лазерните оръдия, други прекършени и

прегазени направо от веригите. Сред танковете и колоната оставаше просека, широка десет метра, по която лесно можеше да се проследи изминатият път. Той разсичаше гората по права линия. Отгоре върху танковете седяха войници с оръжия в ръка.

Бронетранспортърът на Монтийе се движеше в средата на колоната. Самият той седеше отдясно до отворения прозорец, удобно облакътен на стъклото му. В лявата си ръка държеше микрофон за свързка с лекия танк, който водеше колоната.

— Все така напредваме — обади се свързочникът. — Засега никаква съпротива.

— И това ще дойде — отвърна Монтийе. — Бъдете нащрек.

Пое дълбоко дъх и със задоволство долови наситеното пролетно ухание на древната гора. По просеките растяха алени цветя, отворили жадно чашките си за слънчевата благодат, птиците пееха. Всичко това го изпълваше със страхопочитание, защото му бе непознато от родната му планета. Годишните времена там се сменяха неусетно — след зимата, под безцветното и неизменно едно и също небе, незабелязано от никого настъпваше лятото. А тук пролетта бе вулкан, стихия, спонтанен вик, изтръгнал се от неудържимо напирания живот, който в това хладно утро се разгръщаше в най-ярки багри и избуяваше от вечната плодородна пръст в безброй форми с различни ухания. Имаше нещо магическо и чудодейно в това вечно тържество на Земята, обичаната и изоставената, с която бяха свързани толкова много копнения.

Колоната продължаваше настъплението си.

Войниците отгоре на танковете си разменяха шеги и закачки. Над главите им кръжаха корабите, които внимателно следяха пътя на колоната. В някаква точка той трябваше да се пресече с предизвикателните блестящи кули, обгърнати от булото на мъглите, които само от време на време позволяваха те да се открият на фона на небето в цялата си красота.

Монтийе присви очи и погледна нагоре към корабите си.

— Появи се непознат обект — обади се свързочникът. — Чакаме инструкции. Сега сме...

Първите нападатели се изсипаха като гръм от ясно небе. Сякаш ято грабливи птици, те връхлетяха безшумно, светкавично и смъртоносно. Сред тях имаше крилати, огнебълващи дракони, летящи

коне, пришпорени от златокоси жени с блестящи брони, щитове и извадени от ножниците мечове; един викингски кораб, който се устреми към ракетите разузнавачи с издути от вятъра платна; колесници, теглени от коне, дракони и козли; крилати лъвове, хора и внушителни с размерите си птици. Хиляди невъобразими създания забулваха небето, връхлитаха тъй тихо и светкавично, че изненадваха ракетите, преди електронните устройства да успеят да ги засекаат. Втрещен от ужас, Монтийе видя как чудовищен змей нападна един от корабите му, заби нокти в гладката обшивка и започна да я дере. Точното попадение на един от другите кораби погуби чудовището, което изчезна сред кълбо от пламъци, но само след няколко мига на негово място се появи друго. Корабите бълваха огнени лъчи, разсичаха редиците на нападателите и с безразличие изпепеляваха странната армия. Особено по-малките кораби сновяха между крилатите същества и сееха смърт на всички посоки. Федерацията отстояваше позициите си, но с голяма мъка и неимоверни усилия.

— О, небеса! — прошепна Монтийе. — Не предполагах, че...

Думите му бяха прекъснати от ослепително сияние, последвано от силен трясък. Бронетранспортърът се разклати и спря. Сред внезапно настъпилата тишина отекнаха изстрели, отначало отдалеч, а после все по-отблизо. Предавателят изпука.

— Капитан Монтийе!

Монтийе погледна навън през прозореца, който вече бе успял да затвори. Навсякъде из гората се виждаха бягащи силуети.

— Слушам.

— Обстрелват ни... като че ли с големи снаряди. Обградени сме от цяла армия!

Бягащите силуети се различаваха вече ясно — това бяха униформени мъже. Те излязоха от гората и продължиха да стрелят. Отекна свистенето на рikuширащи куршуми.

— Как е положението с хората ни? — попита Монтийе.

Последва кратка пауза.

— Всички са в безопасност, сър. Потърсиха убежище вътре в танковете при започването на въздушното нападение. — Свързочникът млъкна за малко. — Какво ще наредите? — Гласът му се примесваше с шумове от приглушени експлозии и тракащи картечници. Монтийе сви юмруци и погледна през прозореца. Огнени струи разсичаха редиците

на нападателите. Имаше войници, които тичаха като горящи факли и крещяха. Цели дървета пламваха в огън и осветяваха с мъждукаща светлина гората и притаените в нея нови редици, готови за атака с примитивните си оръжия, които бълваха огън срещу колоната на Федерацията. Земята се тресеше от глухия тътен на далечни експлозии.

Свързочникът се обади:

— Хвърлиха в битката и артилерия.

Монтийе притвори очи.

— Виждам.

— Какво да правим?

Монтийе погледна ръцете си.

— Капитане?

Вдигнал очи, Монтийе изсумтя:

— Ще отстъпим.

— Но, капитане!

— Казах — *отстъпваме!* Но пак ще се върнем. — Изключи микрофона и се обърна към Кат. — Малка грешка в предвижданията — каза той сковано. — Реакцията им надмина всичките ми очаквания. Явно човек се учи, докато е жив. — Вдигна поглед към небето, където корабът разузнавач продължаваше да се бори с крилатите нападатели. — Само един от крайцерите ни би бил достатъчен да унищожи всичко живо в тази гора още преди да влезем в нея... нищо, нека ми е за урок. Аз бързо схващам, когато условията ме принуждават.

Челото на колоната възви назад и всичко се затъркаля по обратния път. Едновременно с това пооредяха устремните атаки, гърмящият артилерийски огън замлъкна и щурмоваците пехотинци започнаха да отстъпват към вътрешността на гората. Когато първите леки танкове минаха покрай бронетранспортъра на Монтийе, гората изглеждаше тъй притихнала, сякаш никога не бе имало битка. Само пораженията от огнения дъжд на лазерните оръжия и пламтящите още дървета издавах, че тук е ставало нещо. Двата кораба разузнавачи се спуснаха безшумно от внезапно разчистилото се небе и прибраха победения пълководец и неговия щаб, тъй като бронетранспортърът им бе напълно изваден от строя.

Преди да влезе през люка в кораба, Монтийе се извърна още веднъж назад към бронетранспортъра. Задната му част изглеждаше

като разплескана от огромен чук. Ако ударът бе уцелил само половин метър по към носа, Монтийе не би могъл да наблюдава сега нанесените щети. Неточност — или може би предупреждение: следващото попадение ще бъде точно.

Монтийе погледна нагоре. Извън обсега на оръдията и танковете му към небето се издигаха блестящите кули, обгърнати от слабо фосфоресциращи мъгли. И сякаш му се подиграваха.

Следобед крайцерът „Медина“ започна да кръжи над гората — на почитателно разстояние от блестящите кули. Огнената му опашка обгори и изпепели цели километри гора. Монтийе бе в командния център и следеше промените сред нововъзникналата пустош.

Димящата още пръст се насече от виещите се линии на бойни окови — първо един ред, след него втори, после трети. Над земята се спуснаха мъгли, които най-неочаквано се оказаха километрично дълги препятствия от бодлива тел. По ниските овъглени хълмове изникнаха бункери, обкръжени от неимоверно допотопни оръдия. Между тях зашариха войници в сиви униформи, със сиви шлемове и сиви лица. Те стояха скупчени на малки групички и гледаха нагоре към крайцера. Сред войниците се открояваха офицери с яркосини униформи със златни нашивки и саби. Някои от тях язدهа коне.

Войниците правеха към окопите скривалища и заслони. Офицерите не слизаха от конете си. От пламтящата гора насреща им идеха талази жежка топлина. Те бършеха запотените си чела с копринени носни кърпички. Държаха се студено, резервирано и на разстояние от войниците. Офицери върху шахматна дъска, които очакват започването на играта.

Противникът, чието предизвикателство чакаха те, седеше в командния център на главния кораб пред заемащия цялата стена екран. Така наблюдаваше бойното поле като от птичи поглед, цветно и триизмерно. Вражеските сили пълзяха като мравки по обгорената земя. Подсилваха укрепленията си и чакаха неговия, противниковия ход.

Монтийе се отпусна назад на стола си. Даде нареждания по микрофона, без да отмества поглед от екрана. Леките танкове плъпнаха към опустошената земя от своите горски скривалища. Последваха ги бронетранспортърите и войниците. Този път по-възрастни и поопитни от участниците в първото неуспешно нападение; те бягаха, приведени напред, със заредени за стрелба оръжия. Монтийе си бе извадил поука. Това не беше наказателна експедиция, а война.

Пешките върху шахматната дъска се раздвижиха.

Ноцта се къпеше в пламъци, огласяна от смъртта, която вилнееше някъде надалеч. Скрити в окопите си от двете страни на една широка ивица ничия земя, шахматните фигури се намираха за момента в позиционна война. Демаркационната линия се очертаваше от бодлива тел и димящи разрушени танкове. И от убити войници, които дори в смъртта стискаха здраво своите оръжия.

Дълбоко в единия тил, заобиколен от войниците и колите си и погълнат от нови военни планове, изчакваше Предизвикателят Монтийе; в другия тил блестящите кули продължаваха да се издигат към мрачното небе тъй, сякаш му се присмиваха.

Пат.

Монтийе наблюдаваше екрана в командния си център. Фигурите върху шахматната дъска на бойното поле не се движеха. От време на време проблясваха ослепителни светкавици, а малко след тях глухо отекваше грохот, който се чуваше дори вътре в кораба. По-малките екрани показваха отделни вражески войници, загледани през ивицата ничия земя към позициите на Федерацията. Всички те се струваха някак еднакви на Монтийе. Високоговорителите бълваха грохота на автомати, картечници, лазерни оръдия и стонове на умиращи хора. Въпреки взривовите и свистенето на лазерните оръжия се чуваше и някакво глухо бръмчене — ту по-силно, ту по-слабо.

— Те имат и самолети — каза Кат.

Тя седеше на един стол зад него. Монтийе сви рамене.

— Играчки. Само да пожелаем и веднага ще ги взривим. — Той почти се усмихна. — Самолети с витла, виждала ли си такова чудо! Допотопни колкото си искаш — само за боклука. — Започна да прелиства отпечатъците от електронната машина, които лежаха върху масата пред него. — Компютърът успя да идентифицира някои от тях. Музейни експонати... Фоке-Вулф, Месершмит, Спитфайър, Дорние. Някои са толкова стари, че машината загуби часове, преди да открие някакви макар и най-нищожни данни за тях. Невероятно!

Една от камерите даде в едър план самолет, който летеше съвсем ниско над дърветата. Отпред при мотора, изписано с големи букви, се четеше името Spirit of St. Louis^[1].

— Защо не се намесиш и не сложиш край на тази история — каза Кат. — Само от теб зависи.

— Търпение — отвърна Монтийе. — Ще разреши въпроса по моему, елегантно и без сътресение. Те няма да издържат вечно така. Накрая ще се принудят да се предадат. За разлика от тях аз не бързам за никъде.

— Играеш си на война — укори го Кат. — Открайвременната ти мечта. Всичко това е за теб само игра.

— Първия път допуснах грешка — каза Монтийе. — Но си извлякох съответната поука. Ще ги накарам да лаят на колене в краката ми.

— Но там умират хора.

— Да не би аз да започнах тази история? Искам да ни върнат Марта и да играят с открити карти, нищо повече. Ако те спрат да се бият, няма да има война.

— Можеш да сложиш край на всичко това, когато пожелаеш — продължи Кат. — Но ти просто не искаш, защото победиш ли ги веднъж, няма да можеш да си играеш вече на велик пълководец.

— Стига с твоите психоанализи! — сряза я Монтийе. — Ще действувам както аз намирам за добре, разбрано?

Кат стана.

— Разбрано — каза тя и напусна командната зала, без да се обръща повече назад. Високоговорителите зад гърба ѝ продължиха да бълват грохота на битката.

Монтийе включи микрофона, даде инструкции за включване на още един крайцер. Врагът прибягна до подкрепления: далекобойни оръдия, бойни коли и несекващ поток от войници в мрачни сиви униформи. Пикиращи бойни самолети прелетяха над неподвижните кораби разузнавачи и ги засипаха с дъжд от огън.

Бойното поле се разрастваше непрекъснато и превръщаше гората в необятна пустош, но в средата, все така непокътнат, се открояваше малък зелен оазис, от който се издигаха блестящите кули. Земята се тресеше, огнени кълба припламваха и угасваха, но кулите не преставаха да бълват нова жива сила, нови машини и така да наливат масло в абсурдния, несекващ огън на ехтящото бойно поле.

Ако не държаха Марта там вътре — мислеше Монтийе, — отдавна да съм взривил това чудо. Но при сегашното положение не

мога да рискувам. Ще отстоявам позициите си, докато се налага, пък дори това да е цяла вечност. Мога да си го позволя — имам още шест крайцера в орбита около Земята. Ще ги направя на пихтия, преди да ги принудя да сключат примирие. Дори без помощта на крайцерите.

Но ако се наложи...

Мога да поискам подкрепления от Междупланетната федерация. Земята е наша. Няма да се откажем от нещо, което ни принадлежи по право. Ще са необходими само няколко седмици, за да стигнат дотук — ако се наложи. Мога да поискам още хиляда, десет, петдесет хиляди души. Ще ги направим на пух и прах. Аз ще ги направя на пух и прах.

Монтийе следеше екрана, а устните му бяха решително свити в почти болезнена гримаса.

Никога няма да се предам.

Включи микрофона. На Земята кацаха нови крайцери и разтоварваха провизии, хора, машини. Бяла, ослепителна смърт властвуваше над нощта. В окопите умираха войници, но на тяхно място се появяваха нови. Всички те си приличаха.

Монтийе настъпи отново. Противникът отговори с отбранителен ход. Шахматната партия напредваше според всички правила.

Монтийе наблюдаваше екрана и умуваше как да продължи. Войната се разрастваше — може би трябваше да премести щаба няколко километра назад. Много разумен ход.

Рокада.

[1] Духът на св. Луис (англ.). Б.пр. ↑

Войната продължаваше — ту заглъхваше в откъслечни престрелки над ничията земя, ту се развихряше във внезапни въздушни атаки. Земята бе опустошена на километри около блестящите кули, които се издигаха все тъй надменно от малкия оазис зеленина и продължаваха да бълват жива и военна сила. Бойното поле се разширяваше в концентрични кръгове като около камък, хвърлен във вода. Пътищата гъмжаха от бегълци. Безкрайните им колони се нижеха покрай щаба — бледи и смълчани войници с малки вързопи, в които носеха оскъдните си вещи. Имаше часове, които твърдяха, че лицата на някои от бегълците им се струват познати, че ден след ден и нощ покрай тях минават едни и същи бегълци. Повечето се смееха на тези приказки. Всички бегълци си приличат. Униформата на страха и глада обезличава хората не по-малко от войнишкия мундир.

Появяваха се и военнопленници — мрачни, брадати мъже, които отказваха да съобщят нещо друго освен военния си чин и номер. Тези военнопленници, затворени в силови полета, ден и нощ крояха планове за бягство. Неколцина от тях измислиха дървен кон за гимнастическите си упражнения и под негово прикритие избягаха през подземен тунел, който свършваше извън територията на лагера. Друг пленник избяга с помощта на една от инженерките, която се бе влюбила в него. Военнопленниците непрекъснато създаваха някакви неприятности. Монтийе прехвърли всички проблеми, свързани с тях, на един от подчинените си и с това ги изтри от своето съзнание.

Имаше и дезертъори.

Те преминаваха на страната на Междупланетната федерация, блазнени от материални облаги, чест и слава или просто от омраза, примамени от възможностите за грабеж или от някакви лични подбуди. Появяваха се, облечени в странни униформи, понесли чудновати оръжия или направо с голи ръце. Биеха се като фурии и умираха като герои в една война, която въобще не се мъчеха да разберат. Умопобъркани, но полезни войници.

Сред тях беше и Херкулес.

Монтийе случайно се намираше при входа на лагера, когато Херкулес се появи начело на една странна дружина от наемни войници. Сред тях имаше четирима мъже, облечени в пъстри, натруфени униформи, с високи до коленете ботуши, шапки, украсени с пера и наметала. Представиха се като Тримата мускетари. Възрастен дебеланко седеше в инвалидна количка и забавляваше околните с невероятни истории от родния си град Прага и с приключенията от бойните полета на Първата световна война. Някакъв мрачен туземец, само с една кожена превръзка на кръста си, издаваше животински звуци, докато един мъж, с маска на лицето и целият облечен в черно, яздеше на бял кон и дума не обелваше. Начело на странната дружина вървеше, разбира се, Херкулес.

— Привет, дребни ми човече! — провикна се той и като разбута часовите, запъти се право към Монтийе, който оглеждаше чудатите му войници без каквото и да е въодушевление. — Чух, че водиш някаква войничка и дойдох да ти помогна! — Херкулес застана широко разкراчен пред Монтийе. — Горе главата, дребосъчко! Пред теб стои Херкулес. Каж ми само какво искаш да направя?

Монтийе отпрати с ръка часовите.

— В онези кули там държат наш заложник — каза той. — Една жена. Трябва да я освободим.

— Излишно си седнал да се главоболиш заради една жена — отвърна Херкулес. — Повярвай ми, още не се е раждала жена, която да заслужава да се воюва заради нея. Слушай — усмихна се той с цялото си лице, — не ми е на мен за пръв път да участвувам във война, познавам много добре разликата между повод и причини за една война. Разказвал ли съм ти историята за Хубавата Елена, заради чието отвличане започна ужасната Троянска война? Уж само за да я освободят, така разправяха. Лицемери! Никаоя армия не би мръднала пръст дори заради някаква си жена, освен ако тя не е седнала върху планина от злато. Можеш да разчиташ на мен, дребосъчко! — Херкулес гръмко се разсмя и се удари по бедрото с месестия си юмрук.

Двамата се запътиха към главния кораб. Монтийе обясняваше:

— Ние искаме само да си вземем това, което е наше. Щом не искат да се разберем с добро, ще действваме със сила. Това е то цялата работа.

— Позната история — ухили се Херкулес. — Липса на собствени претенции, безкористност в името на нечия свобода, трупове, грабежи, насилие, смърт — всичко се повтаря. Войните са ми толкова ясни. — Погледна бегло Монтийе. — Тази ще се проточи дълго. Те никога няма да освободят заложницата ви доброволно. Убеден съм.

— Аз не бързам — отвърна Монтийе.

— И аз ще бъда на твоя страна! — провикна се Херкулес. — Кълна се в Зевс, че ще ти помогна! По природа съм миролюбив, всеки знае, но досега не е имало случай да се измъкна страхливо от някоя битка. Допадат ми такива като теб, дребосъчко. Ще им дадем да се разберат на тези мръсници! В миша дупка ще ги наврем! Тук съм си като у дома и с моя помощ непременно ще ги надвиеш! — Херкулес се ухили доволно на Монтийе. — На първо време те съветвам да изпратиш част от войниците си да окупират едно селце недалеч оттук. Акцията е напълно по силите на хората ти. Населението на това село е на страната на Алиса — предполагам, че не държиш да имаш нейни поддръжници толкова близо до себе си? С времето те могат да ти създадат много ядове. След като завземеш селото, ще ти изложи следващия си план, възхитителен, блестящ план, какъвто само главата на Херкулес може да роди...

Кат седеше в кафенето на главния кораб и наблюдаваше малкия екран в ъгъла на тавана. На масата пред нея стоеше недокоснатата чаша кафе-заместител. Екранът проследяваше бързото разгръщане на сраженията извън територията на първоначалното бойно поле. Само една нищожна част от войските на Монтийе се състоеше от неговите федерационни сили. Останалите бяха наемници и поддръжници, водени от някакви свои подбуди. От всички страни прииждаха нови войници. В скоро време се очакваха и подкрепленията от Междупланетната федерация. Съобщението, в което се описваше първата организирана съпротива срещу Федерацията от нейното създаване насам, бе вече изпратено. С всички тези сили под свое командване Пълководецът Монтийе можеше да воюва вечно.

Кат наблюдаваше от екрана непрекъснатото разрастване на войната и знаеше, че Монтийе няма да се откаже от нея.

Монтийе бе наредил да сложат едно походно легло в командната зала. Той вече рядко излизаше оттам. Беше напълно погълнат от своята партия шах. Местеше пионки, топове и офицери по бързо разрастващата се дъска, търсеше места за пробив, умуваше, гадаеше ходовете на противника. Шахматните фигури нямаха никакво значение за него — важното бе кой ги мести. Играта на война го очароваше и възбуждаше.

За първи път в живота си Монтийе се чувствуваше истински щастлив.

Подкрепленията от Междупланетната федерация пристигнаха. Двадесет и два крайцера разсякоха с грохот небето — появата им означаваше нови войници, оръдия, танкове, боеприпаси. Крайцерите връхлитаха от яркосиньото небе на талази, сееха смърт, пърлеха облаците с огнените си езици, атакуваха спящите равнини, тежко полюшващите се морета, високите планини. Опустошителната им стихия бе внушителна, но отбраната на Земята по нищо не им отстъпваше. Замъци се превръщаха в ракетни площадки, древни кули извисяваха с трясък върховете си към небето и се преобразяваха в стройни ракети с металически блясък; земята се цепеше и от недрата ѝ излитаха странни същества, яхнали лунни лъчи и огнени пламъци. Смърт, разруха, слава — по равно и за двете страни. Крайцерите отбиваха нападателите, унищожяваха ги, превръщаха земята под себе си в клокочещ огнен пъкъл. После се оттегляха от бойното поле, връщаха се към безкрайната позиционна война.

След тях раните на Земята заздравяваха бързо. Замъците възкръсваха, селата, напълно невредими, никнеха като гъби, градовете се разрастваха като живи клетъчни организми. От опустошителното разрушение не оставаше никаква следа, никакъв помен. Можеше да започне борбата за следващата победа.

Монтийе следеше военните действия на екраните в командната зала. Все още се водеше локална война, ограничена в участъка около непревземаемите кули. В единия край на бойното поле Монтийе печелеше незначителни победи, в другия търпеше малки поражения.

Тъй минаваха дни, после седмици, а сетне и цели месеци и понякога Монтийе започваше да се съмнява дали е отбелязал някакъв напредък, дали някога ще спечели тази партия шах, или по-скоро е на път да я изгуби. Но след такива мигове на неувереност винаги му хрумваше някой гениален ход, удаваше му се да извоюва някоя малка победа, да направи пробив в противниковата територия и тогава отново се чувствуваше щастлив.

Алиса стоеше на върха на едно малко възвишение зад главната квартира на щаба. Шарената топка лежеше в краката ѝ, а погледът ѝ се рееше над хълмистата местност. Бойното поле представляваше само точица сред внушителната панорама, която се разкриваше пред нея. От невидима ракетна площадка излетя блестящо метално кълбо и се издигна със свистене към небето. Насрещният ход на Монтийе го унищожи, преди още да се е насочило към целта си. Алиса гледаше огненото кълбо, без да помръдва. Силуетът ѝ започна да се размазва, тя доби облика на друга жена, на Жулиета от Верона — косите ѝ се вееха на вятъра, а в ръката си стискаше малка остра кама; после се превърна в Деметра с роба във всички земни багри, в Рея^[1], в Астарта^[2]. Фигурата ѝ се откри заплашително мрачно, преди да приеме следващото си превъплъщение — бледолика, крехка жена с големи тъмни очи: Беатриче Портинали, видяна през погледа на един влюбен поет. И после отново Алиса — с по детски свити устнички и пилеещи се по раменете ѝ златни къдри. В далечината зад гърба ѝ кацна цяло ято крилати същества, предвождани от бял пегас. Алиса не се извърна. Сключи ръце на гърба си и тъй силно ги изпъна назад, че почти изпукаха. Повдигна се на пръсти, после отпусна пети върху тревата, пак се повдигна на пръсти. Небосводът се издигаше над главата ѝ ведър и блестящ. Тя се загледа в притъмнялото късче небе, където човекът създаваше своите нови легенди...

[1] В древногръцката митология жена на Кронос и майка на Зевс. Б.пр. ↑

[2] Богиня на плодородието, любовта, майчинството, войната и лова у народите на древния Изток (особено у финикийците). Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.